

Cochlaeus, Johannes

Vita Theoderici Regis Qvondam Ostrogothorum et Italiae Qverela Item De Rei
publicae statu sub Iustiniano Imp. I. Ad Augustae memoriae Maximilianvm
Caesarrem olim scripta Bononiae, et nunc primum evulgata

Ingolstadii 1544

Res/4 Germ.g. 40 w#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00004354-8

VD16 C 4410

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

i.
VITA THEO-
DERICI REGIS QVON-
dam Ostrogothorum & Italiae.

QVERELA ITEM DE REI-
publicae statu sub Iustiniano Imp. I. Ad Augustae
memoriae **MAXIMILIA-**
NVM Caesarem olim scripta Bo-
noniae, & nunc primum euulgata.

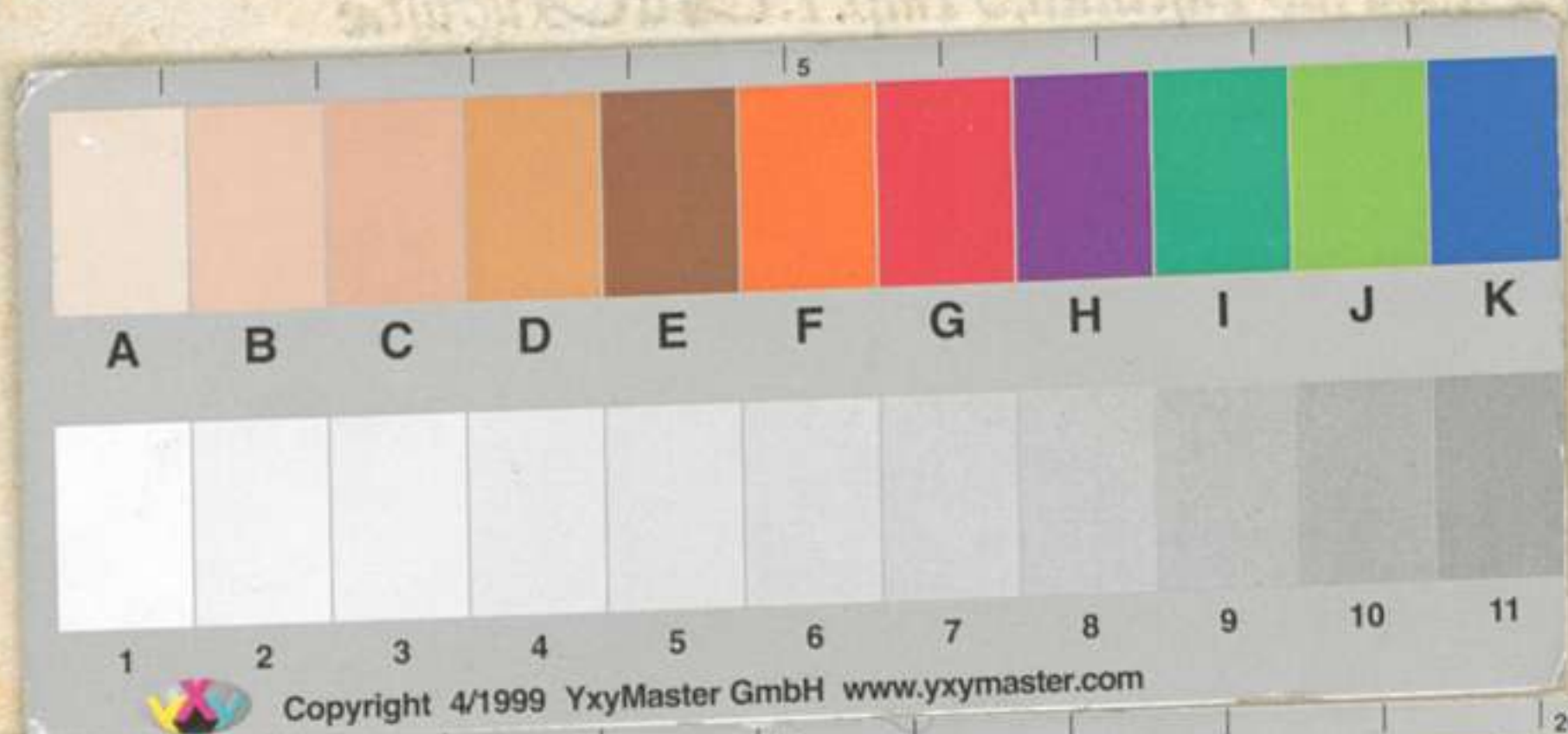
AUTHORE IOANNE
Cochleio Germano.

EX OFFICINA ALEXAN-
dri Vucissenborn Calcographi Ingolstadiensis.
M. D. XLIIII.

Cum Gratia & Priuilegio Cæsareae Maiestatis.

Jo. Alb. Widmstadtij.

MAGNIFICO SPECTABI.

*lique Viro Domino Ioanni Georgio Paumgar-
tnero, Sereniss. Regis Ro. Vng. Bohe. &c.*

Domini & Patroni mei omniū Clemen

tissimi Consiliario &c. Ioannes

Cochlæus S. P. D.

Agnifice Domine, nuper è Spira ad me
scribens Reuerendus Dominus, Magister
Ioānes Hasenbergius, Bohemus, Prepo-
situs Lythomericēsis, ac Liberiorū Regiē
Maiestatis, præcipue uero Serenissimorū
Archiducum Austriæ &c. In linguarum
bonarumq; literarum studio Præceptor, multis iam annis
fœlici opera uiteq; integritate probatus, Dixit mihi nomi-
ne tuo salutem, quam certe ut insperatam, ita uelut auspi-
ciatissimam ac optimi ominis nunciam, non uulgari cum
gaudio suscepi, Daturus sane operam, ut tuæ erga me be-
neuolētię ultro ex innata bonitate tua conceptę & oblataę,
quam nulla mea erga Magnificētiā tuā uel merita uel
obsequia pepererunt, te non pœniteat aliquando. Iam pri-
dem enim ex Clarissimæ memorię uiri Erasmi Roteroda-
mi scriptis intellexi, quā cādide faueas quibuslibet recta
cum pietate literatis. Quare ut faustum sit meæ erga te ob-
seruantiaę auspiciū, hunc celebri nomini tuo nuncupo li-
bellum, quem ante bienniū scripsi Vratislauię, quando me
tenebat haud frigidum uisendi Gothiæ ac Sueciæ Regni
desyderium, quod in me Schondiaę descriptione excitaue-
rat egregie doctus uir Iacobus Zieglerus Landauus, maxi-
me propter Bibliothecam insignem cuiusdam monasterij,

Aa ij libris

libris ueterum authorum prædiuitem, Quo tamen profes-
sus non sum, amicorum retentus consilio, atque etiam no-
uarum sectarum improbitatibus à tam longinquo et peri-
culoso itinere absterritus. Verum dū ante annos XXIX.
agerem Bononiæ, atque Legum Iustiniani Imp. occasione
inciderem in historias Procopij de bello Gothico, multa
in ijs inueni, quæ animum meum in fauorem Ostrogotho-
rum, qui in Italia regnauerunt, trahebant. Eum uero fauo-
rem mirum in modum auxerūt in me postea dum agerem
Romæ, Cassiodori Senatoris Epistolæ, quas sane multo cū
labore illic conquisiui, quia nullum exemplarium, quæ mi-
hi uidere contigit, omnes epistolarum illarum libros plene
continebat. Itaque aliquot inde Rescripta excerpti, in XIII.
Titulos digesta, quæ ante annos XV. dum Dresdæ agerē
sub Illustrissimo foelicis & sanctæ memoriæ Principe, Du-
ce Saxonie GEORGIO, in publicum edidi, Ex quib-
us lector, nō omnino stupidus, facile intelligit (ni fallor)
haud ita immitte aut Tyrannicum fuisse illorū in Italia Go-
thorum Imperium, sicut existimarunt nonnulli, propter
alienam gentis linguā. Nulla mihi præfecto alia est erga eā
gentem (quæ Mille iam annis extincta iacet) fauoris ac stu-
dij causa, nisi sola uirtutis opinio, quam in quacunque gen-
te repertam amo, suspicio, laudo ac ueneror. Et eundem
esset tibi quoque morem ac animum, persuadet mihi tuus tā-
topere ab Erasmo deprædicatus candor. Rogo itaque pluri-
mum, ut libellum hunc perlegere digneris, tuumque benig-
ne indicare mihi de hoc Theoderico iudicium. Quem si
probaueris mecum, excepta religionis causa, describam
tibi deinceps alterum eiusdem gētis Regem, nomine To-
tylam Romanæ urbis euerforem, quem plerique Histo-
ricorum ob id maxime detestantur, Quam iuste uero id
faciant, tuum præfecto perlubenter auditurus sum iudi-
cium.

cium, posteaquam eius uitam gestaque, quantum per Dei
gratiam potero, bona fide perscripsero. Libet enim paulis-
per animum relaxare à contentiosis aduersus nouas sectas
libellis, & iucundiore aliqua rerum commemoratione re-
create. Quod ut boni consulas, Paumgartnere ob-
seruandissime etiam atque etiam te precor. Bes-
neuale. Ex ciuitate Eystetensi, Quarto
Nonas Iunij. M. D. XLIII.

Aa iij

Theo

THEODERICI REGIS

Ostrogothorum et Italiae Vita, per Io-
annem Cochlaeum.

DE PATRIA ET MUL-

titudine Gothorum. Caput I.

Theodericus Rex, quem patria lingua Die-
terich uocant, ex Illustri Amalorum Gos-
thicae gentis familia procreatus, patrem
habuit Ostrogothorum Regem, nomis-
ne Theodemirū, qui lingua Gothica Dia-
ethmarus est uocitatus. Quamuis uero et
apud Latinos & apud Græcos pro Barbaris habeantur Gos-
thi, multis tamen Nationibus barbaris fuerunt tum rebus
gestis clariores, tum animi uirtute & Procerum nobilitate
præstantiores.

Gothorum
prima et ori-
ginalis pa-
tria.

Cæterum, de primis Gothorum sedibus & natali solo,
uaria & incerta fuit permultis sæculis apud Geographos et
Historicos opinio. Nā alij Scythas, alij Sarmatas, alij Ger-
manos dixerunt. Nunc autem recentiores Cosmographi,
certarum experientia edocti, affirmant, Gothos prima
origine habuisse atque adhuc hodie habere patriā in amplissi-
ma terra septentrionali, quæ ultra Germaniæ oram & mas-
re Balthicum in Boream latissime extenditur, linguam ha-
bens Germanicam quidem ab origine, sed temporum mu-
tabilitate in plerisque uariatā. Paret hodie regi Sueciæ, cuius
florētissimum latissimumque est regnū in Aquilone, Quod
ueteres Scandiam aut Scandinuiam dixerunt.

Schondia.

Iacobus aut Zieglerus Landauus, uir nostro æuo mul-
tiuaga

tiūga eruditione clarus, uocat Schondiam, ab amoenitate Plinius li. 4.
cap. 13.
& pulchritudine terræ. Quoniam coeli beneficio, telluris
obsequio, portuum & Emporiorum commoditate, mari-
timis opibus, lacuum & fluminum piscatione, uenatione
nobilium ferarum, auri, argenti, plumbi, ferri & cupri in-
exhaustis uenis, coloni industria exercendo agro, oppi-
dorum frequentia, ciuilibus institutis, nulli cedat (ut is
inquit) beatæ regioni. Quo autem tempore Sobolem ex-
miserint Gothi, ad nouas quæredas sedes, & quando Mes-
ocidis & Asiæ littora occuparint, nulli ueterum explicue-
runt.

Habet adhuc hodie Gothia Ducatus & multos & am- Ducatus et
urbes Gos-
thiæ.
plos, quorum nomina sunt Dalia, Vuermelādia, Vuestro-
gothia, Ostrogothia, Hallandia, Smalādia, Verendia, Ble-
chingia, Moringia &c. atq; in ijs urbes amplas, Emporia
celebria, & Ciuitates Episcopales, Inter quas clarissimæ
sunt Lundis et Vpsalia Metropoles, Calmaria autem urbs
magna, portus & Emporium, arcem habet, quæ operum
magnificētia certat (ut ait idem Landauus) cum arce Me-
diolanensi.

Habet præterea insulas adiacentes, è quibus est Goth- Gothlādia.
landia. In qua fuisse ferunt prima statua Gothorum, qui
Meotidem occuparunt. Est in ea Visbi ciuitas, quæ Empo-
rium fuit antiquum, celeberrimum olim, instar eius quod
apud Genuam Ligurum est. Postea uero Danorum &
Moschorum Piraticis excursionibus afflictum, desertum
est. Extant hodie ruinae, testantes ueterem claritatem. Est
hodieque fertilitate agri & arce & monasterijs insignis. In
reliquis namque est Cœnobium Ordinis Diui Benedicti,
In quo fertur esse Bibliotheca circiter Duūm Milium &
autorum & codicum ueterum. Hæc de primis Gothorum
sedibus obiter dicta sint.

Quos

Gothi ad
Meotidē se-
des occupa-
runt,

Quoties autem mutauerint sedes n̄, qui patriam egressi,
Meotidem occuparunt, & inde in Asiam Europāq; , quin
etiam in Aegyptum & Africam excursions fecerunt, per
longum esset referre, atque etiam superuacaneum. Quan-
doquidem & Romani & Græci rerum scriptores, atq; etiā
Ecclesiastici Doctores Ambrosius, Hieronymus, Augus-
tinus & id genus alij permulta de ijs in literas retulerunt.
Et Aurelius Cassiodorus in præfatione operis sui, quod ua-
riarum epistolarum XII. libros continet, fatetur se XII. li-
bris Gothorum historiam defloratis (ut ait) prosperitati-
bus condidisse.

Orosius
lib. 1. c. 12

Romæ per
Visigo-
thos dire-
ptio.

Certe & antiquitatem & potentiam eorum clare his tes-
tatur uerbis Paulus Orosius. Gethæ, inquit, sunt, qui &
nunc Gothi, Quos Alexander euitandos pronunciauit.
Pyrrhus exhorruit, Cæsar etiam declinauit. Eorum autem
res gestas eleganter breui compendio complectitur Ludo-
uicus Viues Hispanus, in Commētario suo super XXII.
libros S. Augustini de ciuitate Dei à Cæsaris & Augusti
temporibus, usq; ad annos Alarici Regis Visigothorum,
qui Augustini temporibus Romam cepit atq; diripuit. Ita
clementer tamen is ac moderate se gessit, ut publico caues-
ret edicto, antequam urbem irrumperet, ut si qui in sancta
loca, præcipueq; in sanctorum Apostolorum Petri et Pauli
basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos securosq;
esse sinerent Gothi. Deinde in quantum possent, præde in-
hiantes, à sanguine temperarent. Quinetiā sacra uasa tam
aurea quam argētea, ex Basilica S. Petri ad se portata, iussit
integre omnia reportari, sicut clare testantur Augustinus,
Orosius & Cassiodorus.

Aug. de Ci-
uit. dei. li. 5.
cap. 23.

Orosius
li. 7. cap. 28

Quanta autem fuerit multitudo Gothicę gentis, quę re-
lictā patriā ad Meotidem consedit, & ad Istrum usq; sedes
suas extendit, cōiungere licet ex rebus gestis Claudij II. Imp.
Qui

Qui ad Senatum scribens ait. Patres Conscripti militātes
audite quod uerum est, CCCXX. Milia Barbarorum in
Romanum solum armati uenerunt. Hæc si uicero, uos ui- Trebellius
cem reddite meritis. Si non uicero, scitote me post Galienū Pollio in ui-
uelle pugnare. Idem postea ad Iunium Brochum Illyricū ta Claudij.
tuentem sic scripsit. Deleuimus CCCXX. Milia Gotho- Insignis
rum, Duo Milia nauium merimus, tecta sunt flumina scu- Claudij II.
tis, spathis & lanceolis, omnia littora operiuntur, campi os- de Gothis
sibus latent tecti, nullum iter purum est, ingēs carrago de- uictoria.
serta est, tantum mulierum cepimus, ut binas ac ternas mu-
lieres uictor sibi miles possit adiungere. Post hanc tamē cla-
dem, mox iterum in arma consurrexerunt Gothi aduersus
bellicosum Imperatorem Aurelianum, qui Claudio succes-
sit, sicuti testatur Orosius, sic dicens. Expeditione in Da-
nubium suscepta, Gothos magnis prælijs strauit, ditionēq;
Romanam antiquis terminis statuit.

Quamuis uero postea eandem gētem multis magnisq;
prælijs fuderint fregerintq; clarissimi Imperatores Constā-
tinus Magnus, & paulo post Theodosius Senior, nihilominus
tamen ad numerosos mox reparādos exercitus inex- Magni &
hausta suffecit gentis multitudo. Quorum sane exercituū multi Go-
tinus in Thracia Valentem Imperatorem ualidissimo cum thorum ex-
exercitu obstantem, non solum uicit ac strauit, uerū etiam ercitus.
in fuga comprehensum combussit. Alter uero paulo post
sub Honorio Imp. Theodosij filio cum CC. Milibus, du-
ce Rhadagaso, Italiā inuadens, in Fesulanis montibus cō-
clusus interiit. Nihilominus sub eodem Honorio alius Go-
thorum exercitus in Italiam irrumpens, cum rege suo Ala-
rico, Romam biennio obsedit, cepitq; tādē atq; diripuit,
Honorio Rauennę consistente. Et hi tres exercitus ex una
gentis parte, nēpe ex Visigothis fuisse memorantur.

Pars uero altera, quæ Ostrogothorum erat, non multo Ostrogo-
thorū bella

Ostrogos minor fuisse creditur. Veteres dixere hos Getas, illos Das
thorū bella cos. Ipsi autem patrio sermone Ostrogothos ad Orientē,
Vuestrogothos ad Occidentē circa Istrum habitantes dis
xerunt. Dum autem Visigothi post direptam Romam in
Hispanias profecti, eas pacifice tenerent, erupit ē Scythia
gens Hunnorum, Attila duce, qui Ostrogothos ē sedibus
suis pellens, & secū (ut multas alias gentes) in Gallias edu
cens armatos (uti Blondus affirmat) uictus ab Actio Vae
lentiniani III. Imp. Prefecto & à Rege Visigothorū Theo
Blondus derico, qui contra Quingenta uirorum (quos Attila duce
decadei. li. 2 bat) Milia uires suas coniunxerant, inglorius in Pannonia
as reuersus fuit, et post mortem eius uictis ab Ostrogothis
& à Gepidis filiis eius, mox Orientali Imperio uires Ostro
gothorum, sub Martiano & Leone Imperatoribus, formi
dini esse cœperunt. Quorum sane metu, Martianus cum
Persis & cum Vandalis inducias pepigit, ut integras habe
ret contra propinquos Barbaros uires, & tamē Arnestidem
magistrū militū aduersus eos cū exercitu missum perdidit.

Leo autem, ut tutior ab eis esset, cum Illyricum uastas
Fœdus Leo rent Ostrogothi, pactis inducijs, utramq; Pannoniā Moe
nis Imp. cū siamq; ipsis pacifice permisit. Valemir autem rex eorū ad
Ostrogos uersus Scythas egressus, infœliciter pugnās ab illis uictus
chis. & occisus est, atq; ita totius regni potestas ad Theodemio
rum fratrem eius deuoluta est. Hic in fidem induciarum
Leoni Imp. obsidem dedit Theodericum filium suum uni
cum. Leo aut postea, ut regē hunc liberalitate sibi deuinci
ret, atq; amicicia iūgeret, ultro remisit ei ē Constantinopoli
Theodericū filiū, honorifice regio & indumēto et comita
tu deductū. Rex igitur Theodemirus tāto munere exhilae
ratus, induciarū fœdera (quod Leonē tacito desyderare in
telligebat) in securissimā Romanę Reip. pacē cōmutauit.
Filium autem qui duo de uigessimū agebat ætatis annū,
misit.

missit cum exercitu in Sarmatas, Iuuenis itaque impiger, trans ^{Prima Res}
situs Danubio seu Istro (quod idem est) irrumpit improuisus in ^{gis Theode-}
hostem. Est enim Ister maximus Europae (ut in Meteoris ^{ci expeditio}
asserit Aristoteles & post eum Mela, Strabo & Plinius) flu- ^{& victoria.}
uius, qui utique cum exercitu facile transiri non potuit, pre-
sertim in Moesia. Et rege Sarmatarum Babach interempto,
uictor ad genitorem in Moesiam est reuersus. Haec ea ra-
tione prolixius commemorata sint, ut ex his lector intelligat,
quam nobilis ac generosus fuerit mox à cunabilis Rex iste
Thodericus, cuius uitam ac regnum describere est animus.

Gentes Bar-
barae.

Gens enim Gothorum, etsi lingua semper habita fuerit à Gre-
cis & Latinis barbara, sicut & aliarum nationum linguas rece-
pta iam olim opinione barbaras uocant, In plerisque tamen
nationibus, ut in Persis, Indis, Phoenicibus, Aegyptiis & Aethi-
opibus, optima olim Reip. dispositio fuisse commemoratur.
Et inter linguas nonnullae sunt, quae latina Graecaeque in multis
rerum significatioibus sunt magis copiosae, propriaeque et argutae,
maxime si gloriaturibus, de lingua sua hebraeis et caldaeis credatur, quae
admodum ego neque temere neque libenter credo atque existimo.

DE NOBILITATE GE-

neris Theoderici. Caput II.

Quod autem rex iste Theodericus Generis nobilitate & ^{Nobilitas}
antiquitate per multos tam Occidentalis quam Orientalis Impe- ^{Generis}
rii Romani Principes, quae uenerabilis Diui atque Augusti, dicti sunt ^{Theoderici}
antecefferit (ut de propriis animi uirtutibus, interim nihil dicam)
facile existimabit equum lector, si collationem per aliquot exempla
fecerit. Certe ea, quae in ipsum Augustum Caesarem Cicero grauif-
sime in ultia, ni fallor, epistola sua scripsit, in hunc Theoderi-
cum à nullo uere scribi possent. Inter multa enim alia quae
ei exprobat acerbissime sic ait.

Bb ij Quem

Cicero in
Epistola ad
Octauium.

Quem accipient de posteris suis nūcium illi ueteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones. Quid de sua patria audient, quam spolijs Triūphisq; decorarunt. An esse quēdam, annos XIII. natum, cuius auus fuerit argentarius, ad stipulator pater, uterq; uero fecerit precarium questum, sed alter usq; ad senectutem ut non negaret, alter à pueritia ut non posset non confiteri. Eū agere, rapere Rempub. cui nulla uirtus, nullæ bello subactæ & ad Imperium adiunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum cōciliaffet opē potentium, sed forma per dedecus pecuniam, et nomē nobile conscleratum impudiciæ dedisset, ueteres uulneribus & ætate confectos Iulianos gladiatores, egētes reliquias Cæsaris ludi, ad rudem compulisset. Quibus ille septus omnia misceret, nulli parceret, sibi uiueret, Qui tanquam in Dotali matrimonio Remp. testamento legatam sibi obtineret. Audiet C. Marius impudico Domino parere nos, qui ne militem quidē habere uoluit nisi pudicum. Audiet Brutus, eum populum, quem ipse primo, post progenies eius à Regibus liberauit, pro turpi stupro datum in seruitutem. Hæc in ipsum Augustum (In cuius imitationem et gloriā omnes postea Imperatores Romani Augusti dicti sunt) Cicero Oratorum summus & uir Consularis.

Laus Amalasiuntæ filij Theoderici.
Cassiodori epistolarū libro XI. epist. 2.

Quam nobilis uero & longa Regum Serie generosus, atq; Natalibus illustris fuerit Theodericus iste noster, concingere licet ex his Cassiodori, nobilis item Senatoris Consularisque uiri & Præfecti Prætorio uerbis, quæ de filia huius Theoderici Amalasiuntha ad Senatum urbis Romæ, ante annos Mille scripsit. Hanc, inquit, si parētum cohors illa Regalis aspiceret, tanquam in speculum purissimum sua præconia mox uideret. Enituit enim Amalus foelicitate, Ostrogotha patiētia, Athalamansuetudine, Munitaurius equitate, Vuimūsus forma, Thorismut castitate, Vuamamer-

lamer fide, Thendamer pietate, sapientia (ut iam uidistis)
inclytus pater. Cognoscerent hic profecto uniuersi sigilla
tim propria, & foeliciter fateretur esse superata, quando uni
us preconium cum turba se iure non potest æquare uirtu
tum. Aestimate, quale eis esset de tali herede gaudium, que
merita potuit transire cunctorum. Hæc sanctus ille Senas
tor, quem de adulatione grauitas & integritas uitæ suspen
ctum esse non sinît.

Quid ergo dicemus de multis post Augustum Impera
toribus, siue Romæ, siue Constantinopoli Imperio potitis, Imperato
rū quorun
dam ignos
bilitas.
qui ignotis, barbaris aut obscuris parentibus orti, ad digni
tatis & Imperij culmen aut ui militari, aut fraude, aut erro
re fuerūt euecti. Etenim Augustale fastigium assecuti sunt
Romæ, post Augusti, Vespasiani, Antoninique posteros,
plæriq; quorum maiores neq; Regali neq; Consulari prosa
pia illustres fuere. Septimius Seuerus Apher, patria Lepti Seuerus.
tanus, magnus quidem & in multis Reipub. utilis fuit Im
perator, sicut attestatur Aelius Spartianus, Cædibus tamē
Illustrium uirorū adeo infamis fuit (ut ait Baptista Eгна
tius) ut Punicas clades in toga cæsorū ciuium Romano
rum sanguinerepēderit. Opilius Macrinus, obscurissimis Macrinus.
parentibus ortus, malis artibus ac pudendis ad Præfectu
ram euectus, Imperium post interfectum Antoninum Se
ueri filium inuasit, ac paulo plus uno anno tenuit. Cui lon
ge peior Ignobiliorq; successit Varius Heliogabalus, siue Heliogaba
lus.
Syrus siue Assyrius genere, ex incestu procreatus, quo nul
lus Principum maiore libidinis flagrauit infamia. Sed &
Alexander Seuerus, optimus alioqui Princeps, natalium Alexander.
fulgore Theoderico nostro æquari minime potest. Nā Sy
rus fuit & Heliogabalo cōsobrinus, cuius maiores neq; Re
ges neq; Cōsules fuere. Successit ei Iulius Maximinus, de Maximinus.
uico Thraciæ, uicino (ut ait Iuli⁹ Capitolin⁹) barbaris, bar
baro.

baro etiam patre & matre genitus, Quod ipse ubi ad Imperium uenit, oculi precepit. Longum foret reliquos comemorare, quos obscuris natos parentibus, fortuna, uirtusue aut fraus Romanum ad Imperium extulit.

Iustinus Senior.

Paucos referre libet obiter ex his, qui post Constantini Magni & Theodosii posteros imperauerunt, Omnes fere ex humili genere nati dicuntur, etiam qui ad alios collati, optimi fuisse uidentur. Sic enim admirabundus de Iustino seniore ait Egnatius.

Michael Balbus.

Basilius Macedo.

Quis credat Thracem hominem, armentarium & sues agentem, sine tribu, ignotis obscurisque parentibus ortum, & rebus preuisse, & re tam foeliciter, tam optime administrasse? Rexit tamen ille summa cum laude. Item de Michael Balbo sic habet. Amorium Phrygiae superioris oppidulum dedit hunc Principem, non humili solum, sed sordido etiam loco natum &c. Item de Basilio Macedone. Quis (inquit) crederet & hunc captiui inter uenales Constantinopolim adductum, Romanae rei praefuisse, qui nec patriam, nec parentes saltem ciere posset? praefuit tamen, & eo rerum successu, ut ad eius nepotes Imperii maiestas transierit.

Octo Imperatores Romae intra 15. annos.

Sed ne prolixius per longam seculorum serie uagemur, conferamus eos saltem Imperatores Romanos, huic Gothorum Regi Theoderico, qui ipsius temporibus Reip. praefuerunt. Romae quidem post Valentiniani Tertii necem Auitus, Senatorii uir ordinis, Auitum Maiorianus, Hunc Seuerianus, Seuerianum Anthemius, Anthemium Liberius subsequutus est, Cui Glycerius, et Glycerio Nepos statim successit. Quo per uim pulso, Augustulus Horestis patricii filius rerum potitus breui tempore, per Odoacrem Herulum & Imperio & Augusti nomine spoliatus est. Et hi omnes in unum coniuncti uix bene XV. annos Imperii numerare possunt, neque

neque paclari quicquā gēssisse memorantur. Certe una Theoderici nostri expeditio, qua in Sarmatas transito Danubio patris iussu & auspicio duxit, anno ætatis suæ XVIII. (ut supra dictum est) omnium istorum Imperatorculorum gestis ab æquo rerum iudice haud dubie præferetur.

Constantinopoli autem eius temporibus Imperarunt Leo, Zeno, Anastasius & Iustinus, Non pessimi quidem Imperatores, sed natalibus atq; etiā uirtute & rebus gestis hoc rege nostro longe inferiores, Neq; ita legitime ad Imperium, sicut iste, ad regnum peruenerunt. Quemadmodū grauit̃ & elegāter narrat paucis Pomponius Lætus. Factione, inquit, & suffragiis Asparis Leon dicitur Imperator & Augustus, ut Ardaburium Asparis filium Cæsarem diceret. Populus autem patrem interfecit cum filio. Leon itaq; post cēdem Ardaburi nepotem ex filia, Zenonis filium Leontem Cæsarem fecit. Zenonem Leon secundus sua manu coronauit. Fuit Zenon ex Isauris Ciliciæ, humilibus parentibus natus, humili & incognita uilla, non minus uultu q̃ moribus deformis. Imperauit non ut Augustus, sed ut Tyrannus, Anastasius magno consensu Princeps electus, statim donatiuum militibus dedit. Hic malo genio actus, in Diuinis precepit non Trinitatem, sed Quaternitatem adorandam esse. Cui ciuiles motus adeo creuerē, ut nisi simulasset se mutasse mentē, Imperio priuatus dedisset pœnas. Sed cœlestem iram quis uitat? ictus fulmine occidit. Iustinus autem Thrax, sine imaginibus, sine tribu, utroque parente ignobilis, à teneris annis suum custos, deinde boum, post Lignariū cuiusdam minister, natus annos XVI. militare cœpit, promptusque manu, et doctus ferire hostem, sortem mutauit.

At

At Rex iste Theodericus, nequaquam talis in prosapia
tua fuit, qui tot Reges atque fortissimos bellorum duces, pa-
rentes atque maiores habuit, bellator & ipse peritissimus,
Quem Otto Episcopus Frisingensis Duodecimū ab Her-
manarico Ostrogothorum rege commemorat. Cæterum
de generis nobilitate ipse met suum ex sorore nepotem ad-
monet Theodohadum, qui ad rem auidior erat, & auaricie
maculam stirpi tam nobili uidebatur inferre. Quid faciūt
Cassiodorus (inquit) sordes animorum in splendore natalium? Illud te
in epist. li. 4. potius decet eligere, quod nos possit ornare. Amali san-
guinis uirum non decet uulgare desyderium, quia genus
epist. Inter. suum conspiciat esse purpuratum.

Hæc ideo prolixius commemorata sunt, propter fasti-
diosos & superbos quosdam, qui putant, magnam à fortu-
na iniuriam Romæ et Italiæ illatam esse, per regem istum,
quem & barbarum & Tyrannum uocare non uerentur, cū
reuera clarior nobiliorque fuerit uniuersis Imperatoribus,
qui ipsius temporibus Augusti nomen siue Romæ siue Cō-
stantinopoli habuerunt; si unam exceperis fidei causam,
quod non Catholicus, sed Arrianus fuit.

Sed eam maculam contraxit gens Catholica ab impio
Gothi per Principe Valente, qui gentem, ad Christum conuersam,
Valentem Imp. facti per Arrianos Episcopos & presbyteros fidei rudimēta cor-
sunt Arria- rupte atque peruerse docuit. Vnde factum est, ut tam Visigo-
ni. thi in Hispaniis, quæ Ostrogothi in Italia secundum Arria-
na dogmata in Christū crediderint, nolentes à primo, quo
imbuti fuerant, Catechismo in aliam fidei formam conce-
dere, nisi quod in Hispaniis tandem temporibus S. Grego-
rii Papæ I. ad fidem Catholicam foeliciter sunt conuersi.
Eam igitur labem non tam gentis quæ Valentis maliciæ atque
impietati acceptam referre debemus, quam & Deus ipse
non leuiter in illo ultus est, cuius iusto iudicio Valens ille ab
eadem

ipsa gente quam impie ac maligne in fide Christi seduxerat non solum bello superatus & captus, uerum etiā uiuus (quæ poena Hereticis debetur) exustus est, licet error in fide, quo semel à principio fuit gens imbuta, nimis tenaciter in cordibus Gothorum hæserit. Iuxta illud Horatij. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu. Quæ re labes ea, quam rex Theodericus mox ab infantia hausit, & uelut ex maternis suxit uberibus, magis infelicitati quàm malignitati eius adscribenda uidetur.

Sed omiſſa hic fidei causa, res gestas prosequamur potius & honestatis exempla, qualia etiam de Ethnicis Principibus ac Regibus, ut de Cyro, de Agesilao, de Epaminonda, de Augusto, de Traiano, de Alexandro, de Probo et id genus multis libenter legimus, & nobis nostrisque Principibus uelut laudabilia Dei & Nature dona, imitanda proponimus, nihil dubitantes, à Deo esse omnem uirtutē, & omne opus bonum, à quocunque homine fiat, licet extra fidem Catholicam nulli ad salutem æternam prodesse possit.

Exempla honestatis etiam ab Ethnicis colligenda.

DE AMICICIA INTER Zenonem & Theodericum. Cap. III.

Defunctis igitur in pace communi Leone Imperatore & Theodemiro Rege, successerunt, in Imperio Zenono, cui filius suus (quem Leo ex filia nepotem, successorē dixerat) ultro cessit & manu sua coronam imposuit, In regno Gothorum Theodericus, quem & patris merita et recens de Sarmatis parta uictoria, uniuersis Gothis amabilem reddebant, atque supra cæteros regni Procere commendabant. Is ad confirmandam pacem & amiciciam à Zenone uocatus, ea se facilitate Constantinopolim contulit, qua

Cc Leo inde

Leo inde remiserat eum genitori. Quem Zeno sane non solum honorifice suscepit, uerum etiam multis allexit sicbique deuinxit beneficijs, Nam constituit ei & exercitui eius annua stipendia, & ipsum decorauit Patriciatus dignitate, atque etiam equestrem ex ære statuam ei in Palatio locauit.

Desyderiū
Gothorum
ad nouas se-
des,

Quamuis autem Ostrogothi à Zenone stipendia integre acciperent, & amplas Moesiæ ac Pannoniæ prouincias, agro fertiles & ad uictum necessaria cuncta suppeditantes possiderent: ad nouas tamen querendas sedes incitabantur, partim gloriæ, partim inuidiæ stimulis. Conquesti sunt itaq; Regi suo, se domi marcescere ocio: alias gentes, quibus nec armis nec uirtute cederent, aliena possidere cū gloria & opibus regna, Francos & Burgundios Gallias, Visigothos Hispanias, Anglos Saxones Britanniam, Vandalos Africam, Herulos autē Italiam. Educere igitur ipsos rogabant, in quamcunq; uellet Gentem, maiorum suorum exemplo, ne domi marcescentes à progenitorum suorum gloria degenerarent. Hæc Rex ad Imperatorem referens, ait sibi gentis suæ ferociam sic notam esse, ut non sint quieturi domi, nisi promittatur eis bellica aliqua expeditio.

Zeno per
suadet Theo-
derico irrup-
tionem in
Italiam.

Zeno super his cōsultationem cum Senatu suo iniens, & sibi suisq; prouincijs ab impetu & irruptione Ostrogothorum, tanquam uiciniorum barbarorum, metuens, persuasit Theoderico Regi, nullam expeditionē ei uel ad gloriam uel ad publicam utilitatem commodiorem fore, q̃ si suos in Italiam educat, ubi et prima esset sedes Ro. Imperij, & terra omnium rerum abundantia præpolleret. Populus uero Italiæ, qui breui tempore tam multos infœlices imbellesq; & inglorios habuerant Imperatores, dubia fide parere nūq; barbaro & alienigenæ Herulorum duci, Quos facile possit habere subiectos, si barbarum & nouum eorum domo

dominū eijceret aut occideret. Habebat ex hac persuasione Imperator duplex commodum. Liberabatur enim sic & ab annuo, quod Gothis dabat stipendio, & à periculo belli, quod à feroci gente propinquis poterat Imperij prouincijs inferri. Et Italiae nihilominus bene consulebat, probe cognoscens, quanto moderatior tractabiliorq; esset Theodericus (qui tanto tempore in Palatio inter Imperij proceres uersatus erat Constantinopoli, tum sub Leone adolescens & obses, tum sub ipso Zenone Rex iam factus & Patricius) quam esse credebatur Odoacer, qui nec ex Regia esset prosapia, nec in ullius Imperatoris aula fuisset conuersatus.

Imperator igitur in eam expeditionem à se Regem dis-
missurus, Sacro cum honestauit uelamine, quod erat tunc
maximum concessionis à Principe Romano factae stabi-
limentum. Quemadmodum Blondus & Sabellicus ex
antiquis affirmant rerum scriptoribus. Nam & Paulus
Diaconus id ipsum refert, in hac sane uerba. Italiam ei
per Pragmaticam tribuens, Sacri etiam uelaminis dono
confirmauit, Senatumque illi Populumque Romanum
commendans. Addit praeterea eundem consularibus ab
eodem Imperatore sublimatum esse fascibus, quae dignitas
post Imperiale fastigium prima erat. Quod & Pom-
ponius laetus affirmat, sic breuiter dicens. Theodericus
Rex Ostrogothorum mire à Zenone diligebatur, ab eo
factus Consul, Conlega Venantij. Quod & Cassiodorus
in Chronico suo, In quo Consulum seriem enumerat, cla-
re confirmat.

Hæc rationi & ueritati magis uidentur consentanea, q̃
ea, quæ nonnulli referūt, nepe quod ipse Theodericus impo-
tunitatē & instantiā suę gētis accusauerit Imperatori & pe-
tierit ab eo, ut sibi Italiā ac Romā pmitteret. Inde. n. futurū
esse

Theoderi-
cus a Zeno-
ne Consul
factus.

Calūnia in
Theoderico

Cc ij esse

esse, ut aut Ostrogothi ab Herulis uicti deleantur, atque ita liberetur ab onere stipendij Imperator, aut uictores obtineant Italiam, deletisque Herulis Imperij hostibus, amici Imperio sine stipendijs existant. Quis uero credat, hunc regem tam infido, & alieno in gentem suam animo fuisse, ut uel accusauerit eam Imperatori, uel in id periculi eam adducere uoluerit, ut deleta ab hostibus, ab Imperatore stipendium amplius petere aut accipere non possit. Sed neq; opus erat à Zenone Italiam petere, quam hostis habebat. Zeno autem habuit nunq; neq; ullus Regum aut Principum ante petierat ab Imperatore Constantinopolitano Italiae aut Romae possessionem. Quandoquidem non à Constantinopoli, sed à Roma ius & dignitas Rom. Imperij rectius agnoscuntur.

Procopius
de bello Go-
thico lib. 1.

Confirmant hanc meam sententiam uerba Procopij, Historici Graeci, qui Theoderici temporibus uixit. Sic enim ait. Sed Imperator Zenon, qui optime praesentia disponere callebat, Theodericum ut Italiam peteret, monet, ut Odoacro Tyranno in potestatem redacto, Hesperiae Principatum sibi Gothisque pararet. Illi id longe plurimum conducitum affirmans, qd secum, ut Imperatore, inconsideratius uelit armis decernere, ac tantum inire dubiae belli fortunae discrimen.

DE EXPEDITIONE

Ostrogothorum contra Odoac-
rem. Caput III.

Difficilis In-
Italiam ex
Moesia ex
peditio.

ANno igitur Dñice Incarnationis CCCCLXXX. Rex Theodericus à Constantinopoli domum ad suos reuersus, iussit omnes Gothos ad Italiam sese preparare expeditionem. Quae profecto res merito potuisset fractis & mola-

& mollibus animis dura uideri. Regale enim Edictum nō
solum uiros fortes & expeditos milites, uerum etiā mulie-
res & paruulos iussit educi ē natali solo cum omni supelle-
ctile et domestica substantia, & quidem in terram longin-
quam, quæ hinc Alpium iugis, inde mari gemino, Adria-
tico scilicet atq; Tyrrheno undiq; septa, difficilem admitte-
bat aditum, non solum, quod clausa & munita erat à rerū
natura montibus & mari, uerum etiā quod bellicosa gens
Herulorum sub fortissimo Duce Odoacre eam tenebat, et
iter permultas provincias intermedias nō foret pacatum.
Quoniam Odoacer, qui iam rescuerat (forsitan ex Aula
Zenonis aut à uicinis Barbaris præmonitus) Theodericū
contra se parare bellum, Bulgaros ac Gepidas ad resisten-
dum Ostrogothis sollicitabat.

Sed gens ferox & malis inuicta, tantum habuit fiducia
tum in dextris suis, tum in Regis sui uirtute & alacritate,
ut certam sibi polliceretur de quibuscumq; hostibus uictori-
am. Vnde factum est, ut neminem ex uniuersis (quod di-
ctum mirum est) Gothis neq; patriæ amor aut dulcedo reti-
nere, neq; periculorū magnitudo detertere potuerit, quan-
tumuis fertile esset solum & Moesiæ & Pannoniæ, atq; etiā
quieta & pacifica omnium rerum possessio, et certū quot
annis ab Imperatore Constantinopolitano stipendium.

Certe neq; stultus neq; insanus erat rex Theodericus, ut
non intelligeret aut non secum perpenderet, quātum labo-
ris aut periculi ea expeditione aditurus esset, ac quā mube-
res atq; pacatas terras ultro relinqueret, Quem iam pridem
ante annos Quatuor Consulem Zeno propter prudentiā
& animi uirtutem Constantinopoli fecerat, sed tam fortis
ac magnanimus erat, ut existimaret, se à maiorū suorum
uirtute degenerare, si ullo frangeretur aut emollescere ani-
mus ei⁹ uel laboris tedio uel periculi metu, iuxta illud Poe-

Alacritas et
fiducia Os-
trogotho-
rum.

Magnan-
mus Rex
Theode-

ea. Degeneres animos timor arguit. Valde quidem fortes ac magnanimi Reges fuerunt, Cyrus Persarum & Alexāder Macedonum, Neuter tamen tam difficilem expeditionem unquam suscepit. Profecti quidem sunt ambo magnis cum exercitibus in longinquas terras atq; etiam contra potentes & bellicosas gentes, sed minime adduxerunt secum talia ac tanta impedimenta, qualia et quanta secum adduxit Rex Theodericus.

Qualia & quāta secū in exercitū adduxit Impedimenta Rex Theo.

Alij exercituum Duces inter impedimenta referunt lixas atq; Calones & oneraria lumēta, quibus nihilominus ad multa diuersorum laborum munia utuntur. At dux iste noster inter sui exercitus impedimenta habuit innumerā imbellis multitudinis turbam, senes, paruulos, mulieres, uirgines. Quibus ad militares labores nemo commode aut honeste uti poterat. Oues insuper & boues non solum in cibum militum, sed etiam in lactis alimoniam pro paruulis. Domesticam præterea supellectilem, quæ ad usum armorum nihil ualebat. Merito igitur difficilima iudicari potest ista Regis Theoderici expeditio.

Exodus filio rū Israel de Aegypto.

Plures quidem mortales ex Aegypto eduxit Moyſes, propheta Dei, sed fecit hoc iussu ipsius Dei, magnis confirmatus ad hoc faciendū miraculis, et eduxit nō liberos & flores, sed grauissima pressos seruitute & oibus Aegyptiorū uexationibus afflictos, Multis præterea in profectioe releuatus Dei consolationibus & præſidijs, mari siccū iter præbente fugiētibus & hostes ad unū oēs dimergente, cœlo commeatum præſtante, & uiam ostendente nunc per nubis interdiu, nūc per ignis columnam in nocte. Rex autem Theodericus eduxit suos, non Dei aut ullius prophetæ, sed ferocis dumtaxat & pericula contemnentis populi iussu, nec alijs sisus uel præſidijs uel auxilijs, quam suorum dextris

dextris & uirtuti suæ. Nec puto breuiorem esse distantiam Moesiæ ab Italia, quam est Aegypti a Iudæa.

Probino itaque & Eusebio Consulibus, egressus cum tota gente sua Rex Theodericus e patria, mox occurrentes reperit hostes, eosque minime fugaces aut imbelles, qui conabantur iter eius, siue per inuidiam, siue in Odoacris gratiam prohibere. Primum quidem Rex Gepidarum (quem Blondus & Sabellicus Strapiliam, Paulus Diaconus Trasillam uocat) successor Arderici Regis: qui Gepidas a filiorum Attilæ subiectione in libertatē praelijs asseruerat, sicut Ostrogothos Valamir Patruus & Theodemirus pater Theoderici: subito ex insidijs Theodericum adortus, magnam utique stragem fecisset, nisi praesenti & intrepido ad quæuis pericula animo se mox opposuisset Rex Theodericus, qui sic repressit illius impetum, ut non solum retrocedere coegerit, sed etiam extinxerit ipsum, sicut affirmat Paulus Diaconus.

Prima uis
etoria de re
ge Gepidas
rum.

Deinde irruerunt in eum Danubij accolæ Bulgari, gens ferox & barbara, cum rege suo Busari, quem Paulus Diaconus Busam uocat, quos non absque cruentis a se repulit praelijs. Cumque post multos labores & ærumnas longi itineris, per terras alienas & impacatas, atque post multa praeliorum pericula, tanta cum multitudine gentis suæ (cuius numerosior pars imbelles erant senes, pueri, & paruuli, atque altera pars humani generis sexus muliebris) quæ non leues in quotidianum uictum & com meatum atque in pabulum pro iumentis, armentis & pecoribus sumptus requirebat, ad mare Ionium (quod ego sinum Adriaticum hic intellexerim) tandem peruenisset, ut asserit Procopius, nullas ibi paratas ad trañciendum exercitum, naues repertre potuit.

Secunda de
Bulgaris.

Necessitas

Necessarium igitur fuit, circuire Ionicū sinum per Talan-
tiorum (ut uocat Procopius) aliarumq; finitimarū natione-
num agrum, usq; ad Sontium flumen, quod non longe ab
Aquilegia (ut ait P. Diac.) labitur. Quo cum peruenisset,
castra ibi metatus est, ut uberrimis, quę eo in loco habētur,
pascuis, fatigata ex itineris longitudine iumenta reficeret.

**Bellicosus
Rex Odoacer.**

Cum autem Odoacer interim totū Theoderici iter ex-
ploratum haberet, collectis undiq; ex tota Italia uiribus, ad
Sontium illi occurrit. Nequis autem existimet, inualidum
aut contemptibilem fuisse hostem Odoacrem, qui facile
superari potuerit, opera precium esse uidetur, referre hic ex
aliorum testimonijs, quis qualis & quantus uir ille fuerit.
Procopius de hoc ab aliorum sententia diuersus est, Ait eū
fuisse Orestis quondam armigerū, qui Gothis omnia pro
ipforum arbitrio executurum se obtulerit, si eum Romano-
rum Principem constituerent. Sed magis placet aliorum
mihi sententia, qui fere omnes uno consensu affirmant, eū
Herulorum & Turcilingorum ducem fuisse. Cassiodorus
in libello de Consulibus sic habet. Basilisco II. & Armato
C O S S. ab Odonacre Orestes & frater eius Paul^{us} extin-
cti sunt, nomenq; Regis Odonacer adsumpsit, Cū tamen
nec purpura, nec regalibus uteretur insignibus. Plura de
hoc refert Paulus Diaconus, In hęc uerba. Hęc dum apud
Romanos geruntur, Odoacer cum fortissima Herulorum
multitudine, fretus insuper Turcilingorum siue Seyrorū
auxilijs, Italiam ab extremis Pannoniæ finibus properare
contendit.

**Verba Se-
uerini solita
rii ad Odo-
acrem in No-
rico.**

Qui dum adhuc per Noricorum rura exercitum duce-
ret, cognita Seuerini fama Christi Domini serui, Qui illis
tunc degebat in locis, ad eum, ut sibi benedictionem peti-
turus accessit. Qui dū benedictione percepta, ab eius egres-
su di cellula uellet, & caput, ne superliminari hostij, eo quod
procera

procerae esset staturae, allideret, inclinasset, à Dei viro futurorum praescio, mox talia audiuit. Vade nunc ad Italiam, vade Odoacer, uilissimis interim animantium pellibus indutus, multis cito plura largiturus. Haec ille uerba rerum exitu comprobauit. Nam aliquantis postmodum annis, totius us Italiae, Insuper & urbis usus est potestate.

Ingresso itaque Italiam Odoacre, statim ei apud Liguria terminos, Orestes patricius occurrit, qui aduersus fortissimam multitudinem, nihil se praeualere conspiciens, maxime cum eum iam quidam suorum deseruissent, metu trepidus intra Ticinum se munitionis fiducia conclusit. Mox adueniens cum exercitu Odoacer, expugnatam fortiter ingreditur ciuitatem. Vastantur uniuersa rapinis, saeuit ubique gladius, Diuina quoque priuataque aedificia ignis absumit. Captus demum Orestes ab hostibus, Placentiam usque perducitur, ibique gladio detruncatur. Exinde per uniuersas inde Barbari urbes diffusi, cunctam sine aliqua tarditate Italiam iuri proprio subdidere, multasque tunc ciuitates parantes resistere, extinctis habitatoribus ad solum usque deiecere. Odoacer itaque prosperos sibi cernens successus accrescere, statim Regiam arripuit potestatem. Haec Diaconus. Hermanus uero Contractus breuius atque etiam luculentius in Chronico suo sic ait. Odoacer Rex Turtilingorum & Rugorum cum multis Barbarorum auxilijs Italiam ueniens, Orestem & Paulum fratres occidit, Augustulum exilio damnauit, et Romam obtinuit, anno à conditione eius M.CC.XXIX.

Fit & in Gratiani decretis magnifica de ipso mentio, quae ex Concilio symmachi Papae recitatur, In haec uerba. Cum in Mausoleo, quod est apud B. Paulum Apostolum, resideret sublimis et eminentissimus uir, Praefectus pretorio atque Patricius, agens etiam uices Praecellentissimi Regis Odoacris, Basilus dixit. Quanquam studij uestri & religionis

Victoria
Odoacris
de Oreste.

In Decretis
dist. 96.
cap. Bene.

Dd interfit

interfit, ut in Episcopatus electione cōcordia principaliter
seruetur Ecclesiæ. Ne tamen per electionis occasionē, sta-
tus ciuitatis reuocetur in dubiū, ammonitione Beatissimi,
uiri, Papæ nostri, Symmachi Simplicij, quem ante oculos
semper habere debemus, hoc nobis sub obtestatione memi-
nistis fuisse mandatum, Vt propter illum strepitum, & Ve-
nerabilis Ecclesiæ detrimentum, si eum de hac luce transire
contigerit, non sine nostra cōsultatione, cuiuslibet celebres-
tur electio. Hec ibi. Ex quibus cognoscere licet, sub Odo-
acre quoque antiquam Reipub. formam nō penitus extin-
ctam aut in barbariē demutatam fuisse. Nomē autē Sym-
machus, hic duobus Pontificibus datur. Vni ex his, nem-
pe Simplicio, agnomen est, qui & prior sedit in Episcopatu:
alteri proprium est nomen, qui postea sub rege Theo-
derico, Odoacre iam occiso, factus fuit Pontifex.

Otto Frisingensis
lib. 4. c. 30

Anno autē primo Simplicij obtinuit Italię regnū Odo-
acer, De quo et Otto Frisingensis Episcopus eadē fere refert,
quæ Paulus Diaconus, Cuius tamen hæc uerba super ad-
dere hic libet. Odoacer, inquit, natione Rhugus, ex ulti-
mis Pannoniæ finibus, cum Scyris, Turcelingis, Herulis
ad inuasionem Italiæ procinctum mouet. Cæterum Vene-
rabilis Beda in suo de temporibus libro, Procopium secus-
tus, dicit Odoacrem Gothum fuisse, addit autem nonnul-
la, in quibus non solum à reliquis supradictis authoribus,
uerum etiā à Procopio dissentire uidetur, Sic enim habet,
Odoacer Rex Gothorum, Romam obtinuit, quam ex eo
tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theode-
rico Triarij filio, alius Theodericus, cognomēto Valamer,
Gothorū suscepit regnū, qui utramq; Macedoniam Thesa-
saloniamq; depopulatus est, & plurima regiæ Ciuitatis lo-
ca igne succendens, Italiam quoque infestus occupauit.
Hæc Beda.

Beda duos
cōmemorat
Theodericos.

Cui in

Cui in hoc, quod Duos ponit Theodericos, consentit Pau. Diaconus, qui utrūq; in Italiam uenisse testatur. De priore enim sic habet. Haud procul ab his tēporibus (hoc est Nepotis & Augustuli) Theodericus cognomēto Strabo, Triaci filius, cum magna Ostrogothorum multitudine, usq; ad Quartum Urbis miliariū armatus aduenit, nulli tamen Romanorum noxiū, cōtinuoq; ad Illyricum reuersus, extinctus est. De posteriore autē (de quo nos hic agimus) multa refert, sicut & alij pleriq; historici, E quibus tamen nullū scio ea de hoc Theoderico nostro scribere, quæ Beda scripsit, nempe quod Macedoniā Thessaliāq; & regiæ urbis loca depopulatus fuerit.

Cæterum Odoacrem fuisse uirū fortem & bello strenuum, res gestę plane demonstrant, quas hic ex Antonio Sa-
Res gestę
Odoacris.
bellico recitare libet, quātum satis est. Obiecit (inquit) Augustulus Odoacri uenienti Orestem patrem suum cū exercitu. Is cum Romanis Legionibus & accuratissimo Italiæ delectu, circa Laudam Pompeij, in Barbarorum conspectu fecit castra. Inde ad pugnam prouocatus, cum aciem instrueret, subita Italorum defectione prelio abstinuit. Presentibus itaque uiribus diffusus, cum Romanis Legionibus Ticinum contendit. Hic barbarus abeuntem assescutus in urbem compellit, compulsum obsidione fatigat. Inde Ticinum ui captum diripit & incendit, Cæduntur Romanæ Legiones, estq; tantū uno loco Romani cruoris fusu, quantū non alibi iā inde, ex quo Romanū inclinare cœpit Imperiū. Odoacer Orestem Placentiā perductū, spectante exercitu propria manu interfecit. Et infra.

Herulus, ait, post Ticinēsem uictoriā Italia magis dedita
Odoacer
Romę ho-
norifice sus-
ceptus,
q; ui capta Romā petijt, frequēs ciuitas pcessit illi obuiā, regēq; salutauit. Per faustas inde acclamationēs & honores exquisitissios Capitoliū ascēdit, tenuit iñ Odoacer ānos. 14.

Dd ij Italiam

Italiam satis pacate, cessitque interim Regi & Herulis ex annis
nuis prouentibus pars Tertia frugum omnium, adeoque per
hæc uetus illa Romanorum Italicique nominis indoles con-
cidit, ut Odoacer ab Herulis, qui in patrio solo reman-
rant, accersitus, quod à Felteo Rugorum rege Danubij acco-
la, perpetuo incesceretur bello, nihil de urbe Roma aut Ita-
lia sollicitus, exercitum dux erit in Felteum, hostesque inter-
fecto, tam ociose sit in Italiam reuersus, quam olim Roma-
ni Duces clarissimam aliquam uictoriam adepti consueuere.
Hæc Sabellicus. Addit Palmerius in Chronicis suis, eum
maxima cum præda atque ingenti captiuorum numero in Ita-
liam rediisse. Cassiodorus insuper ait, cum sub Consulatu
Placidi, in Dalmatijs Odiuam (Contractus Odiciam uo-
cat) uicisse ac peremisse. Quod factum esse affirmat in Quin-
to eius in Italia regno. Idem uero Contractus addit, Odo-
acrem, Phœbam regem Rugorum uicisse atque cepisse.

DE CONFLICTIBVS

Theoderici cum Odoacre. Cap. V.

Non parue igitur periculo nec modico labore uicit
bellicosum & potentem Regem in regno ipsius rex
Theodericus, cum quo toties & tam cruentis prælijs con-
fligendum fuit. Quatuor enim prælia enumerat breuiter in
supradicto de Consulibus libello Cassiodorus, In hæc sane
uerba. Probius & Eusebio Consulibus, foelicissimus atque
fortissimus D. N. Rex Theodericus intrauit Italiam, cui
Odonacer ad Sontium pugnam parans, uictus cum tota
gente, fugatus est. Eodem anno repetito conflictu Vero-
næ uincitur Odonacer. Altero autem anno, Fausto Con-
sule, ad Ducam fluium Odonacrem D. N. Theodericus
Rex

Breuis Præ-
liorum cum O-
doacre com-
missorum Ca-
talogus ex
Cassiodoro

Rex tercio certamine superauit, qui Rauennam fugiens, obsidetur inclusus. Dehinc Olybrio iuniore Cōsule, Odonacer cum Herulis egressus Rauēnam, nocturnis horis ad pōtem Candidium à D.N.rege Theoderico memorabili certamine superatur. Tunc etiam Vandali, pace suppliciter postulata, à Sicilia solita depredatione cessarunt. Eodē anno Zeno occubuit, cui Anastasius in Oriētali successit Imperio, Anastasio autē Aug. & Rufo C O S S. durauit adhuc obsidio. Demum Albino Consule, D.N.rex Theodericus Rauennam ingressus, Odonacrem, molientē sibi insidias interemit.

Hæc fusius refert Blondus forliuiensis in prima hysto-
riarum suarum Decade, In hunc modum. Ingressus Italiā
Theodericus ad Sontium Aquileiæ dirutę fluuium, castra
communiuit. Eo Odoacer, qui omnes eius motus, anno
ante, habuerat exploratos, paratissimū adducens exercitū,
scse illi tam propinquus opposuit, ut castra solo amnis als
ueo sint dirempta. Primus tamen pugnandi copiam fecit
Theodericus, & commissum est præliū, In quo post multā
tam cædē, mutuo illatam, superauit Ostrogothus. Odoas
cer uero ad Padū, cuius uada oppidaq; classe et præsidijs cō
muniuerat, delatus, eo in loco, ubi nunc est Ostilia Veronē
sum, de fuga substitit. Destitit uero insequi Theodericus,
& Veronam ducens, eam de gentibus ciuibz, breui cepit.
In qua præsidijs firmata, prædam ubiq; factam, impedimē
taq; earatione constituerat deponere, ut Odoacrem, quo
cunq; fugeret, expeditior sequeretur.

Sed Odoacer, copijs breui reparatis, in campos pro
cessit latissimos, Veronæ subiectos, & copia pugnandi fa
cta, Theodericum lacessiuit. Eduxit item Theodericus,
fiducia plenus, & prælio acri Duces fortissimi dimicaue
runt, Tamen Odoacer, qui lacessiuerat, ab auxilijs Italorū

Dd iij Padi

Blondus

lib. 4.

Primū præli
um apud
Sontium fuit.

Secundum
apud Vero
nam.

Padi accolarum desertus, succubuit, atque etiam fugatus, maiorem eorum, qui secum in pugna perseuerauerat, partem amisit. Inde Romam petens Odoacer, cum portas occlusas, ciuesq; de mœnibus repugnare uidisset, suburbiorum ædificia, agrumque latissimis fœdauit incendijs. Romani namq; de Theoderici aduentu, ex Constantinopoli certiores facti, ipsum iam ut Dominum expectabant.

Retardatus
uictoriæ
cursus.

Qui quidem Theodericus omnibus Italię transpadanę ciuitatibus oppidisq; breui potitus, Mediolani constitit, & exercitu auxilijs aucto, Romam in Odoacrem ducere cōstituerat. Odoacer, cum cōmeatibus, quos Romani in urbem munitaq; oppida conuexerant, deficientibus, Rauennam se contulit. Et tamen Odoacri populos Italię pertentanti, consenserunt plurimi. In quibus fuere signorum suorum apud Ostiliam desertores Padi accolæ, à Tusa Flaminia et Aemylia Præfecto, magnæ autoritatis uiro, in spem maximam premiorum, si uicisset Odoacer, adducti. Id cum exploratum habuisset Theodericus, cursu uictoriæ retardato, sese intra Ticinum communiuit. Et

Prelia in ob
sidione Ra
uennæ.

post pauca. At Theodericus Ostrogothorum rex, postquam Odoacrem, sese Rauennæ uidit continere, animis est auctus, & matre sororibusque ac Ostrogothorum mulieribus, cū impedimentis & imbelli multitudine, in Ticino, cuius urbis incenia arcēq; cōmuniuerat, relictis, Rauennā exercitū duxit. Cepit autem ilico omnes prouincię ciuitates oppidaque, quam primum ea adiit, præter Ariminum & Cesenam. Odoacrem uero in Rauenna per Triennium obsedit, castris secundum littus ad orientalem plagam, in loco (cui Candiano est nunc, eratque tunc nomen) earatione firmatis, quod postea pariter ad Cesenam castra inde facilliter tutaretur. Fiebant tamen ab obsessis crebræ eruptiones

nes. Quod namque sumptimus ex Agnello in uita Iohan-
nis Episcopi Rauennatis. Theodericus Odoacrem iusta
acie congregari ausum, in patentibus Candiani campis, bis
prælio superauit.

Qua elatus uictoria Theodericus, illico Ariminum Portus oes
cupatio. accessit, eaque urbe breui potitus, Dromones in Arimi-
nensi portu captos, misit ad Rauennatem portum, Bide-
tis amnis, qui tunc Portellio dicebatur. Nam apud Clas-
sem urbem tunc erat maior portus, omnium Italiae cele-
berrimus. Sunt autem Dromones uerbo Græco nauicu-
lae subductiores, tabulatis undique ad propugnaculi ca-
stellum speciem communitæ. Itaque Theodericus Por-
tellionis ostio Dromonibus clauso, partem copiarum in
Insulam, quam Bidens amnis, Padusque, Padus & Ma-
re efficiunt, locauit. Ipse cum cætero exercitu Rauennam
in circuitu obsedit. Vnde ad tantam rerum penuriam in
Urbe est deuentum, ut sordidas malignique saporis her-
bas, clausi comedere cogerentur. Qua impulsus difficul-
tate, Odoacer, hortante Episcopo, deditiorem fecit.

Ingressus est autem Rauennam Theodericus, Episcopo Ingressus
Theoderici
Regis in
Rauennam Iohanne cum Clero & Sanctorum reliquijs, obuiam
procedente. Continuitque se Odoacerea die & postea in
Palatio (quod dicebatur Hilautium) Rauennæ tunc in-
signe, sperans quod cum Theoderico solenni fœdere pa-
ctus erat, aliquam Italiae particulam, sibi & Herulis attri-
bui possidendam. Sed Theodericus missis, qui illum &
filium Adolescentem, primoresque gentis interficerent,
Herulorum plebem conseruauit. Breui exinde omni Ita-
lia & post Roma, Theodericus summo Senatus & Popu-
li Romani applausu, est potitus. Hæc Blondus.

De secundo autem prælio, quod prope Veronam factum Verba Pau-
li Diaconi. est

est, aliquanto plenius scribit Paulus Diaconus, In hæc uerba, Exinde Theodericus mouēs, cum Veronam uenisset, iterum aduersus eū Odoacer non minori q̄ prius belli sese apparatu opponit. Contra quem Theodericus, haud procul Veronensi urbe confligens, nimia eius exercitum cedere contriuit, Ipsumq̄ pariter, & omnem illius multitudinem dare terga coegit. Quidū fugē metu se precipites in Athesim fluiū mergunt, ex magna parte rapidissimis eius gurgitibus simpliciti, suffocantur. Theodericus uero, dum ipso impetu subsequitur fugientes, Veronam ilico, pauore ciuibus consternatis, inuadit.

Verba Sabellici.

Præterea Sabellicus Rauennæ obsidionem aliquanto explicatius describit in hunc modū. Eare (inquit) Ostrogothus audacior factus, impedimentis cum imbelli multitudine ad Ticinum relictis (Communiuerat enim arcem Theodericus & urbem ipsam, cum mœnibus, tum ualido præsidio) cum robore copiarū Rauennā profectus, Odoacrem triennio obsedit, estq̄ bis interim iusta acie certatum, atq̄ utroq̄ prælio Odoacer uictus, reductusq̄ ad extremā rerum inopiam, se & urbē Theoderico tradidit, incolumitatem pactus cum porcione aliqua Italiæ, sibi suisq̄ popularibus assignāda. Estq̄ fœdus inter reges ictū, quod Theodericus irritum habuit. Nam haud multo post quam Rauenna potitus est, Odoacer cum filio & primoribus gētis, per speciem rixę cum Ostrogothis motę, Theoderici iussu interfectus est. Vereri credo Ostrogothus, nequid Odoacris nomen futuræ quieti officeret, Herulorum gentem circa Augustam prætoriam sub Alpibus, dato illis regulo, collocauit. Omnis Italia post Odoacris cædem, Theoderici Imperio cessit. Hæc Sabellicus.

Verba Procopij.

Procopius quoq̄ eiusdem obsidionis deditioisq̄ mentionē facit, cuius uerba nō uidentur hic omittenda. Theodericus

dericus (inquit) in Rauennæ obsidione , cum annum
iam Tertium contriuisset, Gothique ipsi diutius hanc obsi-
dendo , tédio ac molestia afficerentur, et Odoacris insuper
milites necessariarum rerum urgerentur inopia, Conuentum
adinuicem est, Rauennæ Antistitis interuentu, & pacifican-
tis, Theodericus Odoacerque æqua ac simili sorte ea in urbe
uiuerent, pariterque potirentur imperio. Quibus conuentis
onibus aliquamdiu utrinq; seruatis, Theodericus per causam
q̃ in se machinatus insidias esset , Odoacrem ad epulas
fraudulenter uocatum, cum occidisset , barbaris sibi et hosti-
bus conciliatis qui reliqui fuerunt, Gothorum solus et Itali-
censium imperium tenuit. Romani tamen imperatoris nec
insignia quidem nec nomen sibi desumpsit, sed quo aduixit,
rex est appellatus. Quo nomine, suas Barbari nuncupant
duces.

Ex his facile perpendet prudens lector, quantis laboribus,
erumnis, curis, periculis, sumptibus, quontoque suorum cruo-
re Italiae regnum obtinuerit, Odoacrique eripuerit rex Theo-
dericus, qui toties in suorum conspectu, de summa rerum,
& de omnium suorum salute discrimen subijt grauissimum, ^{Hannibalis}
ac uere Martium, non leuius sane quam subijt olim aduer- ^{et Theoderici}
sus Romanos in Italia Hannibal Poenus, bellator ille decan- ^{ratio.}
tatissimus. Quod si rem utrinque propius inspicias, et æqua
lance expendas, poterit nimirum magis magnanimus atq;
inuietus uideri Theodericus quam Hannibal. Hic n. non
semper uicit ut ille, nec tanta pietatis erga parentes liberosq;
et uniuersam gentis suæ cognitionē cura pectus inter pug-
nandum pregrauatum habuit hic, quanta ille, Hannibal n.
neque talia secum in Italiam adduxit impedimenta, qualia
Theodericus, neque tanto indiguit sumptu et cōmeatu quo-
tidiano pro tanta omnis generis sexus et ætatis hominum
multitudine, quanto habuit opus Theodericus, qui et pug-
nare

nare et comineatum præparare cogebatur, non solum pro milibus, sicut Hannibal, uerum etiam pro imbelli suorum turba pro pæmodum infinita, pro tot mulieribus, uirginibusque, quarum uita pudorq; ab unius Ducis inuicta mente dextraque pendebat, et pro tot senibus paruulisque, qui pugnantis exercitus animos angebant, ac pia propinquitatis cura grauabant.

**Magnitudo
expensarum
In bello
Theo. contra
Odoacrem.** Præterea longe facilius poterat Hannibal pecuniam (quæ neruus belli dicitur) ex opulentissima Republica Carthaginensi (cuius inexhaustum erat ærarium) recipere atque etiam ex socijs ciuitatibus corrogare, quam potuit Theodericus, qui relicta patria omnibus rebus euacuata, neque à barbaris uicinis, cum quibus bella gesserat, neque ab Italis, quibus omnibus dominabatur hostis, ullam petere, ne sperare quidem poterat pecuniam, Quis ergo regum hodie tot annis pro tam numerosa multitudine in Italię finibus sumptus atque comineatum suppeditare posset, atque etiam in Triennem obfidionem pecuniam machinasque sufficere, nisi patriam intolerabilibus prægrauaret exactionibus? Quanta n. aureorum Milia requiruntur in annuos sumptus pro exercitu XXX. Milium? At sustentauit Rex Theodericus in exercitu suo plus quam CC. aut CCC. buccarum (ut Itali loquuntur) Milia, non uno tantum anno sed ultra quatuor annos perpetuo, antequam hostem peruinceret ac debellaret.

The. in bellicis laudibus non minor Hannibale. Mihi igitur (saluo prudentiorum semper iudicio) nihilo minor Hannibale in bellicis laudibus uidetur Theodericus iste existimandus, qui certe in reliquis et corporis et animi dotibus atque uirtutibus Hannibale longe laudabilior uere iudicari potest. Etenim Titus Liuius eleganter Hannibalis bellicas commemorat uirtutes, quas et de Theoderico uere affirmare possumus, nempe quod plurimum audacię ad pericula capessenda, plurimum consilij inter ipsa pericula erat, quod nullo labore aut corpus fatigari aut animus uinci poterat, quod caloris

caloris ac frigoris patientia par, q̄ cibipotitionisque desyde-
rio naturali, non uoluptate, modus finitus, q̄ uigiliarum
somniaque nec die nec nocte discriminata tempora, id quod
gerendis rebus supperasset quieti datum, eaque molli stra-
to neque silentio accersita, q̄ multi sæpe militari sagulo oper-
tum, humi iacentem inter custodias stationesque militum
cōspexerunt, q̄ uestitus nihil inter æquales excellens, arma
atque equi conspiciebantur, q̄ equitum peditumque idem
longe primus erat, quæ princeps prælium inibat, ultimus con-
serto prælio excedebat.

Cæterum uitia, quæ deinceps de Hannibale subiungit idē
Liuius, de Theoderico uere subiungere non possumus. Ait Minor in ui-
ergo Liuius. Has tantas uiri uirtutes ingentia uitia equabāt, tñs Hanni-
inhumana crudelitas, perfidia plusquam punica, nihil ueri, bale. Theo-
nihil sancti, nullius Dei metus, nullum iusiurandum, nulla
religio. Nos certe ex unius Cassiodori epistolis plurimarum
Theoderici uirtutū exempla præclaraque facta colligere pos-
sumus, quibus nihil horum uitiorū, quæ Liuius Hannibali
tribuit, admixtum fuit.

Sed hic, breuitatis gratia, sufficiat indicasse, quanto clemē
tior in uictos fuerit Theodericus quam Hannibal, Hic sane Crudele
post uictoriā captiuos Romanos coegit (ut Plinius refert) in uictos,
dimicare inter se. Et unum, qui supererat, obiecit Elephan-
to, pactus illum dimitti, si bestiam interemisset. Vbi autem il-
le solus in harena congressus, Elephātum magno pœnorum
dolore confecit, Hannibal equites misit, qui abeuntem inter-
ficerent, Crudele nimirum fuit, adigere captiuos ad inuita
inuicem Homicidia et in cēdem mutuam, Crudelius, cogere
unum hominem cum tam grandi belua pugnare, Crudelis-
simum uero, pactum perfide uiolare, et uictorem tam insigni
nem per equites interficere. Theodericus uero, etsi ab omni-
bus fere historicis & Chronographis fraudis arguitur, q̄

Ee ij Odoacrem

Clementia
Theo. in
uictos.

Plinius lib.
8. c. 7.

Crudelitas
Hannibalis
in uictos.

Odoacrem iussit interfici post initam inter ipsos concordiam, in reliquos tamen victos perhumanus et clemens fuisse dinoscitur, Nam & Herulorum genti, constituto eis regulo (ut ait Sabellicus) seu Rege potius (ut alij scribunt) dedit Italiam partem circa Augustam pretoriam sub Alpibus, et Italorum captiuos, quos Burgundionum rex Gundebaldus, subita irruptione transcens Alpibus in predam abduxerat, per Epiphanium, Episcopum Ticinensem, data ex fisco suo pecunia seu magno (ut scribit Sabellicus) auri pondere redimi curauit. Quorum sane permagnam fuisse multitudinem, uel inde conuincitur, quod Blandus ex Agnello refert, Epiphanium in Burgundiam a Theoderico cum ingenti pecuniarum uel ex publico fisco largitarum missum, multa mortalium milia redemisse, & in patriam reduxisse, sue insuper sanctitatis meritis & singulari prudentia obtinuisse adhuc sex milia captiuorum a rege Burgundionum, quos in gratiam eius liberos dimiserit gratis absque ullo redemptionis precio.

Interfectio
Odoacris
an excusari
queat.

Ouidius.

Quod autem Odoacrem facta pace, una cum filio adulescente et aliquot proceribus interfici curauit Theodericus, non laudauerim equidem. Sunt tamen qui factum excusant, quod prior insidias molitus fuerit Odoacer, sicut asserunt Cassiodorus et Contractus, in suis Chronicis, & Sabellicus non odio aut crudelitate sed prouidentia quadam factum existimat, eo quod ueritus fuerit Theodericus, ne quid Odoacris nomen future quieti officeret. Non est enim uerisimile, diu pacem perduraturam fuisse inter duos tam strenuos fortesque Reges in unius et eiusdem regni administratione. Haud enim falso ait Ouidius. Non bene conueniunt, nec in una sede morantur Maiestas & amor. Et natura rerum docet nos, in uno regno non congruere duos reges, sicut in apibus manifestum est. Quod admodum & Aristoteles in Metaphysicis concludit. Quos nam nolint entia male gubernari. Pluralitas autem principum mala

mala est, sit igitur (inquit) Vnus princeps. Scimus & illud
Lucani.

Nulla fides regni socijs, omnisque potestas.

Lucanus

Impatiens consortis erit, nec gentibus ullis

Credite, nec longe fatorum exempla petantur.

Fraterno primi maduerunt sanguine muri.

Si ergo duo fratres gemelli, Romulus & Remus, non potuerunt diu simul regnare, Quis miretur, hos duos reges, qui tam diuersi natione, et nulla inter se cognatione aut affinitate coniuncti erant, non potuisse diu in uno consistere regno, p quo tã crueta et crebra inter sese prelia recenter cõmiserāt?

Quandoquidem in sacris quoq; literis insignereferatur exemplum de duobus fratribus, Iacob & Esau, gemellis Rebeccę (sicut Romulus et Remus Rheę) qui ne in utero quis dē matris sue, pacē habuerūt inter sese, sicut elegāter explicat Malach. i. in homelia Chrysostomus. De quibus et propheta Malachias Ro. 9. as et Paulus Apostolus sublimem attingunt, supra humani ingenij captum, disputationem,

DE SALVTARI AC MO

derata Regni administratione. Cap. VI.

SVblato itaque Odoacre, Theodericus magno cum omnium Italię populorum, tum præcipue Romanorum de syderio gaudioque uelut legitimus princeps est susceptus. Id quod omnes Historici, qui de eo scripserunt, attestantur, excepto uno, Ottone Episcopo frisingsi, Viro alioqui graui docto & pio, quem puto Zelo quodam fidei Catholicę, et indigna Boetij uiri Clarissimi morte commotum aduersus hūc regem, secta Arrianum & Boetij interfectorem fuisse, ut in

Ee iij hęc

Otto frislingensis lib.
5. c. 1.

Augustum hic Zenonem Imperatorem dicit.

Durum Otto nis Frisingensis de Theodoricum iudicium,

Melius pro copij de Theo. iudicium.

hec proruperit doloris et comiserationis uerba. Vide (inquit) Rempub. miserabiliter labefactatam, Cerne populum illum sapientia ac Viribus quondam Orbis dominum, ad tantum deuenisse defectum, ut a barbarica Tyrannide conculcatus, grauique domino mancipatus, non nisi a barbaro liberari queat, Tyrannum subiecte ac gratanter suscipiat, ut alterius Tyranni dominationem effugiat. Itaque Theodericus Romanorum potius imperio, haud memor ab Augusto suscepti mandati, fasque nefasque barbarice commiscens, ac ciues diuersis iniurijs contumeliose afficiens, Imperium uertit in Tyrannidem. Cernens hoc Clarissimus Vir, Consularis Ordinis, Anitus M. Boetius, ac rationis intuitu animaduertens, dum Tyrannidi eius obuiare molitur, ab eo in exilium trusus, Papię in carcere ponitur. Hęc Otto ille, Cuius quidem iudiciu de hoc rege nemo comprobabit, credo quisquis septem priores epistolarum libros Cassiodori legerit. Quod ad Boetij causam attinet, non potest hic comode tractari, quia esset contra rerum gestarum ordinem. Quandoquidem ille, in ultimo huius regis anno est occisus. Cum igitur Cassiodorus ubique aliam de hoc rege sententiam pronunciet, uir Consularis Catholicus & sanctus, equus lector utique potius Cassiodoro, testi oculari (ut dicitur) credit quam Ottoni huic, qui multis post seculis audita retulit, suę nixus coniecture iudicio.

Audiamus igitur, quid Procopius, autor Grecus et antiquus, Theoderici coetaneus, de ipso senserit. Is (inquit) Theodericus suis sic pręerat subditis, ut omnibus ornamenti, quę uero imperatori congruerent, se communiret. Nam et iusticie studuit plurimum, legibus firmiter obseruatis, & a circumiectis et finitimis barbaris Italię agros ad securitatem tutatus est. Quippe qui ad magnanimitatis & sapientie summum fastigium peruenisset, atque adeo, ut in subiectos nec minimu quippiam

quippiam ad iniuriam exerceret, nec cuius sibi id forte infir-
nuanti assentiretur, præter id unum, ut Gothi agrum, quem
Odoacer suæ dederat factionis hominibus, inter se partiren-
tur. Erat autem Theodericus fama quidem Tyrannus, re tñ
præse ueri specimē Imperatoris ferebat. Vt qui uel eorum qui
à principio ea in dignitate probatiores fuissent, nemini inferi
or fuerit, & Gothos idem ac Italos pari quadam ac summa
beneuolentia, suapte humanitate prosequeretur. Ita ut om-
nes (quod utique difficillimum est) eius imperium oblecta-
ret. In ciuilibus namque & publicis rebus tractandis, uaria ni-
mirum sunt mortalium uota, & sepe id accidit, presens impe-
rium his quidem & de improviso ut placeat, quibus uolupta-
ti sunt quæ geruntur. Vel ut mœrore afficiantur, quibus ali-
ter longe ac sentiant, res ipse procedunt, Hæc Procopius.

Extat præterea Epistola quedā Sidonij Apollinaris Auer-
norū in Gallia Episcopi, qui sicut hunc regem optime nouit
et presens uidit, ita dignior debet uideri testis, cui fides adhi-
beatur, quam alijs quibuscumque, qui tantum ex auditu aut ex
coniecturis de illo iudicant, Epistole igitur illius hic initium
dumtaxat, referre libet, quod sic habet. Sidonius Agricole
suo Salutem. Sæpenumero postulauisti, ut quia Theoderici
regis Gothorum commendat populis fama ciuilitatem, lites
tibi formæ suæ quantitas, uitæ qualitas significaretur,
pareo libens, in quantum epistolaris pagina finit, laudaturus
uitæ tam dulcatis sollicitius ingenuitatem. Ipse etenim est &
illis dignus agnosci qui eum minus familiariter intuentur.
Ita personam suam Deus arbiter & ratio nature, consumma-
tæ fœlicitatis dote sociata cumulauerunt. Mores autem hu-
iuscemodi, ut laudibus eorum nihil, ne regni quidem defrau-
det inuidia. Hoc sane illius Epistolæ initium facile conuin-
cit, Ottonem illum magis ex zelo et affectu, quam ex ratio-
ne & iuditio, tam diuersa de rege illo scripsisse. Quod tunc
manifestius

Fama, apud
Græcos scis
licet, quia na-
tione barba-
rus esset.

Epistola Si-
donij de re-
ge Theo.

manifestius erit, ubi tota Sidonij perlecta fuerit epistola.

**Historico
rū de Theo.
iudicium.**

**Verba Pau
li Diaconi.**

**Alemanos
in genere,
Gothos uo
cat, fuit n.
iste ex Bal
thorum fa
milia, In go
this perno
bili.**

**Verba Blō
di de bene
ficijs Theo.
erga Italiā.**

Quod si testes isti antiqui & oculares uel de familiaritate uel de adulatione suspecti cuiuspiam (quod tamen mihi æquū non uidetur) habeantur, proferam & alios interim testes ex ipsa Italia, Paulum Diaconum, Blondum, Sabellicū, Platynam, Paulum Aemylum Veronensem, qui quale huius regis in Italia Reipub. regimē fuerit, explicuerūt & contesta ti sunt, alter altero clarius & copiosius. Antiquior itaque ex ijs Pau. Diaconus, paucis ita refert. Theodericus extincto apud Rauennam Odoacre, totius Italię adeptus est ditior nem, nec multo post Romam profectus, a Romanis magno gaudio susceptus est. Quibus ille singulis Tritici ad subsidiū annis XX. Milia modiorum concessit. Et post pauca. Theodericus interea, ut sui regni uires constabiliret, Audefredam Luodouici francorū regis filiam sibi in matrimonij iunxit. Amalafredam, germanam suam Vuandalorum regi Hono rico. Eius Amalefredę filiam Amalabergam Turingorum regi Hermenfredo. Theodicodā quoq; & Ostrogotham ex concubina filias, alteram Alarico Vuifigothorum regi, alterā Sigismundo Burgundionum confociauit. Amala suintha uero tertiam filiam Eutharico, ex Alemanorum stirpe ueniē ti, euocato ab Hispania, tradidit. Nec fuit aliqua uicina Italię gens, quę Theoderico aut coniunctionis affinitate aut paci tionis foedere sociata non fuerit. Hęc ille.

Et longe post eum Flauius Blondus, ubi quam plurima Theoderici in urbem Romanam beneficia comemorasset, ita subiunxit. Simili item pietate usus est erga uniuersas Ita lię Vrbes, quod maxime ostendit Edictum adhuc extans. In quo ciues iubet toto anni tempore, præterquam tribus mē sium & autumni mensibus, ciuitates & oppida frequentare, obireque munera, quibus antea, quietissimis Reipub. tempo ribus, florere consueuerant. Non solum n. agrestes tunc, sed honesto

sed honesto nati loco, motibus fatigati, quibus tam diu Italia agitata fuerat, rura incolebant. Papiæ & Modoeciæ (quæ oppida post Rauennam amauit) Palatia, Arimini S. Stephani, & Rauennæ S. Martini in cælo aureo Basilicas, Spoleti quoque amplas ædes magno sumptu ædificauit. Sy pontinā ciuitatem iam tum in ruīnam uergentem, ut instauraretur, tributorum uacatione donauit. Apponi balnea, quæ ager Paduanus habet, muro concludi, ædesque superædificari curauit. Quibus alijsque bonis artibus præstans princeps effecit, ut per omnes regni sui aīnos, excepto extremo, et Roma et Italia, Octauij Augusti, aut Traiani, Hadriani, uel melioris cuiuspiam principis tempora nam desyderauerint.

Et infra, prospexit etiam prudentissimus princeps Theodericus, externarum gentium, à quibus solis tunc sibi in Italiam timendum fuit irruptionibus, & Herulis post occisum Odoacrem conseruatis nouum regem constituit, cuius nomen non exprimit Cassiodorus, quem regem cum suis Herulis in extremis Italiæ partibus apud Augustam prætoriā & sub Alpibus Apenninoque habitare permissum, ipse Theodericus in filium adoptauit. Et paulo post. Possedit uero & ex prisco Romanorum principum instituto administrauit Romani imperij occidentales prouintias, quæ à nullis dictarum barbararum gentium regibus (quos sibi affinitate coniunxerat) tenerentur. Nedum n. unquam cum Francis Burgundionibus, & Vuisigothis bella suscepit, sed eos aliosque barbaros imperij oppressores, quo ad potuit, simul in pace continuit, missis Oratoribus cum epistolis, quæ extant ne aliqui inter eos nata dissensio, Cōstātinopolitanis Impera. Romanisque uiam pate faceret ad iura imperij resumēda. Et rursus. Quin etiā Theodericus futuris prouidens temporibus, claustra Italiæ ab ipso Alpiū maritimarum initio, usque ad Tridentinos montes attribuit Gothorum proceribus inhabitanda. Intra mītib.

Ff aut,

Prudentia
Theo. in fir
manda Ita
liæ pace.

Hæc adoptio per arma facta est non ad regni successionem, ut infra patebit.

aut, per quos ipse & cæteri barbari erāt ingressi, oppida exci-
tauit, ciuitate, cui nunc Tridento est nomen, quod tunc erat
muro cincta, & Veruca arce ad Norici & Italiae fines, eo in
loco, cui nunc Montifalconi est nomen, à fundamento ædis-
ficata. Hæc & id genus multa Blondus, quæ omnia referre
nimis longum foret.

Verba Sa-
bellici de
Theo.

Cur Rauē-
næ potius
q̃ Romæ
habitauit
Theo.

Nec ijs dissimilia refert Sabellicus, stylo aliquanto elegan-
tiore, è quibus pauca hic repetam. Ipse (inquit) Theode-
ricus tam dextere mansueteq; regnum administrare, Ciuita-
tes et populos tractare, ut cū Augusto principe Traianoue,
aut alio ex ijs qui optimi principum iudicati sunt, merito cō-
ferri potuerit. Adeo interdum uel in media barbaria, preclas-
sa proueniunt ingenia, ut in mitissimis etiam gentibus non
nūq̃ pessima. Enimvero tametsi Rauēnæ ageret, Quod nō
tantum est ab eo factum, quia Romanorum ferotiam hor-
reret (ut tradunt quidam) desperaretq; posse fieri, ut Roma
diu et regem & barbarum ferret, q̃ q̃ uidebat, nūq̃ fore, ut
Gothis Romanisq; conueniret, quorum diuersi mores, diuer-
saq; sacra essent (Erant n. Gothi Arriani, Romæ Orthodoxe
fidei tunc, ut hodie, uigebat cultus) ad tollendam omnem
discordiæ materiam, uel quod alij scribunt, loci oportunitatē
sequeutus Rauēnæ (quod satis cōstat) aŋos fuit circiter XL.
urbis administratione Senatui permissa. Hæc Sabellicus.

Verba Pau-
li Aemylij.

Paulus Aemylius Veronensis, de rebus gestis Francorū
diffusæ ac preclare scribens, pauca de supra memoratis ex
Pauli Diac. affinitatibus cōmemorat, quæ hic repetere li-
bet, q̃ aliquanto lucidiora uidentur, Theodericus (inquit)
Ostrogothorum idem ac Italiae rex, ex Hispania (ubi maxi-
ma ex parte sedes Visigothorum erant) Entharicum, Regia
Balthorum familia ortū, ad se in spem hæreditatio Regniq;
Italici accersuit, eiq; filiam Amalasuintam despondit. Duæ
reliquæ eius filia, altera Visigothorum regi Alarico, altera
Sigismundo

Sigismundo Gundebaldi Burgundionis regis filio nupsērāt.
Ipsi uero Theoderico regi Andefleda Clodonei regis soror
despōsa fuerat, Clodoneo autē Remis i baptismo Ludouicus
nomē à S. Remigio inditū est. Hæc ideo repetiuerim, ut nō
turbetur lector circa nomē uxoris Theoderici, quam diuersi
mode scribunt. Vnus Andafledam, alius Audafredam, alius
Andefledam; Vnus filiam, alius sororem Clodonei, quem
à baptismo Ludouicum deinceps nominat Aemylius, eun-
dem Cassiodorus in Epistolis Luduin uocat. Platynæ uer-
ba hic repetere nihil est opus, nam & ab alijs sunt relata.

Cæterum q̃ æquabile ac tēperatū fuerit Theoderici regi
men inter Gothos & Romanos (uocat autē omnes Italos cō-
muniter Romanos) ex ipsiusmet uerbis, quæ Cassio. refert,
optime certissimeq; cognoscitur. Cum (inquit) Deo iuuan-
tesciamus Gothos uobiscum habitare permixtos, Ne qua
inter consortes (ut assolet) indisciplinatio nasceretur, neces-
sariū duximus, illum sublimē uirū bonis nobis moribus ha-
ctenus cōprobatum, ad uos Comitem destinare, qui secun-
dum Edicta nostra inter duos Gothos litem debeat amputa-
re. Si quod etiam inter Gothum & Romanum natum fuerit
fortasse negotium, adhibito sibi prudente Romano, certamē
possit æquabili ratione distinguere. Inter duos aut Romanos
Romani audiāt, quos per prouincias dirigimus cognitores,
ut unicuiq; sua iura seruentur, & sub diuersitate iudiciū, una
iusticia cōplectatur uniuersos. Sic pace communi utræq; na-
tiones, diuinitate propicia, dulci ocio perfruantur. Scitote
aut, unam nobis in omnibus æquabiliter esse charitatem, sed
ille se animo nostro amplius cōmendare poterit, qui leges
moderata uoluntate dilexerit. Nō amamus aliquid inciuile,
scelestem superbiam cum suis detestamur autoribus. Violen-
tos nostra pietas execratur. In causa possint iura, nō brachia.
Nam cur eligant quærere uiolenta, qui presentia probantur

Æquabile
imperium
inter Gos-
thos & Ro-
manos.

Cassiod. li.
7. epist. 3.

Legum
amor.

Ff ij habere

Amor inter
Romanos
& Gothos.

habere iudicia: Ideo n. emolumenta iudicibus damus. Ideo
tot officia diuersis largitatibus continemus, ut inter uos non
finamus crescere quod possit ad odium pertinere. Vnum uos
amplectatur uiuendi uotum, quibus unum esse constat im-
perium. Audiat uterq; populus quid amamus. Romani uo-
bis sicut sunt possessionibus uicini, ita sunt & charitate con-
iuncti. Vos aut Romanis magno studio diligere debetis, qui
& in pace numerosos uobis populos faciunt, & uniuersam
rempub. per bella defendunt. Itaq; destinato a nobis iudici
uos conuenit obedire, ut quicqd pro conseruandis legibus
censuerit, modis omnibus impleatis, quatenus & nostro im-
perio & uestrae utilitati satisfecisse uideamini. Hæc fuit cō-
munis formula (ut ait Cassiodorus) Comitū Gothorum
per singulas prouincias. Quid uero est in tota hac formula,
quod iniquum aut Tyrannicum iure dici quæat?

Imbelles an-
te The. fac-
ti Itali.

Sunt quidem aliqui, qui Theoderico in Tyrannidem im-
putant, q; Italos ab armorum usu abduxerit atq; imbelles per
hoc reddiderit, sed ab hac culpa poterit eum excusare priorū
ante se principum ignauia, qui populos Italiæ adeo imbelles
reddiderāt, ut Odoacer alienigena & nouus rex adeo secure
eis dominatus fuerit, & subseruitutis iugum mancipatos
tenuerit, ut & in Dalmatiam et in Rugiam cum exercitu ex-
ire, & longinquum peragere bellum ausus fuerit, relicta in-
terim iudicibus & officialibus suis tota Italia, nec ullus Ita-
lorum, eo sic absente cum exercitu suo, rebellare interim
ausus fuerit.

Queruntur alij, q; Italiam tertiam agrorum partem ademe-
rit, suisq; tradiderit Gothis. Non nego equidem factum, sed
inique factū fuisse nego. Tū q; ante ipsum hoc fecerat Odo-
acer, sicut supra ex Procopio dictum est quod & Sabellicus
refert, nempe q; regi & Herulis cesserit ex annuis prouenti-
bus pars tertia frugum omnium. Quod ego sane grauius
putauerim

putauerim quod concedere tertiam partem agrorum Gothis. Tunc quod Italiae regnum Theodericus, non Italorum, sed Gothorum maximo labore periculoque & cruore comparatum obtinuerit, quod & per Gothorum arma perpetuo defenderit. Quae est ergo iniquitas ibi quod non totum (quod iure belli potuisset) nec dimidium totius agri, sed solam tertiam agrorum partem a uictis & defensis transtulit in uictores & perpetuos omnium Incolarum & prouinciarum defensores?

Rectius igitur in beneficiū adscribitur factum istud Theoderico à Blondo, qui in eius beneficiorum commemoratione inter caetera sic ait. Prohibuit aut edicto, & curam impendit attentio-rem, ne quis Romanos aut paterna origine Italus, ne dum militaret, sed arma domi haberet. Salonibus (ut ipse appellauit) ex Ostrogotha gente per urbem regionesque Italiae constitutis, qui praefectorum Centarionumque uitae fungentes, barbaros suos in pace & ocio, à ciuium & prouincialium iniuria prohiberent, educerentque in turmas & Phalanges, cum belli aut tumultus ratio postularet, simili item pietate usus est erga uniuersas Italiae urbes. Haec Blondus, qui pietatem uocat, quod aliqui calumniose in culpam trahunt.

DE BENEFICENTIA ET STUDIO Theoderici erga urbem Romam Cap. VII

Idem praeterea Blondus Catalogum quendam recitat beneficiorum, quae idem rex singulari studio in urbem Romanam contulit, sic dicens. Theodericus Ostrogothorum rex, licet Rauennae sedem habuerit, amauit tamen ornauitque urbem Romam, et multa publice prouidit, ac neglectae instaurationis, supra fidem eorum qui barbarum fuisse meminerint, maximam suscepit curam. Quod qui à fidei & à copiosissimo teste

Ff in uoluerit

Verba Blondi.

uoluerit certius intelligere, legat Cassiodori, eius Epistolarū
scriptores, uariarum libros. In quibus uidebit ipsum regem
religionis Christianæ, sacrorum locorum, Cerimoniarūq;
et Pontificum Romanorum dignitatis curam gessisse, Sena-
tui sæpe numero cōmendauit loca urbis, cum sacra, tum etiā
à maioribus summis uiris, Reipub. & imperij fundato-
ribus frequētata, præfectos, architectosq; instituit, sacris ædi-
bus, Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloacis, Aquæ-
ductibus, & cuiusq; officij officinis, in priscam formam, me-
liorem ue instaurandis. Præfecit uigiles, qui curam diu no-
ctuq; susciperent, ne urbis ornamenta, statuæ, et ingeniorum
monumenta, ex ære aut marmore excisa, asportarentur. Ses-
pulcrum Augusti in Valle Martia, Tyberim inter & uiam
Flaminiam, instaurari curauit. Et Amphitheatrum, quod iam ma-
iori ex parte corruerat, saxa loco moueri, nisi in solam muro-
rum urbis instauracionem prohibuit.

Edictum de
statuis non
auferendis.

Statuas principum æneas aut marmoreas, æquestres pes-
destresq; nominatim multas, & generali Edicto omnes iussit
conseruari, adhiberiq; curam, ne illæ interirent, quibus fides
posteris assereretur, uiros fuisse prestantissimos, uirtuti ma-
gis q; fortunæ innisos, per quos in id magnitudinis Romæ
na res creuit, Legesq; & instituta seruari, malos ciuitatis mo-
res à sanctioribus corrigi, omnia deniq; excepta militari dis-
ciplina, ad uetustā ciuitatis, quā primus Reipub. oppressor
Cæsar substulit, formam redigi optauit, Spectacula proprijs
sui fisci pecunijs, ex uetusto more edi, et alia munera publica
exhiberi uoluit. Et cum aurū argentumue in nummos fige-
nari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud q;
prius, stante Repub. consuetum cudi est passus. Vt autem
ciues uel noui erigendis, uel instaurandis uetustioribus ædis-
ficijs, maiorem haberent cōmoditatem, Calcarias in quibus-
dam Italiæ Insulis fieri curauit, calcēq; postmodum ciuibus,
quorum

quorum principia ædificiorum cernerentur, sine præcio est largitus. Hactenus Blondus. Cui haud dissimilia refert Sabellicus.

Scribunt nonnulli Theodericum, statim post interfectum Odoacrem, Romam profectum fuisse, Cassiodorus aut septimo post anno, Patritio & Hypatio. C O S S. ait eum Romam, cunctorum uotis expetitur, aduenisse, et senatum suum mira affabilitate tractasse, Romanæ plebi dedisse annonas, atq; admirandis mænibus deputata per annos singulos maxima pecuniæ quâritate subuenisse. Sub cuius foelici imperio plurimæ renouatæ sint urbes, munitissima condita castella, admiranda consurrexisse palatia, magnisq; eius operibus antiqua superata esse miracula. Hæc de Theoderico Cassiodorus in libello de Consulibus.

Verba Cassiodori de beneficijs Theo. erga Ro. populū

In libris aut Epistolarum complures recitat Theoderici epistolas et rescripta, quæ uarijs modis regis erga urbem Ro. beneficentiam explicant. Ex quibus paucas exempli & declarationis gratia recensebimus. Quarum una est ad Albinū & Albienum uiros insignes atq; Patritios.

Licet (inquit) inter gloriosæ Reipub. curas & regalium sollicitudinum salutiferos fructus pars minima uideatur, principem de spectaculis loqui, Tamen pro amore Reipub. Romanæ, nō pigebit, has quoq; cogitationes intrare, quia uidecūq; præstare possumus, dignū nostris sensibus aestimamus, præsertim cū beatitudo sit temporum lætitia populorum. Illud n. propiciante Deo labores nostros asserit, quod se ociosam Generalitas cognoscit. Partis itaq; Prasini insinuatione comperimus, quoniā hoc introductum est, ut populi de colore uocitentur, seditiones turbulentæ à quibusdā sceleratissimis incitari, & causam lætitiae publicæ ad furoris certamina prorupisse, quod utiq; gaudij decoram non potest habere qualitatem, si pacem non meruerit possidere cōmunē.

Verba The. de pace in spectaculis.

Et

Pantomimus.

Et ideo dignum est, clementiam nostram has partes quoque aspicere, ut ubique possit morum probitas elucere convocatis ergo spectantibus, de Helladia & Theodoro, qui letitia publicae aptior fuerit aestimatus, populi confusione sublata, constituitur à uobis Prasini pantomimus, quatenus sumptum, quem prospectaculo ciuitatis impendimus, electis contulisse uideamur. Hanc partem musicae disciplinae mutam nominauere maiores, scilicet quae ore clauso manibus loquitur, & quibusdam gesticulationibus facit intelligi, quod uix narrante lingua aut scripturae textu possit agnosci. Haec Rex ad illustres uiros illos.

Conseruare in uigore ueterum structuras.

Portus si cini.

Etrursus ad Sabinianum, uirum sublimem. Nil prodest (inquit) initiare solidare, si ualebit presumptio, ordinata destruere. Illa sunt ne robusta, illa diuturna, quae prudentia incipit, & cura custodit. Atque ideo non minor in conseruandis rebus quam in inueniendis adhibenda cautela est. Quia de initis predicatio debetur inuento, de custoditis autem acquiritur laus data perfectio. Dudum siquidem propter Romae moenia ciuitatis, ubi studium nobis semper impendere infatigabilis ambitus erit, portum Sicini deputatis redditibus reperari iussio nostra constituit, ut XXV. Milia tegularum, annua illa latione praestaret. Simul etiam portubus iunctis, qui ad illa loca antiquitus pertinebant, & nunc diuersorum usurpatione suggeruntur inuasi. Cuncta ergo ad statutam prestationem faties sine dilatione reuocari. Quia licet nostra iussa pro sua reuerentia in nulla uiolanda sint. Eo tamen custodiri uolumus maxime, quae urbis faciem uidentur ornare. Quis n. dubitet Fabricarum miracula hac prouisione seruata, & pendentis saxo formatas cameras tegularum regimine custoditas. Ut antiqui Principes nobis merito debeant suas laudes, quorum fabricis dedimus longissimam iuuentutem. Ut pristina nouitate reluceant, quae iam fuerant ueternosa senectute fuscata.

Item

Item ad Agapitum, uirum Illustrē praeſectum urbis. Exi-
miae (inquit) urbis praeſulem, pacis conuenit eſſe cuſtodē.
Nam à quo melius moderatio debet ſperari, q̃ cui potuit Ro-
ma cōmitti? Illa n. mater omniū dignitatum, uiros ſibi gau-
det praeſidere uirtutum. Et ideo circumſpicere te decet, nequa
in ſpectaculis ſeditionū cauſa naſcatur, quia tuum praeconiū
eſt populus quietus, ſit inſultandi conſuetudo moderata, ut
nec libertate pereat honeſta licētia, nec deſit morib. diſciplina.

Libertas
uerborū in
ſpectaculis.

Literarū quoq; ſtadium Romae precipue uigere uoluit, &
eo mitti curauit nobilium filios ſtudiorum cauſa, etiā ex Sy-
racuſa & alijs longe poſitis ciuitatibus, ſicut patet ex eius ad
Feſtū Patritium Epiſtola. Vbi inter cætera ſic ait. Nulli ſit
ingrata Roma, quæ dici non poteſt aliena. Illa eloquentiæ
foecunda mater, illa uirtutum omnium latiffimum templū.
Multo igitur benignior erga Romam fuit Theodericus, q̃
fuerat Odoacer, qui tanta dominatus eſt ſuperbia, ut Romā
intēderit, mutato nomine, Odoacriā uocitare, Theodericus
aut maxime ſtudiuit, Romam in priſtinum decus reuocare.
Vnde & Suræ Comiti ſcripſit, ut marmorū quadratos, qui
paſſim diruti negligebantur, in fabricam murorum faceret
deputari, ut rediret in decorem publicum priſca conſtructio.
Ipſe præterea magnam pro Romanis fabricis deputauit pec-
uniam, ſicut liquet ex eius Epiſtola ad Arthemidorum prae-
ſectum urbis.

Studium li-
terarū Ro-
mæ ſub
The. uiguit.

Quanti aut fecerit eam dignitatē, nempe urbis praeſectu-
ram, multis ſane declarat Epiſtolis ad complures Illuſtres ui-
ros, quos diuerſis temporibus illo ſublimauit honore, quem
certe in magnum & inſigne reputabat beneficium. Vnde &
in ordine dignitatum (quarum permulta genera in ſua Rep.
more priſcorum imperatorū habuit) Quartum praeſecturae
urbanæ locum deputauit. Primum uero locū obtinebat Cō-
ſulatus, ſecundū Patritiatus. Tertium praeſectura Prætorij.

Præſectura
urbis Quar-
ta in ordine
dignitatū.

Gg Tantum

Tantum itaq; & honoris & studiū Romanæ impendit urbi
exornande, ut multo plus in eam contulerit q̃ pleriq; fecerūt
Imperatores antiqui, qui se Patres Patriæ dici gaudebāt.

Instauratio
Cloacarum
Romæ.

Plinius lib.
6, c. 15.

Ipse ueteres instaurauit Cloacas. De quibus ita scripsit ad
Argolicum urbis præfectum. Videas illic fluuios, quasi mons-
tibus concavis clausos, per ingentia signa decurrere. Videas
structis nauibus per aquas rapidas non minima sollicitudine
nauigari, ne præcipitato torrēti marina possint naufragia susti-
nere. Hinc Roma (inquit) singularis, quanta in te sit potest
colligi magnitudo. Quæ n. urbium audeat tuis culminibus
contendere, quando nec ima tua possunt similitudinem res-
perire. De quibus & Plinius admiratus est. Cloacas (inquit)
operum omnium dictu maximum, suffossis montibus, atq;
urbe pensili, subterq; nauigata. Id M. Agrippa fecit in ædilis-
tate, post Consulatum, per meatus corruatis Septem annis
bus, cursu præcipiti torrentium modo, rapere atq; auferre om-
nia coactis. Amplitudinem cauis eam fuisse proditur, ut ue-
hem fenilarge onustam transmitteret. Hæc Plinius.

Aquæ dus
ctuum repa-
ratio.

Comitiua
formarum.

Qui & de Aquæ ductibus ibidem ualde miranda refert.
De quorum sane reparatione maxime, sollicitus fuit Rex
Thodericus, sicut ex ea conijcere licet Epistola, quam de ijs
ad senatum scripsit, cuius hoc est initium. Quamuis uniuersa
se Reipub. nostre infatigabilem curam desideremus impen-
dere, & Deo fauente, ad statū pristinum studeamus cuncta
reuocare, tamen Romanæ ciuitatis sollicitiora nos augmē-
ta constringunt, ubi quicquid decoris impenditur, generalis
bus gaudijs exhibetur. Et adhuc clarius de illis differit in for-
mula Comitium formarum urbis (Aquæ ductus n. formas
uocat) quibus peculiarem deputauit Magistratū. Ad quem
scribens sic ait. Quamuis Romuleæ fabricæ, collatæ sibi, uix
possint præcipuæ reperiri, Quia totū admiratione noscitur
exquisitum, quod ibi cernitur esse fundatū, Tamen interesse
arbitramur

arbitramur, quod utilitas necessaria gratificat, & quod pul-
chritudinis tantum causa cōmendat. Traiani forum uel sub
assiduitate uidere miraculum est. Capitolia celsa conscēdere,
hoc est humana ingenia superata uidisse. Sed nunquid per
ea uiuitur, aut corporis salus aliqua inde delectatione recrea-
tur? In formis autem Romanis utrumq; præcipuū est, ut fa-
brica sit mirabilis, & aquarum salubritas singularis.

Non solum autem suis impensis reperari fecit, muros, fa-
bricas, Cloacas & Aquæductus, uerum etiam aliunde con-
duxit ingeniosos artifices, qui in aridis locis probe nossent
puteos effodere & aquarum uenas inuenire. Quemadmo-
dum scripsit ad Apronianum, Comitem Priuatarum. Mag-
nitudinis (inquit) uestre relatione cōperimus, Aquilegium <sup>Aquilegius
seu aquilex:
qui aquas
colligit.</sup> Romam uenisse de partibus Aphricanis, ubi ars ipsa pro lo-
corum siccitate magno studio semper excolitur, qui aridis lo-
cis aquas possit dare uernatiles, ut beneficio suo habitari faci-
at loca, nimia sterilitate siccata. Hoc nobis fuisse gratum cog-
nosce. Nam quāuis Romana ciuitas aquis abundet irriguis,
sitq; fontibus gaudens, & formarum inundatione ditissima,
reperiuntur tamen plurima suburbana, quæ hanc uideantur
desyderare peritiam. Habeatur ergo & iste inter reliquarum
artium magistros, nequid desyderabile putetur fuisse, quod
sub nobis nō potuerit Romana ciuitas continere.

Triticum præterea aliunde Romam aduehi curauit, ut po-
pulo Ro. nihil sub eo deesset. Sic n. scripsit ad Luitit Comi-
tem. Cum pro incerti temporis euentu Romanas ædes ino-
pia facie castigata pulsaret, & quāuis rara, tamen tam pul-
chræ ciuitati uideretur esse foedissima, æquum iudicauimus,
Hispaniæ Triticeas illi copias exhibere, ut antiquum uestigal
sub nobis foelicior Roma reciperet.

Constituit itaq; præfectum annonæ, ad quem scribens <sup>Præfectus
Annonæ</sup> ait. Tui studiij est, ut sacratissimæ urbi præparetur annona.

Gg ij ubiq;

ubiq; redundet panis copia, & tam magnus populus tanq̃
una mensa satietur, per officinas pistorum cibosq; discurre, ^{ut}
pensum & mundiciam panis exigis, nec uile iudicas esse, unde
de te possit Roma laudare, merito, quando gloria singularis
est, illius ciuitatis affectus. Et ne quod agis, aliquid putetur
extremum, carpentum præfecti urbis mixta glorificatione
cōscendis. Tu illi in spectaculis coniunctissimus inueniris, ut
plebs, quam industria tua faciat, in sui reuerentiam te honora
tum esse cognoscat. In fraudulentos igitur distringe, panis
pondera æquus examinatore intēde, sollicitius auro pēsetur,
unde à Quiritibus uiuitur, quia gratior nobis est lætitia fauē
tis populi Romani, quā copia præciosissimi metalli. Intuere
certe quod loquimur. Quid habes melius quod optes, quam
illius populi gratiam quærere, quā nos etiā cōstat optare?

Officium
præfecti ui
gilum.

Constituit insuper uigiles urbis Romæ (sicut et Rauēnæ)
quibus dedit præfectum, de cuius officio ita decreuit. Quā
uis nomen tuū ad ciuitatis te uigilias debeat excitare, ut poss
sis implere quod diceris, tamen prudentiæ nostræ solita cau
tela non desinit, nisi eos, quos ad agendum deligimus,
ad parendū quoq; suauiter inuitemus. Quid est tibi pulchri
us, quā in illa urbe operam nauanter impendere, diligentiae
tuæ ubi tales testes uidentur assistere? Cautela quidem tua
mox ut adhibita fuerit, per patritiorum & Consulū ora dis
scurrit. Custos Romanæ ciuitatis diceris, quando eam ab in
testino hoste defendis. Quapropter circa fures sollicitus esto.
Eris securitas soporantium, munimē domorum, tutela clau
strorum, discussor obscurus, arbiter silentiosus, cui fallere
insidiantes fas est & decipere gloria, Actus tuus uenatio no
cturna est.

Tribunus
uoluptatiū.

Instituit item Tribunum uoluptatum, qui scænicis et in
honestis præesset personis, ne illarum turpitudo nimium res
laxaret aut infamaret morum disciplinam. Ait ergo Rex ad
illum

illum Tribunum. Quamuis artes ludricæ honestis moribus
sint remotæ, & Histrionum uita uaga, uideatur efferri posse
licentia, tamen moderatrix prouidet Antiquitas, ut in totū
non effluerent, cū et ipsæ iudicem sustinerent. Administran-
da est n. sub quadam disciplina exhibitio uoluptatum. Cum
fama diminutis salua tua opinione uersare. Castitatem dili-
ge, cui subiacent prostitutæ, ut magna laude dicatur, uirtutis
bus studuit, qui uoluptatibus miscebatur. Optamus n. ut
per ludicrā administrationē ad seriā peruenias dignitatē.

Deniq; de statu æneis & marmoreis conseruandis in ur- Comes. stat
tuarum gra
tia constitu
tus.
be illeis, tantam adhibuit operam, ut comitem eius re gratia
Romæ constituerit, cuius dignitas dicebatur Comiti a Ro-
mana. Ad quem sane sic scripsit. Si clausis domibus c mus
nitis insidiari solet nequissimū uotum, quanto magis in Ro.
ciuitate uidetur illici, qui in plateis præciosum reperit quod
possit auferri: Nam quidā populus copiosissimus scaturū,
greges etiam abundantissimi equorum, tali sunt cautela ser-
uandi, quali & cura uidentur affixi. Vbi si esset humanis reo-
bus ulla consideratio, Romanā pulchritudinem, nō uigiliae,
sed sola deberet reuerentia custodire. Ibi sunt exposita, quæ
facere potuerūt diuitiæ generales & labor mundi. Quē inter
ista deceat esse negligentem? Quis in causa tali patitur esse
uenalis, quando grauissimum damnū potest fieri in pulchri-
tudine singulari? Qua dere perindictionem istam, Comi-
tiuæ Romanæ cū priuilegijs & iustis cōmodis suis tibi cō-
cedimus dignitatem, ut fidei studio, magnoq; nisu, quæras
improbas manus, & insidiantes aut priuatorum fortunis aut
mænibus, ad tuum facias uenire iudicium, & rei ueritate di-
scussa, congruam subeant de legibus ultionem.

De his etiā ad præfectum urbis nō nihil scripsit, Roma-
næ (inquit) fabricæ decus, peritū conuenit habere custodē,
ut illa mirabilis sylua moeniū, diligētia subueniēte seruetur,

Gg iij & moderna

Architect.
pro fabricis
& statuīs
Rom.

& moderna facies operis affabris dispositionibus construetur. Hoc n. studio largitas nostra concedit, ut & facta ueterū exclusis defectibus innouemus, & noua uetustatis gloria uestiamus. Proinde illustris Magnitudo tua Romanis arcibus ab ista indictione datum Architectum esse cognoscat, Et quia iustis cōmodis studia constat artium nutrienda, ad eū uolumus pertinere, quicquid decessores eius cōstat ratio nabiliter consecutos. Videbit profecto meliora quā legit, pulchriora quā cogitare potuit, statuas illas, auctorum suorū scilicet adhuc signa retinentes, Has primum Thusci in Italia inuenisse referuntur. Quas amplexa posteritas, pene parem populum urbi dedit, q̄ natura procreauit. Nunc igitur potest esse ueridicū, si uniuersa Roma dicatur esse miraculū.

DE GRATIA ET HONORIFICETIA Theoderici Regis erga senatū Ro. Cap. VIII.

Quam honorifice tractauerit Senatores Ro: rex iste, nemo explicatius aut certius referre potest quam retulit ipsemet per diuersa rescripta sua, quæ ubiq; grauitatem & honestatem, non leues blanditias aut subdolas palpationes, præferunt. Etenim in primo Cassiodori Epistolarum libro hisce uerbis senatui scripsit.

Querela plebis contra Senatores.

Animum nostrum, patres conscripti, Reipub. curis capientem, & diuersarum gentium consilia perscrutantem, pulsauit sepius querela populorum, orta quidem ex causis leuibus, sed graues eructauit excessus. Deplorat n. pro spectaculorum uoluptate, ad discriminis se ultima peruenisse, ut legū ratione calcata, desperate persequeretur innoxios feruilis furor armatus. Et quod illis humanitas nostra læticiæ causa prestitit, in tristitiam audacia plectenda conuertit. Quod nos Clemētiæ nostre solita prouisione cōprimimus, ne paulatim sinendo

sinendo, grauiorem cogamur uindicare offensam. Benigni
quippe principis est, nō tam delicta uelle punire, quā tollere,
ne aut aeriter uindicādo, æstimetur nimius, Aut leuiter agen
do putetur improuidus: Atq; ideo præsentī definitione san
cimus. Vt si cuiuspiam senatoris famulus, in ingenuicade
fuerit fortasse uersatus, eū tradat legibus impetitum, ut facti
qualitate discussa, proferatur iure ualitura sententia. Vos n.
quos semper grauitas decet, nolite truculenter insequi inania
uerba populorum. Si quid est forte, quod pœnam mereatur
admissum, in præfecti urbis notitiam deferatur, ut culpa legis
bus, non per præsumptam coerceatur iniuriam.

Quā uenerabilis uero fuerit ei semper senatus, ex ipsius in
telligitur uerbis, quæ scripsit ad urbis præfectos diuersos, Ad
Agapitum quidē sic, præcipua ordinis uestri cura, cautiora
nos facit proferre iudicia, & admittendos reuerendo coetui,
examinare cogit sollicitius honor senatus: quē non solum uo
lumus numero augeri ciuium, sed ornari maxime luce meri
torum. * Reiciat alius ordo mediocres, senatus respuit
eximie non probatos. Ad Arthemidorum uero sic. Vt illi
Coetui præsidere possis, quē reuerendū humano generi esse
cognoscis, Illa, quæ potiora credimus, ad cōseruandum me
lioribus damus. Et in quibus sustinere damna non patimur,
fidelioribus profecto mentibus applicamus. Roma si habet
parem, æstima nos & alijs similia credidisse. Si uero singula
re bonum est, iudicem te præcipuæ rei facimus, quā augere
semper optamus.

Et ad ipsum senatum de iam dicto Arthemidoro sic. Scis
tis, P. C. nostrum esse gaudium culmina dignitatum. Scitis
uobis proficere, quod nobis contigerit in fasciū honore præ
stare. Quod n. ab uno quoq; suscipitur, senatus est qui mere
tur. Quid n. de uobis æstimemus, agnoscitis, quando uiris
longo labore cōpertis, hoc certe in præmiū damus, ut uestri
corporis

Senatus
Ro. human
no generi
reuerendus.

* Recipiat.

P. C. Patres
Cōscripti.

corporis mereantur esse participes. Hic est n. uir, qui genita-
lis soli relictā dulcedine, nobis maluit inhærere. Et licet esset
clarus in patria, nostram tamen elegit subire fortunam, su-
perans gratiæ magnitudine uim naturæ. Qui principe Ze-
none non tam beneuolo quā affine gaudebat.

Rursus ad eundem senatū, de fœlice Cōsule facto. Gau-
dete P. C. uobis rediisse stipendia dignitatū, gaudete pro-
uincias longa ætate desuetas uiros uobis pendere consulares,
fuerūt cōsu- & de tali auspicio maiora promittite. Solent n. initia porten-
les post dere meliora, dum à paruis inchoant, quæ in sequentibus
Boetium. magna se admiratione sublimant. Iacebat nobilis origo sub
Iustitiū sub Gallicano iustitio, & honoribus suis priuata, peregrinabatur
Francis dis in patria. Tandem pressos diuina leuauerunt, Romam rece-
cit, sub qui- pere cum gloria, & aurorū antiquas laurus ab honorata Cu-
bus iura riæ sylua legerunt. Nam quis possit negare generi munus,
Romana si- cui habeatis uelut in arce depositum? In ore quippe rumor
lebant. Sed est quandam fœlicis adhuc uiuere consulatum, quia bona
bonam Gal- durare norunt post hominem, & quod gloriose geritur, sine
liarum par- temporis non tenetur. Cuius ut antiquā profapiam, saciati
tē Ro. Rei- ueterum copia, transeamus, est adhuc in oculis omnium, can-
pub. resti- didati nobilissimus pater, qui prudentiæ facibus ita preluxit
tuit Theo. in Curia, ut haberetur merito clarus inter tot lumina digni-
Sub Theo- tatum, fuit quidam nostrorum temporum Cato, qui absti-
dosio ii. uis- nendo uitij, alios formaret exemplis.

Et in alia ad eundem senatum Epistola sic ait. Constat se-
natum populis uiuendi regulam præstitisse, Nam quod or-
nat nomen Romanum, à uobis legitur institutum. Ad hoc
Patres in illo principio nominati, ut quasi filiorum per uos
possit uita cōponi. Vos n. deuotionē prouintij, uos priuatis
Cur patres iura decreuistis, & ad omnes iustitiæ partes subditos parere
dicti fuerūt. libenter docuistis. Et ideo non decet, inde signum resultatio-
nis exire, unde exemplum potuit exultationis effulgere. Et
post pauca

post pauca. Atque ideo P. C. qui parem nobiscum Reipub. debetis annisum, sic æquabiliter ordinate, ut quicquid una quæque domus Senatoria profitetur, destinatis procuratoribus per prouincias trina illatione persoluat.

Et iterum in alia ad senatum Epistola. Amamus (inquit) P. C. dignitates eximias de nostra benignitate nascentes. Publici enim decoris mater est mens regentis. Et quale fuerit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum, facilius est quippe, si dicere fas est, errare naturam, quam dissimilem sui princeps possit formare Rempub. Hinc est, quod cupimus, ut perpetuis honoribus fulgeatis. Quia quicquid de uobis fama loquitur, nostris institutionibus applicatur.

Item in Epistola quadam ad Argolicum urbis præfectum. Gratum nobis est (inquit) uota uestra circa sacri Ordinis augmenta proficere. Lætamur tales uiros eligere, qui senatoria mereantur luce radiare, ut laude conspicuis deferatur gratia dignitatis. Curia namque disciplinis ueterum patet, nec ei iudicari potest extraneus, qui bonarum artium est alumnus.

Rursus ad senatum scribens, propter synagogam Iudeorum à plebeis quibusdam seditiose incensam, sic orsus est. Vrbis Romanæ celebris opinio suo conseruanda est nihilominus instituto, nec uicia peregrina capit, quæ semper se de morum probitate iactauit. Leuitates quippe seditionum, et ambire propriæ ciuitatis incendium, non est uelle Romanum. Ideoque in autoribus facti, legum est seruanda districtio, ne detestabilis à spectus ad imitationem nefandam uulgi pectora comprehendat.

Et iterum ad senatum. Licet (inquit) candidatos uobis frequenter genuerit munificentia principalis, & foecunda indulgentia nostra uobis altera sit natura. Habetis nunc profecto uirum, quem & nos elegisse deceat, & uos suscepisse cōueniat. Cui sicut fortunatum fuit, à nobis eligi, Ita laudabile

Hh eris

Curia non
nisi probat
issimos res
cepit sub
Theo.

erit, uestro coetui honorum lege sociari. Hoc tamen Curiae
foelicius prouenit, q̄ nobis et impolitus tyro militat. Illa uero
non recipit nisi qui iam dignus honoribus potuerit inueniri.
Conuenienter ergo ordo uester aestimatur eximius, qui sem
per est de probatissimis congregatus. Non enim illic profas
nis referatur introitus, sed tales illuc promittuntur accedere,
quales inde etiam cernuntur exire. Suscipite itaq; Collegam,
quem Palatia nostra longa examinatione probauerunt. Qui
Regijs ita intrepidus militauit affatibus, ut iussa nostra saepe
nobis expectantibus atq; laudantibus explicaret. Cognoscitis
perfecto quae loquimur. Quis enim uestrum a Cypriani deu
otione commotus est? Nam qui solatia eius petijt, mox be
neficia nostra suscepit. Obtinuit ille saepius in uectationibus
nostris, quod in consistorijs agi solebat antiquis. Et post pau
ca. Gloriatur etiam non extrema luce natalium. Nam pater
huic, sicut meministis, Opilio fuit, uir quidem abiectis tem
poribus, ad excubias tamen Palatinas electus. Qui multo
amplius crescere potuit, nisi fides sub audivissima remunera
tionis sterilitate iacuisset, Quid enim conferre poterat tenuis
donator? Qui si tamen non ditauit, innotuit. Quia magnae
abundantia laudis, in penuria Reipub. uel mediocria munera
meruisse, uicit ipse maiores suos foelicitate saeculorum, &
quod amplius euectus est, nostris est temporibus applicandū.

Præfectus
urbis in se
natu primū
habet locū.

Deniq; in formula praefecturae urbanae multa cōprehēdit,
quae ad eminentiam & dignitatem senatorum explicandam
deseruiunt. Cum de dignitate (inquit) commissa laus sem
per iudicis aestimetur, & potior habendus est quam sint illi
quibus praesse cognoscitur. Nemo amplius uidetur erigi, q̄
cui potuit Roma committi. Grāde est quidē, procerem esse,
sed multo grandius de proceribus iudicare. Senatus ille mi
rabili opinione gloriosus probatur habere praefulem, quem
mundus suscipit iura condentem, eoq; fit, ut illi utantur
in senatu

in senatu potestate perfecta, qui apud te trepidant dicere proprias causas. Verum hæc quoque modestia cognoscitur esse prædicanda, ut optent se legibus teneri, quæ ab ipsis sciuntur posse constitui. Respice ergo tot doctos viros, & considera, quale sit, his aliquid dicere, nec erroris uerecundiam formidare. De talibus disceptas, quos tibi cognoscis esse potiores. Sic ergo locum tuum tracta, ut omnes te iudicem honoratæ congregationis agnoscant, Confides supra omnes scilicet Consulares, sententiam primus dicis, & in illa libertatis Aula reuerendus aspiceris, in qua commissos habere mundi Primarios approbaris. Quis iam de obscuro uitio cogitare possit, qui se inter morum lumina tot esse cognoscit?

Aula libertatis.

Ex his & id genus multis huius regis epistolis facile pater, quanta sub eo ualuerit autoritate, ac dignitate floruerit senatus. Ut si quis Cæsarum uitas, quas Suetonius, Lampridius, Capitolinus, Vopiscus & alij descripserunt percurrat, nullum facile inueniet, qui honorificentius aut benignius tractauerit senatum.

DE REVERENTIA THEODERICI erici erga Papam & Clerum Ro. atque Catholicum Cap. VIII.

Quamquam sectæ esset Arrianæ Theodericus cum tota gente sua, Tanta erat tamen moderatione animi, ut Clerum Catholicum & Ro. Pontificem in antiquis Ecclesiæ ritibus, iuribus, priuilegijs, censibus & quibuslibet emolumentis atque obventionibus nequaquam impedierit, sed iuuerit potius atque promouerit. Quoniam uero de his parce loquuntur Historici, quod scirent illum Arriana infectum & absorptum hæresi, ex ipsius epistolis colligenda nobis sunt Reuerentiæ eiusmodi

Hh ij (quæ

(quæ & speciem pletatis habuit) exempla, quæ bonis principibus ad imitandum haud inmerito proponi possint, plerique enim hodie longe irreuerentius gerunt se erga sacra & erga Ecclesiæ ministros quam fecit ille.

Verba
Theode. de
Ro. Pont. et
Ro. ecclesia.

Sic ergo scripsit Arigerno uiro Illustri Comiti. Iustitiæ (inquit) nostræ cōuenit, ut de indultis beneficijs calumnias fieri nō sinamus. Et quicquid praua interpretatione tegitur, fugata mendacij nubereuelemus. Defensores itaque sacro sanctæ Ro. Ecclesiæ conquesti sunt, Beatæ recordationis quondam simplicium domum in sacratissima urbe positam, ab Eufrazio Acohto instrumentis factis solēniter cōparasse, quam per annorum longa curricula Ecclesiam Romanam quieto iure suggerunt possedisse, & in usus alienos transtulisse, securitate dominij. Nunc autem existere Samaræ superstitionis populū, improba fronte duratum, qui Synagogam ibidem fuisse iniquis conatibus mentiatur. Cum ad humanos usus habitacula longe aliter formata doceantur, q̄ potest esse memorata constructio. Quapropter Magnitudo tua, cōscientiæ suæ probata iustitia, causam diligentī examinatione discutiat, & si uera cognouerit quæ ueniunt in querelam, cōsiderata æquitate definiat. Nam si humanis actibus sunt calumniæ submouendæ, quanto magis credimus emendanda, quæ contumeliā diuinitatis tāgere iudicamus. Hæc ibi. E quibus sane nouarum hodie sectarum Principes & populi merito discere deberent, quam sit inuerecundū (ne quid grauius dicam) contra Papam & Ro. Ecclesiam tam procaciter loqui, scribere & agere, quam solent noui eorum Theologi, qui tam falso quam superbe Euangelicos se dicūt. Cum audiant hic, ab Arriano principe tā reuerenter scriptū esse cum de Papa tum de Ro. Ecclesia licet tota Italia cum ipsa Roma sub pleno eius esset dominio.

Qui et de alijs Ecclesijs ubiq̄ reuerēter locutus esse uidetur.
Quēadmodū

Quemadmodū ex ea, quam ad faustum præfectum prætorio scripsit, Epistola cognoscitur. Nefas est (inquit) apud eos fidem beneficii prioris imminui, quibus alia conuenit à nostra sæpius largitate præstari. Sed sicut quæ semel annuimus, rescindi perpetuo non meretur, sic qui largitatē nostrā moderatis precibus impetrarunt, nostrorum terminos præstitorum, immodica nō debent præsumptione transcendere. Vnde quia religiosi studiū reuerentia commonemur, ut quæ dudum Ecclesiæ uiri uenerabilis Versiliæ antistitis præstitimus, ualere in perpetuum censeamus. Nunc quoque illustrem Manificentiam tuam duximus admonendam, quatenus superindictorum onera titulorum præfata Ecclesia, in ea summa onus non sentiat, quæ usque ad magnifici uiri Cassiodori Patritii, pura nobis fide & integritate cōpertī, tēporibus est soluta.

Scripsit item ad Seuerū Episcopum in hæc uerba. Quis melius ad æquitatis iura deligitur, quam qui sacerdotio decoratur? Qui amore iustitiæ personaliter nesciat iudicare, et diligens cunctos in cōmune, locum non relinquat inuidiæ. Proinde aptam considerantes uestris meritis actionem, significamus nos per Montanarium sanctitati uestræ Mille Quingentos solidos destinasse, Quos prouincialibus, pro ut quemque præsentī anno, exercitu nostro transeūte, dispendiū pertulisse cognoueris, habita læsionis æstimatione, distribuas. Ut nullus à nostra munificentia reddatur alienus, quem sua damna grauauerunt. Nolumus enim sub confusione largiri, quod decet sub ratione distribui, ne quod necessaria nos transmississe constat afflictis, superfluo tribuatur illæsis.

Scripsit præterea ad Adilam uirum sublimen, Cōmitem Siciliae pro Ecclesia Mediolanēsi in hanc sententiam. Quāuis nullos uelimus grauamē aliquod sustinere, quos uidetur pietas nostra protegere. Quia regnātis est gloria, subiectorū

Hh iij ociosa

Largitas
Theo. erga
Ecclesias.

Hic Cassiodorus, pater fuit Cassiodori nostri, et præfectus prætorio sub Theo. Nostro autem sub nepote eius præfectus pater fuit. Pecunia Theo. per Episcopum Seuerū distribuenda.

Pro redditibus Ecclesiæ Mediolanēsis in ecclesia.

ociosa tranquillitas, Tamen, specialiter Ecclesias ab omni
iuria reddi cupimus alienas. Quibus dum æquabilia præstā-
tur, misericordia diuinitatis acquiritur. Et ideo Beatissimi ui-
ri Eustorgij, Episcopi sanctæ Mediolanensis Ecclesiæ petiti-
one permoti, præsentibus te affatibus admonemus, ut prædijs
uel hominibus illius Ecclesiæ, intra Siciliam constitutis, tui-
tionem studeas salua ciuilitate præstare, nec à quoq; cuiusli-
bet nationis homine cōtra fas patiaris opprimi, quos decet
Diuinitatis intuitu subleuari. Ita tamen ut causis publicis &
priuatis, quæ cōtra eos rationabiliter proponūtur, respōdere
non differant. Quia sicut nolumus eos ab aliq; prægruari,
ita exemptos à tramite iustitiæ non patimur inueniri. Hæc
ipsere.

In Decretis,
Dist. 17. c.
Concilia. §.
hinc etiam.

Cæterū in Decretis Gratianus recitat antiquā ex Syno-
do de causa Symmachi Papæ (qui Theoderici regis tempo-
ribus Ro. Ecclesiæ præsedet) historiam, quam his adiungere
non uidebitur, credo, absurdum. Hinc (inquit) cum auctori-
tas Theoderici Regis ex diuersis prouincijs ad urbē Roma-
nam sacerdotes conuenire præcepisset, ut sanctum Conciliū
iudicaret de ijs, quæ uenerabili Papæ Symmacho, præfui
Apostolicæ sedis, ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi,
Liguria & Aemilia Episcopi seu Venetiarum, suggererūt,
ipsum qui dicebatur impetitus, debere Synodum cōuocare,
scientes, quia eius sedis primū Petri Apostoli meritū. Deinde
secuta iussione domini, Conciliorum uenerādorū autoritas,
singularem in Ecclesijs tradidit potestatem. Nec antedictæ
sedis Antistitem, minorum subiacuissē iudicio.

Ad hoc serenissimus Rex, Deo inspirante, respondit, Sy-
nodalis esse arbitrij, in tanto negotio sequenda præscribere.
Nec aliquid ad se præter reuerentiā de Ecclesiasticis negotijs
pertinere. Committens etiam potestati Pontificum, ut siue
propositum uellent audire negotiū, siue nollēt. Quod magis
putarent

putarent utile, deliberarent. Dū modo uenerandi prouisione concilij, pax in ciuitate Romana daretur. Episcopi uero in Synodo residentes, congregata autoritate eiusdē Symmachij dixerunt. Symmachus Papa, sedis Apostolicæ Præsul, ab huiusmodi oppositionibus impetitus, quātum ad homines respicit, sit immunis & liber. Cuius causam totā Dei iudicio reseruamus. De clericis uero memorati Papæ, qui ab Episcopo suo ante tēpus contra regulas discesserūt, & schisma fecerunt, hoc fieri decernimus, ut illi satisfaciētes Episcopo suo, misericordiam consequantur, & officijs Ecclesiasticis se gaudeant restitui. Laurentius Episcopus Ecclesiæ Mediolanēsis huic statuto nostro, in quo causam Dei iudicio cōmisimus, subscripsit, Petrus Episcopus Ecclesiæ Rauennatis sub eisdē uerbis subscripsit, & post eum LXXV. Episcopi. Hæc Gratianus.

Pro clariori autem huius historiæ intelligentia adiungenda sunt quædam ex uetusto libro Pontificali, quæ sic habēt. Symmachus, Natione Sardinus, ex patre Fortunato, sedit annos XV. menses VII. Dies XXVII. Hic fuit temporibus Theoderici Regis & Anastasij Augusti. Hic sub cōtentione ordinatus est uno die cum Laurentio, Symmachus in Basilica Constantiniana, Laurentius in Basilica Beatæ Mariæ. Ex qua causa seperatus est clerus, & diuisus est senatus. Alij cum Symmacho erant, alij uero cū Laurentio, Et facta cōtentione, hoc constituerunt partes, ut ambo Rauennā pergerent ad iudicium regis Theoderici. Qui dum ambo introissent Rauennam, hoc iudicium æquitatis inuenerunt, ut qui primo ordinatus fuisset, uel ubi pars maxīma cognosceretur, ipse sederet in sede Apostolica. Quod tandem æquitas in Symmacho inuenit & cognitio ueritatis, & factus est Præsul Symmachus. Eodem tempore Papa Symmachus congregauit Synodum, & constituit Laurentium in Nucerina ciuitate

Hic Laurentius, supra Eustorgius, Mediolanensis dicitur Episcopus. De quo mirandum non est. Nā Theo. rex 38. annis in Italia regnauit. Ideo diuersos sub eo potuit una Ecclesia habere Episcopos diuersis temporibus, certe Platyna cōmemorat sub huius regis temporibus Sex Pont. Ro.

Schisma
Romæ con-
tra Symma-
chum Pap.

ciuitate Episcopum intuitu misericordiæ.

Post annos uero Quatuor, aliqui ex Clero zelo ducti, & aliqui ex senatu, maxime Festus et Probinus, incriminauerunt Symmachum, et subornauerunt falsos testes. Quos miserunt Rauēnam ad Regem Theodericum, accusantes Beatū Symmachum, & occulte reuocauerunt Laurentium, post libellū Romæ factum. Et fecerunt schisma, & diuisus est iterū Clerus. Nā alij cōmunicauerunt Symmacho, & alij Laurentio. Tūc Festus & Probinus senatores miserunt relationē Regi, & ceperunt agere, ut uisitorē daret Rex sedi Apostolicæ. Tunc Rex dedit Petrum Altinæ ciuitatis Episcopum, quod Canones prohibent. Eodē tempore B. Symmachus congregauit Episcopos CXV. Et facta Synodo purgatur à crimine falso, & damnatur Petrus Altinas inuasor sedis Apostolicæ, & Laurentius Nucerinus, quia uiuo Episcopo Symmacho, peruaferunt sedem eius. Tunc ab omnibus Episcopis & Præbyteris & Diaconibus & omni Clero uel plebe, redintegratur sedi Apostolicæ B. Symmachus cum gloria apud B. Petrum sedere præsul. Eodē tempore Festus Caput senatus exconsul & Probinus exconsul, cœperunt intra urbem Romam pugnare cum alijs senatoribus, & maxime cū festo exconsule, & cædes & homicidia in clero ex inuidia fiebant. Post hæc omnia B. Symmachus inuenit Manichæos in urbe Roma, quorum omnia simulachra uel Codices, ante fores Basilicæ Cōstantinianæ, incendio concremauit, & eos ipsos exilio relegauit. Fuit autē à Consulatu Paulini, usq; ad consulatum senatoris. Hæc ibi, senatorem autē hic dicit Casiodorus, qui in libello de consulibus de suo cōsulatu sic ait. Me etiam consule in uestrorum laude temporum, adunato clero uel populo Romanæ Ecclesiæ redijt optata concordia, Meminit illius schismatis Gregorius quoq; Papa in suis Dialogis, ubi mira refert de Pascasio Ro, Ecclesiæ Diacono, qui contra

contra Symmachum Laurentio (quem semel elegerat) ad mortem usque adhæsit, et propter hoc post obitum ad Thermas quasdam damnatus, à Germano Episcopo Capuano cognitus est ibidem, & dixit ei hæc uerba, pro nulla alia causa in hoc poenali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentij contra Symmachum sensi. Sed quæso te pro me dominum deprecare, atque in hoc cognosces, quod exauditus sis, si huc rediens me non inueneris. Addit ergo Gregorius, ita factum esse, nempe Germani precibus liberatum Pascasium. Quia enim non maliciæ (inquit) sed ignorantia errore peccauerat, purgari post mortem à peccato potuit, quod tamen credendum est, quia ex eleemosynarum suarum (nam magnus fuerat cultor pauperum & contemptor sui) largitate hoc obtinuit, ut tunc posset promereri ueniam, cum iam uel posset operari, hæc Gregorius.

Vt autem intelligat lector, quantis opibus sub hoc rege Theoderico abundauerit Ecclesia Ro. Quædã hic opera dicti Symmachi Papæ (qui tot alioqui discordijs conflictatus fuit) ex supra dicto libro Põtificali recensebimus. Hic fecit (inquit) Basilicam S. Andreae Apostoli apud B. Petrum, ubi fecit ciborium ex argento, & Confessionem, pensantem libras CXX. Arcus argenteos Tres, pensantes libras LX. Oratorium S. Thomæ Apostoli ex argento, & Confessionem pensantem libras XX. Arcum argenteum, qui pensat libras XVI. Confessionem S. Cassiani & Sanctorum Prothi & Iacynthi ex argento, pensantem lib. XX Arcum argenteum pensantem libras XII. Oratorium S. Sosii ex argento & confessionem, pensantem libras XX, Item ad fontem in Basilica B. Petri Apostoli Oratoriũ S. Crucis ex argento, confessionem & crucem ex auro cum gemmis, ubi inclusit lignum Dominicum. Ipsa crux aurea pensat lib. X. fecit aut oratoria duo S. Iohannis Euangelistæ & S. Iohannis Baptistæ.

li Infra

Opera &
opera Sym
machi Papæ
sub Theo.

Infra quorum Confessiones fecit arcus argenteos pensantes lib. XXX. Quæ cubacula omnia fundamento perfecta construxit.

Ornamēta Basilicæ S. Petri. Basilicam S. Petri marmoribus ornauit, & Cantarum B. Petri cum Quadriporticu ex marmoribus ornauit, & ex muro suo agnos & cruces & Palmas ornauit. Ipsum uero atrium omne compaginauit. Gradus uero ante fores Basilicæ B. Petri ampliavit, & alios gradus sub tigno dextra leuaque construxit. Item Episcopia in eodem loco dextra leuaque fecit. Intra ciuitatem Romanam Basilicam S. Syluestri & Martini à fundamento construxit iuxta Thermas Traianas. Vbi & super altare Ciboriū argenteū fecit, quod pensat lib. CXX. Arcus argenteos XII. qui pensant singuli lib. X. Confessionem argenteā quæ pensat lib. XV. fecit & alias multas Basilicas atq; Oratoria extra moenia, quæ longum foret singula referre. Item ad B. Petrū & B. Paulum Apostolos, & ad S. Laurentium, pauperibus habitacula construxit. Item ad B. Petrum XX. Canthara argentea fecit, pensantia singula lib. XV. Et arcus argenteos XXII. pensantes singuli lib. XX.

Eleemosyne magnarum expensarum. Hic omni anno per Aphricam uel Sardiniam Episcopis, qui in exilio erant retrusi, pecunias et uestes ministrabat. Hic captiuos per Liguriam & Mediolanum & per diuersas prouincias pecunijs redemit, & dona multiplicauit & dimisit. Hæc ibi, qualia & Platyna in uita Symmachi non pauca cōmemorat. Quis autem Ro. Pontificum nostris temporibus in tam multa pietatis opera possit impensas sufficere, licet contra opes eorū uulgo permulti nunc inuidiose scribant & clamitent.

DE PROBITATE MAGISTRATUū & officialiū sub rege Theode. Cap. X.
Multos

Multos quidem ac diuersos in regno suo habuit Magi-
stratus & Officia rex iste, sicut et Imperatores alijs po-
tentes principes habuere, sed uix fuit unus inter omnes, qui
uel maiori cura & iudicio delegisse, uel magis sollicitè ad uir-
tutem & animi integritatem adhortari delectos uisus sit. Id
quod facile credet, quisquis eius rescripta & dignitatum for-
mulas perlegerit. Nos hic exempli gratia pauca referemus. Bonus mi-
nister prin-
cipis.

Etenim, Cum Stephanum, uirum sublimem, Cōmitem
primi ordinis, Exprincipem facturus esset, id meritorū eius
intuitu se facere testabatur, sic scribens, Tribuenda est iustis
laboribus cōpensatio præmiorum, quia exprobrata militiā
creditur, quæ irremunerata transitur. Placere siquidē merui-
sti cunctis, cum semper diligenda custodis, silentium in se-
cretis, in actionibus efficacitā, in obseruationis labore frequen-
tiam, & quod rarum est continentiae bonum, crebra hominū
uicia fecerunt, Cum multis præberes officia, nulli tuam ope-
ram uenditabas, Vocabulū principis nulla sorde maculasti,
seruans dignitatē nominis, exercitatione uirtutis. Hinc est,
quod Spectabilitatis honorem, quem militiæ sudore deterfis
iusta deputauit antiquitas, præsenti tibi auctoritate conferi-
mus, ut laboris tui tandem finitas excubias remuneratione
Comitiæ primi ordinis iam securus intelligas. Et quia gra-
tiā principis dignitas nuda nō asserit, nec beneficiū dici pōt,
quod nulla utilitate sentitur, Priuilegia tibi quoq, quæ tri-
bui Scholæ tuæ Exprincipibus Diualia cōstituta uoluerūt,
simili munificentia condonamus.

Sic & senarium uirum Illustrem facturus Comitem pri-
uatarū, seu patrimonij, à meritis antecedentibus cōmendat, Senarij Au-
lici ministri
uirtutes.
ad ornatum (inquit) Palatij credimus pertinere, aptas dig-
nitatibus personas eligere. Quia de claritate seruiētū crescit
fama dominorum. Tales enim prouehere principem decet,
ut quoties Procerem suum fuerit dignatus aspicere, toties se
li ij cognoscat

cognoscat recta iudicia habuisse. Moribus enim debet esse conspicuus, qui datur imitandus, facile est, qualemcumque sibi deligere, multis autem electum uidere decet. Cape igitur perindictionem Quartam Illustris Comitum nostri patrimonii dignitatem. Quam tibi non immerito tribuit Regalis auctoritas. Diu namque nostris ordinationibus geminum mutuatus obsequium, & consilii particeps eras, et disposita laudabili assumptione complebas. Subisti saepe arduae Legationis officium. Restitisti Regibus non impar assertor, coactus iusticiam nostram & illis ostendere, qui rationem uix poterant cruda obstinatione sentire. Non te terruit contentionibus inflammata Regalis auctoritas, subiugasti quinimo audaciam ueritati, & obsecutus ordinationibus nostris, in conscientiam suam barbaros perpulisti.

Quaestura
requirit do-
ctrinam &
probitatem.

Et cum ad quaesturam promoueret Illustris uirum, Honoratum, in haec uerba scripsit senatui. Certum est, P. C. prudentibus uiris uestrum florere consilium. Sed & hoc probatur egregium, quod uobis permiscetur dignitas literarum. Omnes enim quos ad Quaesturae culmen euehimus, doctissimos aestimamus. Quales legum interpretes et consilii nostri decet esse participes. Dignitas, quae nec diuitijs nec solis natalibus inuenitur, sed tantum eam doctrina cum coniuncta potest impetrare prudentia. Nam licet in honoribus alijs beneficia conferamus, hinc semper accipimus. Est nimirum curarum nostrarum foelix portio, ianuam nostrae cogitationis ingreditur, pectus quo generales curae uoluuntur, agnoscit, Aestimate quid de illo debeat iudicari, qui tanti particeps sit secreti. Ab ipso legum peritia postulatur. Illuc uota conflunt supplicantium. Et quod est omni thesauro praeciosius, penes ipsum ciuitatis nostrae fama reponitur. Quaestore iusto inno centum conscientia fit secuta, improborum tantum uota redduntur anxia. Et cum malis surripiendi spes tollitur, studium bonis

bonis moribus adhibetur. Vnicuique propria iura custodit, pec-
cuniae continens, aequitatis profusus, nescius decipere, prom-
ptissimus subuenire, ingenio principis seruit. Quod uniuersa
superat, illius ore loqui cogitur, cui nullus similis inuenitur.
Hunc locum uitae uacuum, uirtutibus plenum, qui sub no-
stra potuit expedire praesentia, nonne uobis dignus est esse
Collega?

Item Capuanum, Decuriarum Rectorem promouens, Decuriarum
Rector in
senatum,
ita scripsit senatui. Licet caute semper eligendus sit qui uobis
mittitur approbandus, quia ipse magis traditur examini,
cuius sententia noscitur prolata pensari. Illas tamen pruden-
tibus uiris sociari cupimus dignitates, quae Romanis artibus
quasi gemmae nobiles affiguntur, Vbi enim dignius eloquens
quam in ciuitate proficiat literarum? Vt ibi declaret meritum,
ubi nutriuit ingenium. Capuanum igitur, spectabilem uirum,
aestimatio nostra respexit, qui Curiae uestrae sententiam ma-
ioris natu autoritate facundus ediceret, & senatus scrinia co-
scientiae puritate seruaret, ut actus illos mundo celeberrimos
sua reddat integritate laudandos. Magni munus est P. C.
ad integritatem deligi. Nec mediocriter probatur consciencia,
cui est ueritas commissa seculorum. Et infra. Quae nunc ideo
declaramus, ut cognoscatis, subiectorum gratas nos habere uir-
tutes, & iudicium nostrum non per casuale uotum, sed per
electionis studium doceamus esse conceptum. His ergo P.
C. Capuanum bonis dotatum, a praesenti indictione Decu-
riarum Rectorem esse praecipimus, maioris etiam natu autho-
ritate subuehimus, ut qui se morum cana maturitate tractauit,
quod est amplissimum reuerentiae genus, in uestro ordine,
aetatis honore gratuletur. Augebit eloquentiam officio meliore
ditatus, quoniam multo facundior est qui sententiam dicat
quam ille qui supplicat. Haec Regis huius rescripta, exempli
gratia adducta sufficiant.

Qui uolet, plura legat in Cassiodori Epistolis. E quibus cognoscet, quantam ubiq; suis Officialibus iniunxerit, aut approbatis tribuerit morum integritatem & honesti studium, siue in Palacio regis, siue in senatu, aut in urbe Romana siue in proincijs, suae functionis assecuti essent dignitatē. Quare nemo de optimo Reipub. statu qui sub isto floruit rege, dubitare iure poterit, qui tantam eius in deligendis magistratibus curā, diligentiaque et integritatis iudiciū expēderit.

*DE IUSTITIAE VIGORE ET
legū obseruatione sub Rege Theo. Cap XI.*

Quātam iustitiae rationem legumq; reuerentiam ubiq; custodierit Rex iste, ex diuersis eius rescriptis facile colligitur. Non pepercit consanguineis, nō Magistratibus quā- tumuis sublimibus, non senatoribus & Patribus, nō quibuslibet officialibus, quicunq; à iustitiae tramite per humanos affectus declinare uisi fuissent. Nos ex multis pauca hic recitabimus iustitiae illius exempla quae imitari dignū sit bonos principes.

Etenim Marcello, quem Fiscus sui Aduocatum constituebat, inter cætera sic scripsit. Polisti (inquit) forensi cote multo
Qualis esse debet Aduocatus
debet Aduocatus
uocatus
sci.
tionem causarum, expertus es quā suauis fides afferat fructus, ut etiam ipsa conciliet corda regnantium. Hæc in te speculatur uirtutum noster sensus inspexit, his apud nos suffragiis placere meruisti, ut dignus existeres ad publicas causas, qui gessisti hactenus sub integritate priuatas. Sume igitur Fiscus nostri tuenda negocia, in utēdis Officij tui priuilegijs, decus forum exempla secuturus. Ita ergo per medium iustitiae tramitem moderatus incede, ut nec calumnia innocētes graues, nec iusti

nec iusti petitionibus retentatores exoneres. Illa enim uera
lucra iudicamus, quæ integritate suffragante percipimus.
Non ergo quoties superes, sed quemadmodum uincas inquis
ramus. Aequitatem nobis placiturus intende. Non quaras
de potestate nostra, sed potius de iure Victorias. Quando lau
dabilius à parte fisci perditur, cum iusticia non habetur. Nā
si dominus uincat, oppressionis inuidia est. Aequitas uero
creditur, si supplicem superare cōtingat. Non ergo paruo pe
riculo causas dicimus, quando tunc fama nostra proficit, cū
se cōmoditas iniusta subducit. Quapropter fit inter dū cau
sa mala fisci, ut bonus princeps esse uideatur. Maiori quippe
compendio perdimus, quam si nobis indebite uictoria sus
fragetur.

Inter senatores quoque per omnia saluam uoluit esse iustis
tiam, quantumuis magno eos honore multisque propter sena
toriam dignitatem priuilegijs decorauerat, sicut ex proxime
sequenti patet rescripto. In quo Celiano & Agapito uiris Il
lustribus & Patritijs in hanc formā scripsit. Decet quippe re
galis apicis curam, generalitatis custodire concordiam, quo
niā ad laudem Regnātis trahitur, si ab omnibus pax ametur,
Quid est enim quod nos melius prædicet, quam quietus po
pulus, concors senatus, totaque Respub. morum nostrorum
honestate uestita? Hinc est, quod præsentī iussione decreui
mus, ut Patritij atque Magnifici uiri, Festus atque Symmachus,
contra Illustrem & Patritium Paulinum, in iudicio uestro,
quas se habere dicunt, exerant actiones. Quibus pro legum
ratione susceptis, & si iuris ordo patitur, definitis, tunc Pa
tritijs Paulinus, quicquid aduersum supra memoratos mag
nificos uiros se habere causatur, pari sorte depromat.

Quinetiam Consanguineum suum Theodohadum, qui
post nepotis sui obitum factus fuit Rex per Amalasuiham
eius filiam, quodā rescripto ad legū iustitiam serio admonuit
in hac

Iudiciū cau
sis senatorū

Repræhen
sio Theodo
hadi prop
ter auaritiā

debat, uel titulis ingrauaui, uel priuata usurpatione detinuit
mox ei praedium, cum alio eiusdem meriti, uobis imminentibus,
a peruasore reddatur, ut crudelibus damnis afflictio, pietatis
nostrae remedio consulamus. Quod si posthac qualibet
occasione saepe memoratum Castorium natus ille artifex nos
cere tentauerit, Quinquaginta librarum Auri multa protinus
feriatur, sitque maior cruciatibus poena, respicere illa sum quem
uidere desiderauit afflictum. Et factum, quod cunctas pro
tinus temperet ac corrigat potestates. Praetor praefectus bac
chari non est in humilis laesione permissus, Et cui a nobis as
surgitur officiendi potestas miseris abrogatur. Hinc omnes
intelligent, quo amore delectamur aequitatis, ut & potentiam
nostrorum iudicium uelimus imminuere, quatenus bona con
scientiae possimus augere.

Sunt & alia immunera eiusdem Regis pro iustitiae & aequi
tatis obseruatione rescripta. In quibus uoluit proprijs quoque
commodis dispendium fieri potius, quam ut legum tenore
uigor in ullo deberet in obliquum a uia recta & regia detor
queri, sed haec exempli gratia sufficiant.

DE SALVTARI PROVINCIA rum gubernatione & publica subiectorum utilitate Cap. XII.

Quam diligenter prouiderit Rex iste commoditatibus
ubique suorum tum in Italia tum in alijs prouincijs sub
iectorum, ex multis supra recitatis eius Epistolis & rescriptis
facile cognoscitur, ut tamen manifestius id unicuique pateat,
libet alia quaedam ea de re subijcere exempla, quae uideantur
imitatione & laude digna.

Sic ergo scripsit uniuersis Prouincialibus Galliarum, quas

Kk recens

Exhortatio
subiectorū
ad Ro. ciuili-
tatem.

recensē manibus Francorū eripuerat sibiq; subiugauerat.
Libenter (inquit) parendum est Romanæ consuetudini,
cui estis post longa tempora restituti. Quia gratius ibi reges-
sus est, ubi profectum uestros constat habuisse maiores. Atq;
ideo in antiquā libertatē, Deo præstante, reuocati, uestimini
moribus togatis, exuite barbariem, abijcite mentium crudelis-
tatem. Quia sub æquitate nostri temporis non uos decet ui-
uere moribus alienis. Proinde de necessitatibus uestris innata
nobis consuetudine cogitantes, quod foeliciter dictum sit,
spectabilem uirum Gemellum, Vicarium præfectorum, fide
de nobis et industria cōprobatum, ad componēdā prouin-
ciam credidimus dirigendum, sperantes, in nullo cum posse
delinquere, qui nobis peccātes grauiter intelligit displicere.
Quapropter ordinationibus eius ex nostris iussionibus obe-
dite. Quia eū credimus uobis profutura decernere. Recipite
paulatim iuridicos mores. Non sit nouitas molesta quæ pro-
ba est. Quid enim potest esse foelicius, quam homines de so-
lis legibus cōfidere, & casus reliquos nō timere? Iura publi-
ca certissima sunt humanæ uitæ solatia, infirmorum auxilia,
potentū frena, Amate, unde & securitas uenit, & consciens-
tia proficit.

Suauia in
superiori ui-
detur esse
Pannonia
Quam Pro-
lomeus Sas-
uaria uocat

Sic & Seueriano uiro Illustri scripsit, ut Suauia prouin-
cialibus rectius prospiceret, in hæc uerba. Iusticiæ ratio per-
suadet, excedētes reprimere, ut ad cunctos possit quietis sua-
uitas peruenire. Nam quemadmodum æquabilitas agitur, si
uires mediocrium consurgere non sinantur? Prouincialium
itaq; nostrorū sepius querela cōperimus, possessores Idōneos
Suauia nō solum causarum suarum tributariam functionē
in tenuē resillisse fortunam, uerum etiam scelerata cōmertia
aliquid exinde suis applicare compendij, ut functio publica
commoditas sit priuata. Hoc quidem per plurimos desyde-
rauimus corrigi, sed haftenus in tuā laudem uidetur potuisse
differri

Quatenus fides haberetur acceptior, quando post multos neglectus, studium uestrum efficacissime comprobatis. Atque ideo prudentia, qua natus es, uniuersum possessorem, consyderata iustitia, te iubemus inspicere, & æquabilitatem tributis hac ratione moderari, ut quæ sub alijs facta est omnium redemptione cassata, pro possessionum atque hominum qualitate Assis publicus imponatur. Sic enim & iustitia perficitur, & uires nostrorum prouincialium subleuantur. Eos autem, quos sine iussione nostra censum imposuisse constiterit, & pro libito suo quorundam onera in alios proiecerunt, legum seueritas insequatur, ut omnia illis detrimēta sartiant, quibus in competenter damna fecerunt.

Similiter scripsit de Hispania rectius ordinanda Illustribus uiris Ampelio & Liueriæ, in hunc modum. Decet prouincias, regno nostro, Deo auxiliante subiectas, legibus & bonis moribus ordinari. Quia illa uita uere hominum est, quæ iuris ordine continetur. Nam beluarum ritus est, sub casu uiuere. Quæ dum rapiendi ambitu feruntur, improuisa temeritate succumbunt. Agrum suum denique à dumosis sentibus doctus purgat Agricola, quia laus excolentis est, si agreste solum dulcissimis fructibus amœnetur. Si quies suauissima populi, & tranquilla dispositio regionum, præconiū probatur esse regnantium. Multorum itaque querela comperimus, in prouincia Hispaniæ, quod summum inter mortales crimē est, uitas hominum uaga præsumptione populari, & leuium occasione causarum subire multos interitum, sic mala pace quasi ludo corruunt, quanti uix potuissent cadere sub necessitate bellorum. Dehinc non Polipticis publicis, ut moris est, sed arbitrio cōpulsum suggeruntur prouincialium subiacere fortunæ. Quod genus euidentis est prædæ, pro illius uoluntate dare, qui ad suum commodum amplius festinat exigere, Cui rei nos Regali prouidentia succurrere cupientes,

Kk ij sublimitatem

Hispaniæ
prouincia Re
gi Theodei
subiecta.

sublimitatem uestram per uniuersam Hispaniam loco mun-
neris credidimus destinandam. Vt sub ordinationis nostræ
nouitate, inueteratæ possit consuetudini nil licere.

Et post multa. Exactorum quoque licentiâ fertur amplius
à prouincialibus extorqueri, quam nostro cubiculo constat
inferri. Quod diligenti examinatione discussum, ad hunc uos
modum functiones publicas reuocare decernimus, quæ Alas-
rici atque Eurici temporibus constat illatas.

Officium
rektoris pro
uinciæ,

Denique in generali Rektoris prouinciæ formula, inter alia
sic scribit. Respice quantum dederint leges, & ad mensuram
te potestatis extende. Tibi fiscalium tributorum credita mon-
stratur exactio, Constat esse tuæ fidei commissum, principi
renunciare, quid in prouincijs probatur emergere. Tu etiâ
senatorē, ibidem residentem, iuberis audire. Tu in Præfecto-
rum militem cum ipsius tantum conscientia uindicare, tuum
nomen in scriptionibus iusserunt Honoratis prouincialibus
anteferri. Quid de te æstimatum sit, datur aduerti, cui tot ui-
dentur nobiles potuisse postponi. Additur, quod à principe
frater uocaris, ut nobilitate præciosi nominis à uilitate criminis
nū tolleris. Cogitat tantorum hominum tibi commissas esse for-
tunas, fama erunt nostri temporis tui mores. Esto uitæ con-
tinens, ut possis in alios esse iudex. Prima æquitas est à se
præsules inchoare, ut debeant criminosi metuere, quem ne-
queunt similem reperire.

Hæc sunt nimirum certa paternæ curæ boni principis erga
subditos suos testimonia, per quæ declaratur, quanta sit sub-
iektorum foelicitas, tali subesse principi.

DE BELLORVM PERITIA
& armata defensione Cap. XIII.

Quantus

Quantus in armis fuerit Rex Theodericus, ex supra dictis notum est, qui etiam iuuenis tot ferocissimarum gentium, ut Sarmatarum, Bulgarorum, Gepidarum & Herulorum, Victor extiterit. Victo autem Odoacre sic formidabilis mox fuit in Africa Vandalis (sicut in libello de Consulibus testatur Cassiodorus) ut illi pace suppliciter postulata, à Sicilia solita depredatione mox cessauerint. Quantas autem prouincias per suos praefectos Ducesq; & Comites, post adeptam Italiam, subiecerit regno suo, ex supra dictis lector conijcere potest, ubi de Hispania, Galliaq; et Suauia recitata sunt exempla. Non solum uero cunctas Italiae prouincias (nulla prorsus excepta) sibi subiectas habuit, uerum etiam subiecit sibi bonam & Galliarum & Hispaniarum partem, Siciliam item cum alijs Italiae adiacentibus Insulis, Dalmatiam praeterea & Istriam Pannoniamq; Syrmiensem.

Multae sub Theo. prouinciae.

De hac sane elegans extat inter Cassiodori Epistolas rescriptum eius, quo commendat eam prouinciam Colossao uiro Illustri, in haec uerba. Iuuat probatis ordinanda mandare, siquidem & de talibus iudicium gaudet eligentis et eorum secura substantia est, quae committitur approbatis. Nam ut optamus esse qui placeat, ita curamus, ut qui placuerit, enitescat. Proinde prosperis iniciatus auspicijs, ad Syrmiensem Pannoniam, quandam sedem Gothorum, proficiscere, Illustris cinguli dignitate praecinctus, commissamq; tibi prouinciam armis protege, iure compone, Vt antiquos defensores recipere laeta possit, quae se nostris parentibus foeliciter paruisse cognoscit. Nosti, qua te nobis conuersationis sinceritate commendes. Sola tibi placendi uia est, si quae gerimus, imiteris. Aequitati faue, Innocentiam animi uirtute defende, ut inter Nationum consuetudinem peruersam, Gothorum possis demonstrare iustitiam. Qui sic semper fuerunt in laudis medio constituti, ut et Romanorum prudentiam caperent, & uirtute

Pannonia Syrmienfis Gothorum olim sedes.

Kk in gentium

gentium possiderent. Remoue consuetudines abominantes
inolitas, uerbis ibi potius nō armis causa tractetur. Hæc ibi.

Quam pro-
uidus Rex
circa res bel-
licas.

Quam prouidus autē fuerit iste Princeps in tutandis to-
tius Regni sui finibus, & in cōseruanda ubiq; disciplina mis-
litari, atq; in præparandis armis machinisq; & munitionibus,
& in exercitandis ad res bellicas militibus in tempore pacis,
in com meatibus deniq; ad expeditionem certo tempore dis-
ponendis, prudens lector ex Cassiodori Epistolis facile cog-
noscet. De quibus sanerebus nos hic pauca breuiter cōme-
morabimus exempla.

Munitiones
Italiae.

Etenim ad Italiae munitionem, contra barbarorum per
Alpium transitus irruptiones, excitauit quædā munitissima
castella, circa Dertonam, Tridentū & Aquilegiam. De quib;
bus extant certa illius rescripta, & de quibus etiam historici
testantur, & testatur ipsa rerum experiētia. Vsq; adeo n. tuta
à barbarorum incursionibus fuit illius temporibus Italia, ut
paucos reperias Imperatores, qui ante ipsum fuerūt, sub quib;
bus tranquillior pax per omnem Italiam fuerit cōseruata.

Tridentum
à The. mu-
ro cinctū.

Etenim muro circumdaturus Tridentum, sic scripsit posses-
soribus Feltrinīs. Necessitas publica, multorum debet deuot-
ione cōpleri. Quia non decet paucos suscipere, quod con-
stat plurimis expedire, ne Regia iussa tepefacta lentescant,
dum res utilis delegatur infirmis. In Tridentina igitur regio-
ne ciuitatē construi nostra præcepit authoritas. Sed quia ter-
ritoriū paruitas magnitudinem operis sustinere non potest,
hoc sollicitudo nostra prospexit, ut acceptis mercedibus cō-
petentibus, pedaturam murorū omnes in cōmune subeatis,
qui uicinitate iungimini, Quatenus accommodato solatio
securius impleatur, quod paucis inexplicabile fortasse cog-
noscitur. Hac conditione scilicet, ut nullus ab his oneribus
excusetur, unde nec diuina domus excipitur.

Cæterum ubi in Gallias missurus esset exercitū, sic scripsit
cōmune

commune Edictum ad uniuersos Gothos. Innotescēda sunt
magis Gothis quam suadenda certamina. Quia bellicosæ
stirpi est gaudium cōprobari. Laborem quippe nō refugit,
qui uirtutis gloriam concupiscit. Et ideo iuuante Deo, quo
authore omnia prosperantur, pro communi utilitate exerci-
tum ad Gallias constituimus destinare, ut simul & uos pro-
fectus occasionem habere possitis, & nos quæ præstitimus,
meritis contulisse uideamur. Latet enim sub ocio laudabilis
fortitudo, Et dum se probandi non habet spacium, occulta
est lux tota meritorū. Atq; ideo Pernandiū, Saionē nostrū,
admouendum curauimus, ut ad expeditionē, in Dei nomis-
ne, more solito, armis, equis, rebusq; omnibus necessarijs suf-
ficienter instructi, Octauo die Calendarum Iuliarum proxis-
me ueniente, modis omnibus Deo fauente moueatis, & nos-
trā peragatis foeliciter iussione. Producite iuuenes uestros
in Martiam disciplinam. Sub uobis uideant, quod posteris
referre contendant. Nam quod in iuuentute non discitur,
in matura ætate nescitur.

Expeditio
Gothorum
contra Gals-
lias.

De armorum autem preparatione sic scripsit Aſſio Co-
miti Dalmatiæ. Ordinatio nostra non debet per moram im-
pediri. Ne quod salubriter constat esse dispositum, per tardis-
tatis uicium incurrat obstaculum. Et ideo ante distribuenda
sunt arma, quā possit flagitare necessitas, ut cum ea tempus
exegerit, paratiores ad imperata sufficiant. Ars enim bellan-
di, si non præluditur, cum necessaria fuerit, non habetur, pro-
inde Illustris sublimitas tua Salonitanis militibus, ut cuiq; se
expediēdi facultas obtulerit, pro nostra iussione arma ne-
cessaria procurabit. Quia fida Reipub. salus est defensor ars
matus. Discat miles in ocio, quid proficere possit in bello.
Animos subito ad arma nō erigunt, nisi qui se ad ipsa Ido-
neos, præmissa exercitatione, confidunt.

Armorum
preparatio.

Quam pius uero & liberalis erga deuictos prouinciales,
bello

Plus et libe-
ralis in uis-
ctos Rex
Theo.

bello recens subiugatos fuerit Rex iste, ex breuibus quibusdā in bello Gallico rescriptis liquido cognosci potest. Hæc enī sunt uerba eius ad uniuersos prouinciales in Gallia cōstitutos. Vobis (inquit) hostili ferocitate uastatis, pro qualitate læsionis per indictionem Quartam relaxatam agnoscite tristitiam functionem. Quia non gratulamur exigere, quod tristis noscitur solutor afferre. Ita tamen ut de illis quæ cōstat intacta, exercituales iuuentur expensæ. Quia illos in totum deuotio non debet deserere, quos pro se laborare cognoscit, inualidus est siquidē ieunus defensor, nec animus ministrat audaciam, cum uirtus corporis fuerit destituta.

Et rursus ad eosdem. Ut nec nimia (inquit) possessores illatione grauentur, ex Italia destinauimus exercituales expensas. Ut ad defensionem uestrā directus exercitus, nostris humanitatibus aleretur, solumq; auxilium prouinciæ de tam magna congregatione sentirent. Ducibus etiam ac præpositis sufficientem trāsmisimus pecuniæ quantitatem, ut eorū præbendæ quæ non potuerunt conuehi, ibi debuissent sine alicuius dispēdio cōparari. Quia delectui nostro nec illa uoluimus imponere, quæ uos potuistis (ut arbitramur) offerre. Et ad Vnigim Spatariū in proxima post epistola sic scripsit, Aliorum forte Regum prælia captarum ciuitatum aut prædas appetunt aut ruinas. Nobis propositum est, Deo iuuante, sic uincere, ut subiecti se doleant, nostrum dominium tarde acquisisse.

Et rursus in proxima post Epistola uniuersis possessoribus Arelatensibus ita scripsit. Quamuis primū sit, læsos incolas refouere, & in hominibus magis signum pietatis ostendere, tamen utrumq; humanitas nostra coniungit. Ut & largitatis remedio ciuibz consulamus, & ad cultum reducere antiqua mœnia festinemus. Sic enim fiet, ut fortuna urbis, quæ inciuibus erigitur, fabricarū quoq; decore monstretur, Pro

Pro reparatione itaq; murorum Arelatensium uel turrium
uetustarum certam pecuniæ direximus quantitatem. Victua
lia quoq; quæ uestras releuare uideantur expensas, fecimus
præparari, ut uobis destinentur, cum tempus nauigationis
arriſerit. Releuate nunc omnes, & de nostra prouisione re-
creati, futuræ copię spem tenentes, diuino fauore habetote
fiduciam. Quia nō minus est, quod nostris uerbis, quā quod
horreis continetur.

Reparatio
murorum
Arelatēsiū

Quantum uero in stipendiū militibus extraneis dare so-
litus fuerit, breui quodā ad Gepidas in Gallias à se destinatos
Epistolio declarat, in hæc sane uerba. Fuerat quidē disposi-
tionis nostræ, ut uobis iter agentibus, annonas iuberemmus
expendi. Sed ne species ipsæ aut corruptæ aut difficile præ-
berentur, in auro uobis Tres solidos per hebdomadam eligi-
mus destinare. Vt & mansiones uobis, pro ut herbarū copія
suppetit, possitis eligere, & quod uobis est aptū, magis eme-
re debeatis. Nam & possessorem hæc res occurrere facit, si
uos necessaria comparare cognoscit. Monete foeliciter, ite
moderati. Tale sit iter uestrum, quale debet esse qui laborant
pro salute cunctorum.

Stipēdium
in auro tres
solidi per
hebdoma-
dam.

De eisdem quoq; ad Veranum Saionem, inter cætera sic
scripsit, Deuotioni tuæ præſenti authoritate delegamus, ut
multitudinem Gepidarum, quam fecimus ad Gallias, custo-
diæ causa, properare, per Venetiam atq; Liguriam sub omni
facias moderatione trāſire. Quibus ne aliqua excedendi præ-
beretur occasio, per unā quāq; hebdomadā sumptus eis Tres
solidos largitas nostra direxit. Vt illis cū prouincialibus no-
stris non rapiendi uotum, sed cōmercij sit facultas. Illud pla-
ne pro cunctorū quiete laborantibus indulgentia nostra cō-
cedit. Vt si aut eorū carpēta, itinere longiore quaſſantur, aut
animalia attrita lāguescūt, recustode atq; mediāte, cū posses-
soribus sine aliqua oppressione mutētur. Vt qui daturi sunt

Aequitas in-
ter milites et
possessores
custodiēda.

LI corpore

corpore aut qualitate meliora, quamuis paruis sanis animas
libus acquiescant. Quia incerta est uita eorum, quæ nimia fa
tigatione lassantur. Ita fit, ut nec illis desit subuectio necessa
ria, & nullus se læsum tali permutatione cognoscat.

DE REGALI THEODERICI Regis Magnificentia Cap. XIII.

Quanta fuerit huius Regis Magnificētia in structuris
Excellentia regis Theo. & operibus, tum nouis exornandis, tum ueteribus res
parandis, magna ex parte supra cōmemoratū est, præsertim
in ijs quæ Romæ & Rauennæ fieri curauit. Quanta in palas
tio & in comitatu eius fuerit magnificētia, ex Sydonij episto
la & ex quibusdam eius rescriptis cōiungere licet. Quanta in
super in donis et legationibus ad diuersos reges & principes,
partim ex historijs, partim ex eius rescriptis cognoscitur.
Nullus enim eo tempore Regum aut principum per uniuersam
Europam illo uel potentia maior, uel armis clarior, uel
fama celebratior, aut opibus affluentior, aut gratia atq; autho
ritate apud omnes ualentior, aut sapientiæ opinione illustri
or. Nos hic pauca, Antiquitatis illustrandæ amore, exempla
recitabimus, quæ prolixitate lectorem non grauent.

Verba Cas
siodori in li
bello de Cō
sulibus. Refert in libello de Cōsulibus Cassiodorus senator, quod
proximo anno post ipsius Cassiodori consulatum, Floren
tino et Anthemio C O S S. Rex Theodericus, filiam suam,
Dominam Amalasuntam, gloriosi uiri, Domini Eutharici
Cillicæ (quem ex regali Balthorum Gothicæ gentis familia
ex Hispanijs in spem & successionem regni euocauerat) ma
trimonio copulauerit. Et mox subsequenti anno, eundem
Eutharicum cōsulem designatum Romam miserit, qui mis
rabili gratia senatus & plebis exceptus fuerit ad edendum
foelicitè cōsulatū. Itaq; D. N. Eutharico Cillica & Iustino
Aug.

Aug. C O S S. Multa uidit Romæ miracula æditionibus
singulis, stupente etiam Symmacho, Orientis Legato, di-
uitias, Gothis Romanisque donatas. Dignitates cessit in
Curia, Muneribus Amphitheatralibus diuersi generis feras,
quas præsens ætas pro nouitate miraretur, exhibuit. Cuius
spectaculi uoluptates, etiã exquisitas Aphrica sub deuotio-
ne transmisit, Cunctis itaque eximia laude cõpletis, tãto amo-
re ciuibus Romanis infederat, ut eius adhuc præsentiam de-
syderantibus, Rauennã ad gloriosi patris remearet aspectus,
Vbi iteratis æditionibus tanta Gothis Romanisque dona lar-
gitus est, ut solus potuerit superare quem Romæ celebraues-
rat Consulatum. Hæc ibi Cassiodorus.

Qui & in Epistolis quandã erga Herulorum regem (cuius
nomen non exprimitur) Theoderici magnificentiam, relatu
dignam cõmemorat. Sic enim scripsit ad illum Rex Theo-
dericus. Per arma fieri posse filium, grande inter gentes con-
stat esse præconium. Quia non est dignus adoptari, nisi qui
fortissimus meretur agnosci, in sobole frequenter fallimur,
ignauis autẽ esse nesciunt, quos iudicia pepererunt. Hi enim
gratiam, nõ de natura, sed de solis meritis habent, quãdo uin-
culo animi obligãtur extranei. Et tanta in hoc actu uis est, ut
prius se uelint mori, quam aliquid asperum patribus uidean-
tur infligi. Et ideo more gentium & conditione uirili, filium
te præsentis munere procreamus, ut cõpetenter per arma na-
scaris, qui bellicosus esse dignosceris. Damus quidem tibi
Equos, Enses, Clypeos et reliqua Instrumenta bellorum, sed
quæ sunt omnimodis fortiora. Largimur tibi nostra iudicia.
Summus enim inter gentes esse crederis, qui Theoderici sen-
tentia cõprobaris. Summe itaque arma, mihi, tibi que profutura.
Ille à te deuotionem petit, qui te magis defensare disponit.
Probat tuum animum, & opus nõ habebit obsequiũ. Adop-
tat te talis, de cuius gente tu potius formideris. Nota sunt

LI ij enim

Adoptio
Regis He-
rulorum per
arma.

enim Herulis Gothorū, deo iuuante, solacia. Nos arma tibi dedimus, gentes autem olim uirtutū pignora præstiterunt. Hæc ad ipsum Herulorum regem.

Humanitas
Theo. erga
Legatos
Herulorū.

Vbi autem illius postea Legati essent in itinere ad ipsum regem Theodericum, scripsit breuem epistolam Comitibus, Defensoribus & Curialibus Ticinēsis ciuitatis in hæc uerba. Ad comitatum supplices Herulos, authore Deo, nostris uenire iussimus constitutis. Quibus nauis est præbenda subuectio, ne in patria nostra adhuc prouinciæ suæ laborare uideantur inopia. Itaq; præsentī iussione cōmoniti, & nauis eis usum usq; ad Rauennatē urbem, et annonas dierū Quinq; sine aliqua dilatione præstare. Nec aliquid eis necessariū desesse faciatis, Quatinus prouinciam se deseruisse ieiunam decopiæ inuētiōe cognoscant, sitq; illis uberior peregrina terra quam patria.

Regalis mē
sa Theo.

Quam magnificus uero fuerit mensæ Regalis apparatus in palatio, ex formula Comitū patrimonij facile cōiicitur, ubi inter cætera sic loquitur Rex ad eiusmodi comitē, Trade etiam militibus tuis quam sectare delegeris animi castitatē. Quomodo ille iustus potest dici, sub quo non prohibeatur excedi? Vtere igitur authore Deo concessō tibi fœliciter priuilegio dignitatis, Incitet te ad bonorum desyderium, sepius me quod uideris, quia in his quæ feceris, iudex & testis ero. Nam et si epulas nostras sollicita ordinatione disponas, non solū nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est reddaris eximius. Legati pene ex tota Orbis parte uenientes, cum nostris cœperint interesse cōuiujs, admirantur copiose repletum, quod in patria sua norunt esse rarissimum. Stupent etiā abundantiam unius mensæ, tantas seruientium turbas posse satiare, ut iudicent consumpta recrefcere, unde tantæ quæ probantur exire. Habent nimirum in sua patria quod loquātur, dum parentibus suis dicere gestiunt quæ uiderunt, sic propemodum

propemodū in toto Mundo celeberrimus redditur, qui pro-
uidus nostris apparatus inuenitur. Adde, quod tempora
nostræ lætitiæ, secretaria tua sunt. Cū pectus redditur curis
alienum, & tunc tibi tribuitur suggerendi locus, quando
cunctis adimitur. Merito ut qui es iudex tanti apparatus
et epularū, delinitus cibus tibi animus cōcedatur. Hæc ibi.

De magnificentia uero et uarietate regalium donationum
differit idem rex in formula Comitū sacrarum largitionū, Magnificē-
In hæc uerba. Donis præsidere Regalibus Comitū sacra- tia Theo. in
rum largitionum, iudicia rerum uerba testantur. Quod uere donatiōib.
decorum, uere fuit omnimodis exquisitum, in donorum re-
galium parte sequestratam facere dignitatem, & alterius ho-
norē dicere, dum nos constet dona cōferre. Actus innocens,
pietatis officium. Illud semper ingerere, unde se fama princi-
pis possit augere, Regalibus magna profecto fœlicitas, mili-
tare donis. Et dignitatē habere de publica largitate. Alij iu-
dices obtemperant residuis uirtutibus regnatoris, hæc sola
est, quæ tantūmodo seruiat ad momenta pietatis. Nihil enim
per ipsam districtum geritur, nil Seuerū forte censetur, sed
tunc obsequitur, quando pro nobis uota funduntur.

Supplicum per te fortunas erigimus. Calendis Ianuarijs
affatim dona largimur, et lætitia publica militia tua est. Verū Officiū
hanc liberalitatem nostram alio decoras obsequio, Vt figura Comitū sa-
uultus nostri metallis usualibus imprimatur, Monetāq; facis crarum lar-
de nostris tēporibus futura sæcula cōmonere. Et post pau- gitionum.
ca. Vestis quoq; sacra tibi antiquitus noscitur fuisse cōmissa.
Qui quod ad splendorem Regum pertinet, tuis minus ordi-
nationibus obediret. Curas quoq; littorum aduenticia lucri
prouisione cōmittis. Negociatores, quos humanæ uitæ cō-
stat necessarios, huic potestati manifestū est esse subiectos.
Nam quicquid in uestibus, quicquid in ære, quicquid in ar-
gento, quicquid in gemmis ambitio humana potest habere

præciosum, tuis ordinationibus obsecundat. Et ad iudicium
tuum confluit, qui de extremis Mundi partibus aduenere.
Salis quoque commercium inter uestes sericas & præciosissimam
margaritam non inepte tibi deputavit Antiquitas, ut sapien-
tiam tuam euidenter ostenderet, cui talis species deputata
seruiret.

DE EFFICACIBVS REGIS

Theo. mādatis et ordinationibus Cap. XV.

Sapientia
iubentis.

Sap. s. c.

Obedientia
Exercitus.

Authoritas & sapientia huius regis longe clarius ex eius
Rescriptis, quam ex Historiarum lectione cognoscitur.
Quicquid sane ulli uel magno uel paruo Magistratui, aut
cuiuslibet conditionis subdito mandauit, mox omniconatu
& studio ad effectum & executionem perductum obediēter
fuit. Authoritas enim eius omnibus reuerentiæ fuit. Sapien-
tia autem ipsius ita omnia disponebat, ut nulli foret impossi-
bile ipsius mandatū, nec importabile aut dispendiosum ex-
ecutionis onus, Ad imitationem nimirum (quantū huma-
næ fas est infirmitati) æternæ illius sapientiæ, quæ attingit
à fine usque ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter.

Vnde factum est, ut iussa huius regis aut nuncius aut raris-
sime uacua domum redierint. Quocumque iussit ire Exercitū,
iuit, certo & statō die præfixo, & cum uictoria reuersus est,
quantumuis potens & bellicosus esset Rex aut populus, con-
tra quē ire iusserat. Nulla sub eo expeditio militaris in uanū
cecidit, nulla profectio cassa aut irrita, nullæ in milites
inutiliter factæ expensæ: Adeo prudenter sciuit Rex iste
uiam modum & formam, qua effici possi quod man-
dauerat, & nusquam deerat facultas & opulentia, per quā
poterat finem, quem intendebat, attingere. Id quod facilius
credet

credet lector, ubi aliquot ex ipsius Rescriptis recitauero exempla.

Etenim cum nō haberet Italia nauium copiam, praecepit Abundantio, Praefecto Praetorii, ut disponeret. In haec sane uerba. Quamuis utilia Reipub. nostra semper consuetudine censeamus, & ob id omnibus possint esse gratissima quae iubemus, quia cunctis profutura noscuntur, Tractandum tamē est, ut principis desyderiū nulli existere debeat onerosum. Nā etsi praeclara cogitata non bene agantur, ingrata sunt. Illud autē solummodo perfectum dicitur, quod de uoluntate simul & actione laudatur. Cum nostrū igitur animum frequens cura pulsaret, Naues Italiā non habere, ubi tantalig-
norum copia suffragatur, ut alijs quoq; prouincijs expetita transmittat, Deo nobis inspirāte decreuimus, Mille interim Dromones fabricandos assumere, Qui & frumenta publica possint cōuehere, & aduersis nauibus, si necesse fuerit, obuias re. Sed tantæ rei, quem desyderamus, effectū magnitudinis uestrae sollicitudine credimus esse procurandum. Ideoq; per cunctā Italiā directis artificibus apta operi ligna perquire. Et sicubi Cupressos aut Pinos reppereris, in uicinitate littoris, dato competentī praeicio, dominis cōsulatur. Haec enim tantum sunt, quae ad taxationem uocentur, cætera uilitate sui non indigent aestimari. Sed ne prouisio nostra in medijs conatibus deserta languescat, Nautarum te iubemus sub moderatione iam nunc cōpetentē numerum. Deitate inuante, procurare.

Hoc Regis mandatum ita celeriter effectui mancipatum fuit, ut mox in proxime sequenti Epistola eidem Abundantio in haec uerba rescripserit. Alacriter incumbendum est inchoatis, cum iam uicinitas perfectionis arriserit. Quando spes effectus, tedium laboris excludit, & magnum genus incitamenti, credere desyderata compleri.

Dudum

Mandatum
de Mille pa-
randis in
Italia Dros-
monibus.

Velox mā-
dati execu-
tio:

Dudum igitur magnitudini uestrae ex Italiae littoribus officia iussimus preparare Nautarum, ut Dromones, quos industria fabricare ualuisset, manus remigum prouisa susceperet. Sed tu iudicio nostro electionique respondens, ostendisti, quam fuerit indubitata perfectio efficacissimis imperasse, quod quaeritur, Renuncias illico completum, quod uix credi poterat inchoatum. Vt pene quanta uelocitate nauigari solet, constructio nauium tanta sit celeritate completa.

Nauium
utilitas.

Nec solum uerba narrata sunt. Obtulisti oculis nostris subito Classeam syluam, domus aquatiles, exercitiales pedes qui nullo labore deficiant, sed inconcussos homines ad destinata perducant, Trireme uehiculum, remorum tantum numerum prodens, sed hominum facies diligenter abscondens. Hoc primum instituisse legimus Argonautas. Quod & armatis aptum, & congruum probatur esse commercijs. Vt qui peregrinas Classes optabamus aspicere, nunc mittamus alijs prouincijs et terrorem pariter et decorem. Ornasti Rempublicam tua institutione reparatam. Non habet quod nobis Graecus imputet, aut Apher insultet. Illud apud nos inuidi uigere respiciunt, unde illi permagna praecia sua uota complebant.

Velorum
commoditas.

Nunc praedictis rebus armamenta procura, uela praecipue, alas nauium facientia, linum uolatile, quidam spiritus currentium carinarum, praenuncia mercium, auxilia quieta nauarum. Quorum beneficio conficiunt ociosi, quod a celerissimis auibus uix probatur impleri.

Aliud
mandatum.

Et rursus ad eundem abundantium Praef. Praet. aliud scriptum sit de alia re mandatum, quod utique is absque omni dilatione mox complere festinauit. Tatanem (inquit) Saionem nostrum cum Sagittarijs ad Illustrem uirum, Comitem Iulianum, aestimauimus esse dirigendum, ut maius sumeret robur duplicatus exercitus. Ostendent Iuuenes nostri bellis, quod in Gymnasio didicere uirtutis. Schola Martia mittat examina, pugnaturus

pugnaturus ludo, qui se exercere consuevit in ocio. Atque ideo
Illustrem magnitudinem tuam eis annonas et nauigia secun-
dum consuetudinem præbere censemus, Quatenus iuuante
Deo, quo directi sunt, debeant peruenire. Vestrae enim solli-
citudini damus nostrarum efficaciam iussionum, Quia nul-
latenus destitui posse creditur, quod Deo iuuante tuis ordi-
nationibus inchoatur.

Et rursus in alio mandato sic scripsit uniuersis Gothis per
Picenum & Samnium constitutis. Quamuis munificentia
(inquit) nostra sit omnibus ubique gratissima, multo tamen
acceptiora credimus, quæ nostri præsentia cōferuntur, Quia
maiora de conspectu principis populi sumunt, quam de lar-
gitate beneficia consequuntur. Nam pene similis est mortuo,
qui à suo Dominante nescitur. Nec sub aliquo honore uiuit,
quæ Regis sui noticia non defendit. Et ideo præsentis iussio-
ne mandamus, ut Octauo Iduum Iuniarum die, Deo auxi-
liante, ad præsentiam nostram uenire debeatis, qui solenniter
regalia dona suscipitis, si uenire protinus festinatis. Illud ta-
men necessario cōmonentes, ut uenientium nullus proueni-
re possit excessus, nec possessorum segetes aut prata uastetis, sed
sub omni continentia properantes, de custodita disciplina,
grata nobis esse uestra occurso possit. Quia ideo exercitua-
les gratanter subimus expensas, ut ab armatis custodiatur in-
tacta ciuilitas.

Est & aliud lectu dignum huius regis mandatū, de custo-
diendis & recte utendis Equis Veredaris, qui ad publicum
cursum erant ab eo per diuersa loca deputati. De quibus sane
sic scripsit Mannilæ Saionī. Laudabile est, in illa parte ge-
minare custodiam, quam cōstat Reipub. necessitatibus ex-
quisitam. Per hanc enim & Legationum utilitas, & ordina-
tionum nostrarum celeritas explicatur. Hæc & Aulicis po-
testatibus per uarias iussiones ministrat effectū, hæc crebris
Mm illationibus

Mandatum
ad Gothos
ut corā Re-
ge certo die
cōpareant.

Mandatum
de Equis ue-
redarijs.

illationibus nostrum ditat ærariū, ut pene quicquid in Res
pub. geritur, cursuali ministerio compleatur. Decet proinde
semper esse paratum, quod utilitatibus publicis probatur ac
commodum. Ne quod ad celeritatem repertum est, incon-
gruam potius festinantibus inferat tarditatē. Atq; ideo Præ-
fecti prætorio & Magistri Officiorum, ubi pro publica uti-
litate delegerint, ordinatione locatus, excedentium improbā
præsumptionem talite præcipimus distractione rescare, ut si
ue Gothus sit aut Romanus, qui sine nostra uel eorum, quor-
um interest, euectione Veredum præsumit attingere, per
unum equum Centum statim solidos à te cogatur exoluere.
Et de illis quoq; pari seueritate cēsemus qui supra euectionū
numerum cursuales equos usurpare præsumunt. Parhippis
quinetiam non ultra quam Centū libras iubemus imponi.
Nimis enim absurdum est, ut à quo celeritas exigitur, mag-
nis ponderibus opprimatur.

Mandatum
ad præfectū
urbis.

Est deniq; & hoc regis huius mandatū, quod ad Agapitū
præfectum urbis scripsit, cōsyderatione ac lectu haud indig-
num. Decet principem (inquit) cura, quæ ad Rempub. spes-
ctat augendā, & uere dignū est, Regem ædificijs palatia des-
corare. Absit enim ut ornatui cedamus ueterū, qui impares
non sumus beatitudine sæculorum. Quapropter in Rauens-
nate urbe Basilicæ Herculis amplum opus aggressi, Cuius no-
mini Antiquitas congrue tribuit quicquid in Aula prædi-
cabili admiratione fundauit, Magnitudini tuæ studiosissimè
me delegamus, ut secundum Breue subter annexum, de urbe
nobis Marmorarios peritissimos destinetis, qui eximie diuis-
sa coniungant, & uenis colludentibus illigata, naturalem fas-
ciem laudabiliter metiantur, De arte ueniat quod uincat nas-
turam. Discolorea crusta marmorū gratissima picturarum
uarietate texantur. Quia illud est semper in præcium, quod
ad decorem fuerit exquisitum. His sumptus subuentionesq;
præstabis,

præstabis, ne quemq; nostrum grauet imperium, quod ad
utilitatem uolumus respicere singulorum.

*DE STUDIO PACIS INTER
Reges conseruandæ Cap. XVI.*

Quamuis nullus Regum illo tempore esset uel bellorū
peritior, uel armis & facultatibus potentior hoc rege
Gothorum, nemo tamem ex omnibus uisus est pacis aman-
tior aut studiosior, quippe, mox ab initio adepti regni Italici
sategit diuersis affinitatum coniunctionibus (ut dictum est)
uicinos ad pacē sibi reges deuincire. Cum autē Rex Franco-
rum Clodoneus, (quem Cassiodorus in Epistolis Luduin,
Paulus Aemylus Veronensis à Baptismo Ludouicū uocat)
& animo ferox, & bellicis uictorijs clarus, opibusq; et uiribus
potens, indies magis magisque bellorū successibus augeretur,
Theodericus Rex crebris admonitionibus per literas & Le-
gatos, iure affinitatis fretus, illum ad mitiora hortabatur.

Deuictis igitur magno & anticipiti prælio Alemannis à
rege Clodoneo, interfecto eorum rege atq; ingenti Nobiliū
numero, reliquiae illorum in fines regis Theoderici confuge-
runt, pro quibus uictori reconciliandis Legatos et literas mis-
sit Rex Theodericus, in hæc uerba. Luduin Regi Francorū
Theodericus Rex, Gloriosa quidem uestre uirtutis affinitas
te gratulamur, quod gentem Francorum prisca ætate residē,
foeliciter in noua prælia concitasti, & Alemānicos populos
causis fortioribus inclinatos, uictrici dextra subdidisti. Sed
quoniam semper in authoribus perfidiæ resecabilis uidetur
excessus, quia ex primariorum plectibili culpa omnium debet
esse uindicta, motus uestros in fessas reliquias tēperate, quia
iure gratiæ merentur euadere, quos ad parentum uestrorum

Mm ij defensionem

Intercessio
Thode. pro
Alemannis
apud Regē
Frācorum.

defensionem respicitis confugisse. Estote illis remissi, qui nostris finibus celatur exterriti. Memorabilis triumphus est, Alemannum acerrimum sic expauisse, ut tibi eum cogas de uitæ munere supplicare. Sufficiat illum regem cū gentis suæ superbia cecidisse, sufficiat innumerabilem Nationē, partim ferro, partim seruitio subiugatam. Nam si cum reliquis confliges, adhuc cunctos superasse non crederis. In talibus causis accipe frequenter expertum, illa mihi foeliciter bella prouenerūt, quæ moderato fine peracta sunt. Is enī uincit assidue, qui nouit omnia tēperare. Dū iucunda prosperitas illis potius blanditur, qui austeritate nimia nō rigescunt, Cede itaq; suauiter Genio nostro, quod sibi gentilitas communi remittere consuevit exemplo. Sic enim fit, ut & meis petitionibus satisfecisse uideamini, nec sitis solliciti ex illa parte, quam ad nos cognoscitis pertinere. Quocirca salutātes honore et affectione, qua dignum est, Illum et illum Legatos nostros ad, Excellentiam uestrā, cōsueta charitate direximus, per quos & sospitatis uestre indicium, & speratæ petitionis cōsequamur effectum. Hanc Theoderici regis Epistolam in elegantiore styli formam redactam recitat quoq; Paulus Aemilius, quam hic repetere non uidetur necessarium, Referemus autem Regis Clodonei potius responsum ex eodem Paulo Aemilio, quod inter Cassiodori Epistolas non inuenitur. In hæc igitur uerba Clodoneum respondisse affirmat.

Respōsum
Clodonei
ad Theo.

Meam de Alemannis uictoriam, non minus piā quam foelicem tibi uideri gaudeo, agnoscoq; & beneuolentiam & humanitatem tuam, quod prius naturæ meæ dederā, ut Alemannis uictis ignoscerem, nunc honoris tui causa eorum secessionī defectioniq; ignosco. Tibiq; eo magis debebūt, quod qui semel uita donati, continuoq; ad furorem reuoluti, nullā sibi spem iterum impetrandæ ueniæ reliquissent. De illis te agente nulla piacula expetā, sed in patrias eorum sedes fidēq; meam

meam ac mitissimam iuris conditionem illos recipio, in futuro si plus consuetudo amentiae quam officium apud eos ualebit, lenitas mea & pristina & praesens & haec autoritas tua, graui cruentoque in eos exemplo satianda erit.

Reconciliatis hoc modo regi Francorum Alemannorum reliquis maior exorta est belli cura inter duos ferocissimos ac potentissimos reges, Alaricum Visigothorum et Clodoneum Francorum, qui & animo et uiribus pares uidebantur, et ambo erant Theodoricus affinitate coniuncti. Ad utrumque igitur sollicitus & scripsit & legatos misit, ad Alaricum quidem sic Quamuis fortitudini uestrae confidentiam tribuat parentum uestrorum innumerable multitudo, Quamuis Attilam potentem reminiscimini Visigothorum uiribus inclinatum, Tamen quia populorum ferotia corda, longa pace mollescunt, cauete, subito in aleam mittere, quos constat tantis temporibus exercitia non habere, Terribilis est hominibus conflictus, si non sit assiduus, & nisi usu praesumatur, concertandi subito fiducia non habetur. Absit, ut uobis aliquid indignatio caeca surripiat, Moderatio prouida est, quae gentes seruat, furor autem instantia plerumque praecipitat, & nunc utile solum est ad arma concurrere, cum locum apud aduersarium iustitia non potest inuenire. Quapropter sustinete, donec ad Francorum Regem legatos nostros dirigere debeamus, ut litem uestram amicorum debeant amputare iudicia, inter duos nobis affinitate coniunctos non optamus aliquid tale fieri, unde unum minore contingat forsitan inueniri. Non uos parentum fusus sanguis inflammatur, non grauius urit occupata prouincia, Adhuc de uerbis parua contentio est, facillime transigitis, si non per arma uestros animos irritetis.

Ad Clodoneum uero sic. Adeo inter reges affinitatis iura diuina coalescere uoluerunt, ut per eorum placabilem animum proueniat quies optata populorum. Hoc enim sacrum est,

Mm iij quod

Epistola
Theode. ad
Alaricum Re
gem, ne bel
lum cum Fran
cis incat.

Alter ad
Clodoneum
Epistola, ne
bellum infe
rat Visigo
this.

Generū hic
filiū uocat
sicut & hoc
die fieri solet

quod, nulla permittitur commotione uiolari. Nam quibus
obsidibus habeatur fides, si non credatur affectibus? Sociantur
proximitate Domini, ut Nationes diuisae simili debeant
uoluntate gloriari. Et quasi per alucos quosdā cōcordiā adu-
nata se possint gentium uota coniungere. Quæ cum ita sint,
miramur animos uestros, sic causis mediocribus excitatos,
ut cum filio nostro Alarico rege durissimū uelitis subire cō-
flictum, ut multi qui uos metuunt, de uestra cōcertatione læ-
tentur. Ambo estis summarū gentium Reges, ambo ætate
florentes. Non leuiter regna uestra quallatis, si data partibus
libertate confligitis. Virtus uestra patriæ non fiat inopinata
calamitas, Quia grandis inuidia est Regum, in causis leui-
bus grauis ruina populorum. Dicam libere, dicam affectuos-
se quod sentio, impatiens sensus est, ad primam legationem
protinus arma mouere, A parentibus quod quaeritur electis
iudicibus expetatur. Nam inter tales uiros & illis gratum est
dare, quos medios uolueritis efficere. Quid de nobis uos ipsi
æstimare poteritis, si nos intentiones uestras reliquisse cog-
noscitis? Absit ille conflictus, ubi unus ex uobis deleri pote-
rit inclinatus, Abijcite ferrum, qui in meum pugnare uultis
opprobriū, iure patris uobis interminor & amantis. Ille nos
& amicos nostros patietur aduersos, qui talia monita (quod
non opinamur) crediderit esse temnenda. Quapropter ad
Excellentiam uestram, Illum & illū legatos nostros magno
opere credidimus dirigendos, per quos etiam ad fratrem uest-
rum, filium nostrum, Regem Alaricum, scripta nostra di-
reximus, ut nullatenus inter uos scandala seminet aliena ma-
lignitas, sed in pace perseuerātes, quæ sunt inter uos, medijs
amicis placabiliter finire debeat. Hæc ad regē Francorū.

Epistola
Theo. ad ali-
os Reges:

Scripsit præterea & legatos misit eadem de causa ad alios
Reges, ut Herulorum, Guarnorum et Turingorum, in hanc
sane sententiā, Superbiā diuinitati semper exosam persequi
debet

debet Generalitatis assensus. Nā qui uult opinabilem gentem uoluntaria iniquitate subuertere, non disponit ceteris iusta seruare, pessima consuetudo est, despiciere ueritatem, Credit sibi omnia cedere, si elatum contigerit in abominabili certamine superare. Et ideo uos, quos cōsciēciā uirtus erigit, et cōsyderatio detestabilis præsumptionis accēdit, legatos uestros una cum meis & fratris nostri Gundibadi Regis Burgundionum, ad Francorū Regem LVDVIM destinate, ut aut se de Visigothorum conflictu, cōsyderata æquitate suspendat, & leges gentium quærat, aut omnium patiat in cursu, qui tantorum arbitrium iudicat esse tēendū. Quid quærit ultro, cui offertur absoluta iustitia: Dicā plane quod sentio. Qui sine lege uult agere, cunctorum disponit regna quassare. Sed melius est, ut inter initia perniciosa reprimatur assumptio. Ut sine labore perficiatur omniū, quod certamē esse poterat singulorum. Hæc ad Reges Rex Theo.

Fuit bellum illud Visigothis admodum funestum & calamitosum. Sed Rex Theodericus nihil magnis regis Francorum successibus territus, quod uerbis interminatus fuerat, re compleuit. Misit enim ualidum in Gallias exercitum, qui pulsus ac uictis Francis, illam occupauit ex ea præsertim parte, quam uictor Francus Visigothis ademerat.

Bellū Theoderici
contra regē
Francorū.

DE HONESTATE VITÆ

Regis Theoderici. Cap. XVIII.

Honestam fuisse uitæ conuersationem huius Regis (licet nonnulli eum ex concubina procreatum fuisse affirmant) facile conijcere poterit.

Argumenta
probitatis
in Theode-

Qui

Qui cōsyderauerit, quam gratus in iuuentute fuerit Cōstantinopoli duobus Augustis, Leonī & Zenoni, deinde quam charus et amabilis omnibus gentis suæ proceribus, atq; etiam quibusdam externis, qui relicto natali solo (sicut de Arthemidoro relatum est supra) incertam eius fortunam sequi maluerunt.

Dona The.
ad Basilicā
S. Petri A.
postoli.

Deinde, quam reuerenter habuerit ubiq; Clerum & loca sacra etiam Catholicorum, licet ipse alterius esset sectæ, qui et templa quædam extruxit, & Basilicæ S. Petri Romæ nominatim grandia dedit munera in ornamentū templi. Sic enim scribit in uita Hormisdæ Papæ Bartholomæus Platyna, Ornauit & templum B. Petri Theodericus rex Trabe argentea Mille & XL. librarum, & Cerostratis duobus argenteis librarum LXX.

Pia cura de
sexu mulie-
bri,

Præterea quāta cura & pietate muliebri sexui (cuius maximam in exercitu suo habebat multitudinem) patriam egressus ubiq; prouiderit, ad cōseruandū pudoris decus, honestas mansiones. Nam dum nutarent adhuc multi Italiæ populi in fide eius, antequam Odoacrem Rauennæ Triennali obsidione ad deditionem compelleret, magna interim sollicitudine, Matrem, sorores & omnem imbellem multitudinem Ticini custodiuit. Quemadmodū refert Paulus Diaconus & Blodus post eum, Quia Tuffa, flaminia & Acmyliæ præfectus, multos & milites et populos sollicitabat ad defectionē à Theoderico ad Odoacris partes. Quæ sane res intantū perterrituit Theodericum, retardato per Tuffam uictoriæ cursu, ut se suumq; exercitum apud Ticinensem urbem munierit. Vbi autem exercitum aliquādiu intra munitiones retinuisset, demū relictis ibi matre, sororibus, uniuersaq; uulgi multitudine, nihil plane dubius de Epiphani Episcopi Ticinensis uiri sanctissimi fide, cū expeditis armatorū cuneis ad Odoacrem obsidendum Rauennam perrexit.

Quam

Quam sancte autem & pudice fecerit educari sorores filiasque & neptes suas, ex diuersis facile cognoscitur Cassiodori Epistolis, Qui sane uel unius filiae eius, Amalasuntæ tam magnas ac multas uirtutes commemorat, ut uix ulla fuerit regum aut Imperatorum filia, quæ pluribus quam illa ornata moralibus fuerit uirtutibus, Quemadmodum supra ex una ipsius Senatoris & Præfecti Prætorio Cassiodori Epistola ad senatum scripta, ex parte recitatum est, Hic ex altera ad eundem senatum Epistola, quam Rex Theodohadus, ab illa in regni societatem assumptus, scripsit, pauca referemus.

Diuina (inquit) nobis beneficia, P. C. peruenisse, foeliciter nunciamus, Dominam rerum, toto Orbe gloriosam, consortem me regni sui, largâ pietate fecisse, ut nec illi deesset fidele solatium, & nobis habitum congrue præstaretur Imperium. Et infra, In ipsa est enim decus regnorum omnium, in ipsa nostræ originis flos bonorum. Quicquid fulgemus, ab eius claritate suscipimus. Quoniam non solum parentibus laudem contulit, sed ipsum quoque genus humanitatis ornauit, Quis possit sufficienter edicere, quanta pietate, quanto morum pondere decoretur? Discerent profecto noua Philosophi, si uiderent, & minora libris suis faterentur condita, quam huic cognoscerent attributa, In tractatibus acuta, sed ad loquendum summa moderatione grauissima. Hinc est, quod eius doctrina mirabilis, per multiplices linguas magna ubertate diffunditur. Cuius ingenium ita paratum reperitur ad subita, ut non putetur esse terrenum, In libris regum Regina Austri uenisse legitur ad discendam sapientiam Salomonis. Hic principes audiant quod sub admiratione cognoscant, paucis uerbis sensus clauditur infinitus & summa facilitate componitur, quod ab alijs nunc sub longa deliberatione formatur. Beata Respub. quæ tantæ dominæ gubernatione gloriatur. Hæc Rex Theodohadus ad senatum de una
Nn filiarum

Laus Amalasuntæ filiae Theo.

Verba Theodohadi Regis ad senatum.

filiarum Regis Theoderici.

Verba
The. ad Re-
gem Turin-
gorum de
nepte sua.

Ipse autem Theodericus, cū neptem suam Regi Turin-
gorum Hermenafrido despōsaret, in hæc uerba ad eū scri-
psit. Desyderantes uos nostris aggregare parentibus, neptē
charo pignori, propicia Deitate, sociamus. Vt qui de regia
stirpe descenditis, nunc etiā longius claritate Imperialis san-
guinis fulgeatis. Mittimus ad uos ornatum Aulicæ domus,
augmēta generis, solatia fidelis cōsiliū, dulcedinē suauissimā
coniugalem. Quæ & dominatum iure uobiscum impleat, et
Nationem uestram meliore institutione cōponat. Habebit
foelix Thoringia quod nutriuit Italia, literis doctā, moribus
eruditam, decoram nō solum genere, quantum & foeminea
dignitate. Vt non minus patria uestra illius splendeat moris
bus, quam suis triumphis.

Verba eius-
dem Theo.
de sua ger-
mana.

Idem ad Transmundum, regem Vandalorum scribens, sic
ait. Quamuis à diuersis Regibus expetiti, pro solidanda con-
cordia aut neptes dedimus, aut filias, Deo inspirante cōiun-
ximus. Nulli tamē æstimamus nos aliquid simile contulisse,
quam quod germanā nostram, generis Amali singulare præ-
coniū, uestrum fecimus esse coniugiū, foeminam pruden-
tiæ uestræ parem, Quæ non tantū reuerenda regno, quantū
mirabilis possit esse consilio. Sed stupeo, uos his beneficijs
obligatos, Gesalecum, qui nostris inimicis, dum à nobis for-
ueretur, adiunctus est, in uestrū defensionem fuisse suscep-
tum &c.

Curā bonæ
Cōscientiæ.

Quantam deniq; bonæ conscientiæ curam habuerit, ex
omnibus fere posset eius rescriptis, in quibus tantopere de
iustitia cōtra uenalitates & rapacitates sollicitus fuit, intelli-
gi, nos breuitatis gratia ex uno aut altero paucula referemus.
Etenim cum Eugenitum uirum Illustrē donaret Magistri
Officiorum dignitate, Inter cætera sic scripsit.

Honores ergo, quos sumis ex chartis, redde de meritis.

Nosti

Nosti enim bene, quo nobis studio placeatur, qui ab ipsius
Cōsiliū penetrabilibus uenis. Meministi, quoties apud nos lau-
dati sint Innocentes, quoties bonis actibus reddidimus uicē.
Ore tuo iudicia nostra loquebamur, Exemplis talibus inci-
tare, Esto innocētiæ templum, Temperantiæ sacrarium, ara
iustitiæ, Absit à Iudiciarijs mentibus aliquid prophanum,
Pio principi sub quodam sacerdotio seruiatur.

Innocentiæ
templum,

Sic & de bonis caducis, quæ principi debentur, continen-
tissime scripsit Epiphaniō uiro sublimi, Cōsulari Prouinciæ
Dalmatiæ. In hæc sane uerba, Ioanna, Andreæ quondam
Iugali suo successisse legis munere phibetur, Quæ intestata,
nullis existentibus proximis, luce dicitur esse priuata. Cuius
substantia à diuersis, nullo legitimo iure suffultis, Vsurpa-
tione uoluntaria suggeritur possideri. Et quia Caduca bona
fisco nostro cōpetere, legum cauta decreuerunt. Ideo te præ-
sentibus Oraculis admonemus, ut huius rei ueritate discussa,
si reuera, ut ad nos perlatū est, nullusei aut Testamento hæ-
res extitit, aut proximitatis iure successit, fisci nostri eam fa-
cias compendijs aggregari. Quando Innocētiæ nostræ pro-
fessio est, iusta cōpendia non negligere, apud quem calum-
nia nuncq̃ locū potuit inuenire, Rogari enim in talibus, non
fraudari principem decet.

Bona cadu-
ca.

Postremo, ut semel finiam, Matrimonij ius & statum,
summa non honestate obseruari ubiq̃ uoluit. Sic enim ait ad
Speciosum, uirum deuotum. Propositum Regale est, gra-
uatis per iniuriā subuenire, ut cohertio prauī iustitiam faciat
plus amari. Nec dissimulari potest, salua cōmunionē qua ui-
uitur, ut sollicitatores publicos habeat Genialis thori reuerē-
da societas, & illud humani generis procreabile sacramentū,
scelerata temeritate prophanetur.

Matrimo-
nij honestas

Et rursus mox in proxime sequenti rescripto ad Probinū
uirum Illustrem & Patritiū sic scripsit, inter cætera humani

Nn ij generis

generis pondera, coniugalis affectus curam sibi præcipuam
vindicauit, Nō immerito, Quia in honore esse meretur, unde
reparatio posteritatis acquiritur. Omne facinus autho-
res solos insequitur, error matris transit ad filios, & nouo in-
fœlicitatis euentu fit dedecus propriū scelus alienum. Ideo
enim iura uel diuina uel publica, nexum coniugij tanta cau-
tela præcipiunt custodiri, ut crimen sit magnū conscientia, alienos
affectus in reuerentiam non habere.

DE CAUSA IOHANNIS

Papæ I. & Illustrum Duorum uirorum Sym-
machi & Boecij Cap. XIX.

Vicia The.

SVpra dictas laudes & uirtutes Reges Theoderici obscu-
rant ac maculant nouissimi anni uitæ & regni eius duo
facinora, propter quæ sane ab omnibus fere historicis infamatur,
Tyrannidisq; & crudelitatis non accusatur modo sed
etiam uelut conuictus damnatur. Nempe quod Iohānem
Papam eius nominis primum, quem Constantinopolim ad
Iustinum Aug. miserat, reuersum Rauennæ detinuit, atq;
carceris squalore confecit & extinxit, Quodq; Clariss. uiros
Symmachū & Boetiū in exiliū actos Ticinī tandē interfecit.

Nolim equidem hunc regem, qui Arrianus fuit, ab omni
crimine immunem asserere. Cuius uitā in hoc dumtaxat
descripsi, ut in Reipub. administratione Regibus atq; Prin-
cipibus nostri temporis in multis optime factis exemplo sit.
Verum tamen si æquus lector consideret, hunc uirum purū
hominem, non Deum fuisse, non mirabitur eum, saltem per
sectæ, qua à puero imbutus erat, errorem & per subrepti-
onem aut calumniam, aut etiam per falsæ suspicio-
nis argumenta, quædam egisse quæ homines Catho-
lici probare non possint, Certe nemo negare poterit,
hunc

hunc Regem multis annis & reuerentiam & honorem exhibuisse Romanis tum Pontificibus tum senatoribus.

Quod autem in Iohannem primum sæuisset tandem, à Iustino Augusto data est, si non causa, certe occasio. Ita enim habetur in uetusto libro Pontificali, Iohannes, Natione Tuscanus, ex patre Constantio, sedit annos duos, menses IX. dies XVII. fuit autem à Consulatu Maximi, usque ad consulatū Olybrii, temporibus Theoderici Regis & Iustini Augusti Christiani. Hic uocatus est à rege Theo. Rauennam, quem ipse Rex rogans, misit in Constantinopolim cum legatione ad Iustinum Imp. Orthodoxum. Eodem quippe tempore, Imperator uir religiosissimus, summo amore religionis Christianæ, uoluit Hæreticos extricare. Nam summo feruore religionis Christianitatis hoc consilio usus est, ut Ecclesias Arianorum Catholicas consecraret. Pro hac causa Rex Theo. Hæreticus, hoc audiens, exarsit in iram, & totam Italiā uoluit gladio extinguere. Eodem tempore Iohānes Papa, ægrotus egressus cū fletu ambulauit, pergens ad urbem Constantinopolim, & senatores cum eo, scilicet, Theodorus, Impertunus & Agapitus Exconfules, & alius Agapitus Patritius. Accipientes hoc in mandatis legationum ab ipso Rege, ut redderentur Ecclesiæ Hæreticis in partibus Orientis. Quod si non, omnem Italiam gladio perderet.

Qui cum ambulassent cum Iohanne Papa, occurrerunt B. Iohanni PP. à Miliario XII. omnis ciuitas cum cæreis & crucibus, in honorem beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Quia ueteres Græcorū hoc testificabantur dicentes. A tempore Constantini & à B. Syluestro sedis Apostolicæ Episcopo, usque ad Iustini tempora, non meruisse partes Græciarum Vicariū B. Petri Apostoli suscepisse cū gaudio & gloria. Tunc Iustinus Augustus, dans honorem Deo humiliavit se pronus in terram, & adorauit beatissimū Iohāne.

Nn iij PP. Eodem

Historia de
Iohanne Pa
pa I.

Honores
Iohāni PP.
Constanti
nopolis ex
hibiti.

PP. Eodem tempore B. Iohannes PP. cum senatoribus sup-
pra scriptis, cū grandi fletu rogauerūt Iustinum Aug. ut le-
gatio acceptabilis esset in conspectu eius. Qui Iohānes PP.
& senatores, uiri religiosi, omnia meruerunt, & liberata est
Italia à Theoderico rege Hæretico. Iustinus autē Imp. gau-
dio repletus est, quia meruit suis temporibus Vicariū B. Pe-
tri Apostoli uidere in regno suo. De cuius manibus cū glo-
ria coronatus est. Hæc ibi.

**Epistola Io-
hannis PP.
ad Italiæ
Episcopos.** Iohannes autem PP. domum reuersus ex legatione, ad
Italiæ Episcopos dedit Epistolam in hæc uerba, Iohannes
Episcopus omnibus per prouincias Italiæ cōstitutis Episco-
pis in domino salutem. Sæpissime multo iam experimento
didici, sanctū pietatis uestre studiū circa religionē Christia-
nam, gloriosis crescere & dilatari augmentis. Et fides recta,
quæ non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur
& roborat, uestris in mentibus & operibus per sacerdota-
le agnoscitur opus, & dilatatur. Quapropter fratres hortor
uos & moneo, contra Arrianam perfidiam, quæ olim nō se-
mel sed sæpe damnata est. Et modo in quibusdā reuiuiscit,
Armari gladio Spiritus sancti, ut eam ita adminiculante di-
uina gratia, opprimere & extirpare ualeamus, ut nec radix
eius in posterum inueniatur. Ecclesias uero Arrianorū, ubi-
cūq; inueneritis Catholicas eas diuinis precibus & operibus
absq; ulla mora consecrate. Quia & nos, quādo fuimus Con-
stantinopoli, tam pro religione Catholica, quam & pro Re-
gis Theo. causa negocij, suadente atq; hortante Arrianosq;
extirpāte Pijssimo atq; Christianissimo Iustino Orthodoxo
Imperatore, Quascunq; illis in partibus eorum Ecclesias re-
perire potuimus, Catholicas eas domino opem ferente con-
secrauimus. Et quamq; prædictus Theo. Rex eorum peste
tactus intrinsecus, & obuolutus extrinsecus nos & omnem
regionem nostram perdere, & gladio & igne consumere
minetur.

minetur, Nolite tamen propterea deficere, & uiriliter in agro dominico elaborare studete, & iuxta ueritatis uocem Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem nō possunt occidere, sed potius eum timete, qui potest animā & corpus mittere in gehennam. Hæc ibi.

Quod si uere ab hoc Pontifice sic edita fuit ista Epistola, non mirabor equidem, iratum ei fuisse regem Theodericū, tum quod contra legationis causam et mandatū, in partibus Orientis Ecclesias Arrianis eripuerat, & Catholicas consecrando fecerat. Tum quod in publico scripto ausus fuerit eum regē crimine hæresis infamare, & audacter dicere, quod Arrianorum peste esset tactus intrinsecus & obuolutus extrinsecus: Cum ille putaret, Arrii fidē esse uerissimā Christi & sanctorum patrum, qui ante Arrium fuere, per totū Orbem fidem rectam & Catholicam, ea opinione à puero usque imbutus.

Neque tamen alia in illum atrocitate poenarum animaduertisse dicitur, nisi quod ipsum una cum alijs legationis illius socijs carceri mancipauit, in quo extinctus sit pedore squallore & inedia, ut refert Sabellicus. Paulus autem Diaconus ait sic. Theodericus ductus malicia, quod Pontificem Iustinus Catholicæ pietatis defensor honorifice suscepisset, eum simul cum socijs, carceris afflictione peremit. Sed hanc eius inmanissimam crudelitatem mox animaduersio diuina secuta est. Nam Nonagesimo Octauo, post hoc facinus die, subita morte defunctus est. Cuius animā solitarius quidā apud Liparam Insulam, uir magnæ uirtutis aspexit, inter Iohannē Papam & Symmachum Patritium deduci & in Vulcani ollam, quæ ei loco proxima erat, demergi.

Hæc ille Diaconus, quæ ex S. Gregorij Dialogis desumpsisse uidetur. Vbi recitat sanctus pater, ex ore Iuliani, secundum defensoris Ro. Ecclesiæ, quod Theoderici regis temporibus pater

Causa fræ
Theoderici
contra Ios
hannē PP.

Verba
Pauli Diac.

Gregori. in
Dialogis
lib. 4. c. 30.

pater soceri eius, in Sicilia exactionem Canonis egerat, atq;
iam ad Italiam rediebat, cuius nauis appulsa est ad Insulam
quæ Liparis appellatur. Et quia illic uir quidam solitarius
magnæ uirtutis habitabat, Dum nautæ nauis armamenta
repararent, uisum est prædicto patri soceri eius ad eundem
uirum Dei pergere, seq; eius orationibus cōmendare. Quos
uir Domini cū uidisset, eis inter alia colloquens dixit, Scis
tis, quia Rex Theodericus mortuus est? Cui illi protinus re-
sponderunt, Absit, nos eum uiuentē dimisimus, & nihil tale
ad nos de eo nunc usq; perlatum est. Quibus Dei famulus
addidit dicens, etiā mortuus est. Nā hesterno die hora No-
na inter Iohannē Papam & Symmachum Patriciū, discin-
tus atq; discalciatus & uinctis manibus deductus, in hanc
uicinā Vulcani ollam iactatus est, quod illi audiētes, sollici-
te conscripserunt diem, atq; in Italiam reuersi, eo die Theode-
ricum regem inuenerunt fuisse mortuū, quo eius exitus atq;
supplicium Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Iohānem
Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoq;
Patritium ferro trucidauit, ab illis in ignem mitti apparuit,
quos in hac uita iniuste iudicauit.

Anima
Theo. regis
æternaliter
damnata.

Hæc Gregorius, Quæ profecto neq; ab ipso, neq; etiam à
Iuliano Defensore, ne à Solitario quidem conficta credides
rim, neq; negauerim, sanctos illos homines à rege Theoderi-
co iniuste interemptos fuisse. Neq; miror, si anima huius re-
gis sit protinus ab exitu huius uitæ in Infernum detrusa, etiā
si nihil mali in prædictos uiros perpetrasset, sufficiebat enim
una illa Hæreticæ labe causa ad æternam eius damnationē,
iuxta illud Symboli B. Athanasij. Quicūq; uult saluus esse,
ante omnia opus est ut teneat Catholicam fidem, quam nisi
quisq; integrā inuiolatamq; seruauerit, absq; dubio in æternū
peribit. Nihil igitur prodesse poterant huic Regi, qui extra
Ecclesiæ fidem & unitatē in Arriana uixit hæresi, ad æternæ
salutis

salutis consecutionem tam præclaræ in uita & moribus uirtutes, et adeo pulchra ac salutaria In Reipub. administratione tum factorum exempla tum legum et iustitiæ constituta, quia extra Ecclesiam & fidem Catholicā nulla potest reperiri uera uirtus. Omnium enim uirtutum forma & uita Caritas est, sine qua nihil ad salutem prodesse potest, non fides, non prophetia, non eleemosyna, ne martyriū quidem, sicut apertissime docent Paulus Apostolus & Cyprianus Martyr, ac Pontifex.

Quantum uero ad Boetij & Symmachi, uirorum Consularium et Patritiorum, causam attinet, crediderim equidē, eos à rege Theoderico non absq; magna ratione in exilium actos fuisse, quorum opera tam honorifice persæpe usus fuerat, et quos tantis euexerat honoribus, ut inter senatores uix ulli essent illis uel honoratiores uel autoritate maiores. Extant sane aliquot Regis illius ad eos Epistolæ, in quibus ita magnifice prædicantur, ut uix ulla alia supersint scripta, in quibus uel amplior uel solidior laus eorum exprimatur.

Etenim ad Boetiū scribens, inter cætera sic ait. Domestici Verba partis Equitum & Peditum, qui nostræ Aulæ uidentur in Theo. ad giter excubare, quod ex magnis fieri doloribus solet, adunæ Boetium, ta nobis supplicatione cōquesti, ab illo Arcario Præfectorū, pro emolumentis solennibus, nec integri ponderis solidos percipere, & in numero grauiā se dispendia sustinere. Quas propter prudentiā uestra, lectionibus erudita dogmaticis, sceleratam falsitatem à consortio ueritatis eijciat, ne cui sit appetibile, aliquid de illa integritate subducere. Et in alia rursus ad eundem bene longa Epistola, sic exorsus est.

Spernenda nō sunt, quæ à uicinis Regibus præsumptionis gratia postulantur, dum plarumq; res paruæ, plus præualent præstare quam magnæ possunt obtinere diuitiæ. Frequenter enim quod arma explere nequeunt, oblectamina

Oo suauitatis

Horologiū.

suauitatis imponunt. Sit ergo pro Repub. & cum ludere uideamur. Nam ideo uoluptuosa quætimus, ut per ipsa seria cōpleamus, Burgundionū itaq; dominus à nobis magnopere postulauit, ut horologiū, quod aquis sub modulo fluentibus temperatur, & quod Solis immensi cōprehenfa illuminatio ne distinguitur, cum Magistris rerum ei transmittere deberemus, Quatenus impetratis delectationibus perfruendo, quod nobis est quotidianum, illis uideatur esse miraculum. Merito siquidem respicere cupiunt, quod Legatorum suorū relationibus obstupefcunt. Hoc te multa eruditione saginatum, ita nosse didicimus, ut artes quas exercent uulgariter nescientes, in ipso disciplinarum fonte potaueris.

Magna
Boetij laus
ab eruditio
ne.

Sic enim Atheniēsum scholas longe positus introisti, sic palliatorum choris miscuisti togam, ut Græcorum dogmata doctrinā feceris esse Romanam. Didicisti enim qua profunditate cum suis partibus speculatiua cogitetur, Qua ratione Actiua cū sua diuisione discatur, deducens ad Romuleos senatores quicquid Cecropidæ Mūdo fecerāt singulare. Translationibus enim tuis Pythagoras Musicus, Ptolemaeus Astronomus leguntur Italiæ. Nicomachus Arithmeticus, Geometricus Euclides audiuntur Aufonijs, Plato Theologus, Aristoteles Logicus, Quirinali uoce disceptāt, Mechanicum etiam Archimede Latialem Siculis reddidisti, & quas cunq; disciplinas uel artes foecunda Græcia per singulos uiros edidit, te uno authore patrio sermone Roma suscepit. Quos tanta uerborum luculentia reddidisti claros, tanta linguæ proprietate cōspicuos, ut potuissent & illi opus tuum præferre, si utrumq; didicissent. Tu artem prædictam, ex disciplinis nobilibus natam, per Quadrifarias Mathesis ianuas introisti. Tu illā in Naturæ penetralibus confidentē, authorum libris inuitantibus, cordis lumine cognouisti, cui ardua nosse usus, monstrare propositū est, molitur ostendere quod

quod obstupefcant homines euenisse, miroq; modo naturis conuersis, tacti detrahunt fidem, Cum ostendet ex oculis uisionem. Facit aquas ex imo surgentes præcipites cadere, ignem pōderibus currere, organa extraneis uocibus insonare, & peregrinis flatibus calamos complet, ut iniuncta possint arte cantare.

Est rursus alia bene prolixa ad eundem Boetium, Regis Theoderici Epistola. In qua sic habet exordium. Cum Rex Francorū, conuiuij nostri fama pellectus, à nobis Cytharodes dum magnis precibus expetisset, solatione cōplendum esse promissimus, quod te eruditionis Musicæ peritum esse noueramus. Adiacet enim nobis doctum eligere, qui disciplinam ipsam in arduo collocatā, potuisti attingere. Quid enim illa præstantius, quæ cæli machinam sonora dulcedine modulatur, & naturæ conuenientiam, ubiq; dispersam, uirtutis suæ gratia compræhendit. Hæc Rex ad Boetium.

Tertia Theod.
Epistola ad
Boetium.

Ad Symmachum quoq; scripsit, sed alijs de causis & rebus, in quibus eius uirtutū & industriam cōmendat. Etenim contra eum, qui patrem suum impie pulsauerat, multa de pietate referens, circa finē sic prosequitur cōmissionem. Quid ergo homines facere debebunt, quando & hanc pietatē auib. in esse cognoscunt? Romulum itaq; qui facti sui acerbitate pollutus, nomen fœdat Romanum, ad uestrum facite uenire iudicium. Et si eum patri suo Martino manus iniecisse cōstiterit, protinus legitimā sentiat ultionem. Quia ideo eligimus mores uestros, quia crudelibus parcere nō potestis, quādo genus pietatis est, in illos distringere, qui contra naturæ ordinē sceleratis se docentur actionibus miscuisse. Hæc ibi.

Verba
Theodo. ad
Symmachū.

In alia uero ad eundem Symmachū Epistola sic scripsit. Cū priuatis fabricis ita studueris, ut in laribus proprijs quædam moenia fecisse uidearis, dignum est, ut Romam, quam domum pulchritudine decorasti, in suis miraculis continere

Laus Symmachii ab ingeniosis fabricis.

Oo ij noscaris.

Religio di-
uersa odiū
parit.

noscaris. Fundatur egregius fabricarum, earumq; comptor
eximius. Quia utrumq; de prudentia uenit, & apte dispone-
re, & extantia cōpetenter ornare. Notū est enim quanta laus
de in suburbanis suis Romam traxeris, ut quem illas fabricas
intrare contigerit, aspectum suum extra urbem esse nō sen-
ciat, nisi cū se et agrorum amœnitatibus interesse cognoscat.
Antiquorum diligentissimus imitator, modernorum nobis-
simum institutor, Mores tuos fabricæ loquuntur. Quia nes-
mo in illis diligens agnoscitur, nisi qui & in suis sensibus or-
natissimus inuenitur. Et ideo Theatri fabricā, magna se mo-
le soluentem, consilio uestro credimus esse roborandam, ut
quod ab authoribus uestris in ornatū patriæ constat esse con-
cessum, non uideatur sub melioribus polteris imminutum.
Et post multa, in fine expensas (inquit) uobis de nostro cu-
biculo curauimus destinare, ut & uobis acquiratur tam boni
operis fama, & nostris temporibus uideatur Antiquitas de-
centius innouata. Hæc ad Symmachum Rex Theo. Quis
ergo credat, hunc Regem, tã studiosum senatus, Reipub.
amantem, absq; magna ratione aut causa, istos duos senato-
res, tã nobiles ac illustres, Reipub. tam utiles ac necessarios,
adeo charos sibi eiusq; regno & nomini honorificos, uel rele-
gasse uel de mediotandem tulisse? Historici nostri Catholi-
ci, odiū in Arrianos zelo accensi, ipsum quidem factū acerbā
uerborum exaggeratione detestantur, sed causam leuiter per-
stringunt, ac uix bene attingunt, facile tamē crediderim, Ca-
tholicæ religionis assertionē, præbuisse & ipsis odium in re-
gem Arrianum, & regi suspicionem aduersus eos, tanquam
nouarum rerum cupidos, quod maluerint Romam & Italiā
Imperio restitui, & Orthodoxo tradi Imperatori, Augusti
nomen habenti, quam perpetuo sub Arrianorū dominatio-
ne premi. Siue igitur uere id intenderint, pī & generosi uiri
illi, siue falsa delatione in suspicionē uenerint, hāc potissimū
crediderim

crediderim fuisse causam, quod Ticinum relegati fuerunt ac
demum, post reditum Iohannis Papæ, qui tam aperte cōtra
Arrianos egit & scripsit, eorumq; extirpationem intendit,
fuerint occisi, ne quid pro Iustino Aug. aduersus Ostrogo-
thorum regnum moliri possint.

Sic enim ait Blondus, Iustinus Imperator hæresum radi-
cibus per Orientē extirpandis intentus, eiecit omnes Arria-
næ sectæ Episcopos, priuauitq; commissis Ecclesijs sacerdos-
tes. Tulit uero eam rem grauius Theodericus Italiae rex, ipsa
Arrianorum labe, quam maiores sui sub ualente Imperato-
re imbiberant, inquinatus. Quamq; non magis molestam
habuisse Arrianorum infectationem quam suspectam omnē
boni Imperatoris noui uitā duxisse uidetur. Hinc optimos
ciues Romanos Symmachū & Boetium suspectos habuit,
eosq; exacto Consulatus anno, deferentibus Opilione &
Gaudentio factiosissimis ciuibus, Papiam relegauit, Quo in
tempore Theodatum nepotem ex Narbonensi prouintia re-
uocans, Etruriæ præfecit. Et ne Romani ciues ob Symachi
& Boetij relegationem, de solita benignitate diffiderent, rex
Senatui permisit, unū ex gente Patritia mitterent Theodato
in Narbonensi prouincia successorem. Hæc Blondus.

Otto autem Episcopus olim Frisingensis, etsi Theoderi-
cum maxime criminatur Tyrannidis, causam tamen relega-
tionis hisce exprimit uerbis. Cernens hoc clarissimus uir, cō-
sularis ordinis Anitus M. Boetius, ac rationis intuitu ani-
maduertens, dum Tyrannidi eius obuiare molitur, ab eo in
exilium trusus, Papiæ in carcere ponitur, ubi de contemptu
Mundi Philosophicum ualde utile scripsit opus.

Quod igitur non absq; omni suspicionis causa relegati
fuerint, atq; etiam tandem occisi, Clarissimi illi uiri, argumē-
to est, quod neq; ulla extant eorū scripta, in quibus de Theo-
derici regis Tyrannide fuerint conquesti, neq; ulla pro ipsis

Oo in reperitur spectos.

Verba
Blondi.

Otto Frisingensis.
lib. 5.
c. 1.

Boetium &
Symmachū
fuisse Theo-
derico su-

reperitur uel querela uel intercessio senatus ad Regem, neque post obitum Theoderici ulla Romæ exorta sit aduersus regni eius successores rebellio. Quod utique facile potuisset fieri, si propter occisos Symmachum & Boetium rex iuisset uel senatui uel populo Ro. exosus. Quandoquidem Hæredes et regni successores post se reliquit duas per sese imbelles personas, Amalasuntam filiā et Athalaricum nepotem puerū, uix bene Octo ætatis annos habentē. Quibus tamen nemo prorsus repugnauit. Id quod facile cognoscitur ex ea Epistola, quam nouus post obitum Theoderici Rex ad senatū dedit. Sic enim ait.

Epistola
Athalarici
nouī Regis
ad senatū.

Plenissimū gaudium constat esse P. C. cognoscere Dominantis exortum. Vt qui creditur uniuersos posse protegere, audiat ad regni culmina peruenisse, Quem non proturbata cōmota seditio, non bella feruentia pepererunt, non Reipub. damna lucrata sunt, Sed sic factus est per quietē, quæ admodum uenire docuit ciuilitatis authorem. Magnū profecto fidelitatis genus, obtinere sine contentione principatum, & in illa Repub. adolescentem Dominum fieri, ubi multos constat maturis moribus inueniri. Non enim potest cuilibet ætati deesse consilium, ubi tot parentes publicos constat inuentos, Prælata est ergo spes nostra cunctorū meritis, & certius fuit de nobis credi, quam quod de alijs potuit approbari. Nō iniuria, quoniam quæuis claritas generis Amalas cedit, Et sicut qui ex uobis nascitur, origo senatoria nuncupatur. Ita qui ex hac familia progreditur, regno dignissimus approbatur.

Theoderici
in extre-
mis Regem
constituit
nepotulum
suū ad huc
puerum.

Probata sunt præsentī factō quæ loquimur. Nam cum Domini Aui nostri pro beneficiorum quātitate, dulcissima nobis recordatio urgeretur extremis, Magnitudinem dominationis suæ tanta in nos celeritate transfudit, ut non tam regnum quam uestem crederes esse mutatam. Tot procures, manu

manu cōsilioq; gloriosi, nullū murmur (ut assolet) miscuerūt:
Sed ita cum magno gaudio secuti sunt principis sui iudicia,
ut uoluntatem ibi potius agnosceres confluxisse diuinam.
Quapropter necessarium duximus, propicio Deo, de ortu
Regni nostri uos facere certiores. Quia dilatatū potius quā
mutatum uidetur imperium, cum transit ad posteros. Nam
quodāmodo ipse putatur uiuere, cuius uobis progenies cog-
noscitur imperare. Hæc habuerunt uestra uota, hæc illius
fuit indubitata sententia, ut hæredem bonorum suorum re-
linqueret, qui beneficia eius in uobis possit augere. Amore
principum cōstat inuentum, ut simulacris æneis fides serua-
retur imaginis, Quatenus uentura progenies authorem uis-
deret, qui sibi Rempub. multis beneficijs obligasset. Sed quā-
to uerior est, qui uiuit in posteris, per quos plerūq; & forma
corporis redditur, & Vigor animi protelatur?

Hæc & id genus multa in suis Rescriptis nouellus Rex, in
laudē Aui sui, absq; odijs aut inuidiæ metu, publice professus
est, et permansit laus Theoderici in Repub. Ro. immota, usq;
in finem Imperij Gothorum. Nam & Vitigis Rex, post in-
terfectum Theodohadum regem, mox à sui electione, pro-
misit publico Edicto, tale imperium suum, quale Gothos ha-
bere deceret post inclytum Theodericum, qui ad regni curas
singulariter et pulcre cōpositus fuerat, ut merito unusquisq;
principum tantum præclarus intelligatur, quantum cōsilia
ipsius amare dignoscitur. Hactenus ex Cassiodoro dictū sit.

Reliqua de hoc rege, ex alijs duobus contemporaneis au-
thoribus (quibus iustius quam posterioribus habeatur fi-
des) referētur, utpote ex Procopio & Sidonio. Etenim pro-
copius de exitu Theoderici sic refert. Annos itaq; Theoderi-
cus, cum septē & Triginta superuixisset, uitam finiuit. Qui
utiq; ut hostibus horribilis fuit, ita & subiectis immodicū sui
desyderium moriendo reliquit. Sed mortis illi hæc causa fuit
Symmchus,

Laus The-
usque ad
finem regni
Gothorū.

Verba pro-
copij.

Alij 38. an-
nos regno
eius tribuūt
Anni uero
uitæ longe
plures fue-
runt. Non
enim puer,
sed uir iam
erat, quādo
Italiæ reg-
num obti-
nuit.

Portentum
cenati The-
odori conspectū.

Symmachus, & huius gener, Boetius, à suis maioribus gen-
tis nobilitatem adepti, inter Romanos & senatorios uiros
principes erant, & Consulatus utriq; dignitate perfuncti,
Philosophiæ supra cæteros & æquitati studuerant, multisq;
tam ciuium quam externorum inopiæ succurrendo, saluti
fuerunt. Hi postquā ad ingentem gloriam euasere, deterrimos
quosq; in sui inuidiā concitarunt. Nā his delatoribus Theo-
dericus Rex persuasus, Symmachum Boetiumq; res perinde
nouantes occidit, eorumq; bona omnia publicauit. Sed paus-
cis post diebus cœnanti sibi, cum miræ magnitudinis piscis
ministri decoctū caput apposuissent, Symmachi nuper oc-
cisi caput illi est uisum, præfixis & extantibus inferiore in la-
bro dentibus, & torue intuentibus oculis, furibunde sibi &
acerbius comminari. Vnde monstri nouitate territus, mem-
brisq; prætermodum tremebundus & rigens, in cubiculum
statim citato gressu secessit. Idemq; iubendo, togarum
ut sibi uim magnam ingererent, lecto decubuit, et parumper
quieuit. Elpidio deinde Medico omnibus, quemadmodum
accidissent, diligentius explicatis, in Symmachum Boetiūq;
patratum per se scelus deflebat. Quo deniq; deplorato, ex ac-
cepta calamitate dolore ingenti affectus, haud lōge post mo-
ritur. Cum primū id iniustitiæ et ultimum in suos idcirco ex-
ercuisset exemplum, Quia non suo et pristino more diligen-
ter peruestigata causa, in tantos uiros animaduenterat. Hæc
Procopius.

DE FORMA CORPORIS ET de moribus Theoderici regis ex Sidonio Cap. XX.

Lætiora uero refert de illo Sidonius in Epistola sua, cuius
us & supra facta est mentio. Nunc totam referam, & per
eam de

eam de hoc Rege finem concludam, unicuique suum de eo
relinquens iudicium. Igitur Epistola Sidonii Apollinaris,
qui apud Aruernos in Gallijs & generis nobilitate &
Episcopatus dignitate claruit, sic habet. Sidonius Agricola
suo salutem. Sæpe numero postulauisti, ut quia Thoderici
Regis Gothorum commendat populis fama ciuilitatem, li-
teris tibi formæ suæ quantitas, uitæ qualitas, significaretur.
Pareo libens, inquātum Epistolaris pagina finit, laudaturus
uitæ tam dulcæ sollicitius ingenuitatem. Ipse etenim est &
illis dignus agnosci, qui eum minus familiariter intuentur.
Ita personam suam Deus arbiter & ratio naturæ cōsummas-
te fœlicitatis dote sociata cumulauerunt. Mores autē huiusce
modi, ut laudibus eorum nihil, ne regni quidē defraudet in-
uidia. Si forma quærat, corpore exacto, longissimis breui-
or, procerior eminentiorq; mediocribus, Capitis apex rotun-
dus, in patulum à planicie frontis uerticem cesaries refuga
crispatur, Ceruix non sedet neruis, geminos orbes hispidus
superciliorum coronat arcus. Si uero cilia plectantur, ad ma-
las medias palpebrarum margo prope peruenit. Aurium les-
gulæ, sicut mos gentis est, crinium superiacentium flagellis
operiūtur, Nasus uenustissime incuruus, Labia subtilia nec
dilatatis oris angulis ampliata, pilis intra narium antra frutis
cantibus quotidiana succisio, Barba concavis hirta temporis
bus, quam in subdita uultus parte surgentem, stirpitus ton-
sor assiduus genas ad usq; forcipibus euellit, Menti, gutturis,
colli, non obæsi, sed succulenti lactea cutis, quæ propius in-
specta, iuuenili rubore diffunditur. Nam hunc illi crebro co-
lorem, non ira, sed uerecundia facit. Teretes humeri, ualidi
lacerti, dura brachia, patulæ manus, recedente aluo pectus ac-
cedens, Aream dorsi inter excrementa costarum spina disci-
minat. Tuberofum est utrumq; musculis prominentibus las-
tus, in succinctis regnat uigorilibus, Corneum fœmur, inter

Epistola Sy-
donij Apol-
linaris de
Theode.

Forma corpo-
ris.

Actiones
diurnæ.

Pp nodia

nodia poplitum bene mascula, Maximus in minime rugosis
genibus honor, Crura furis sulta turgentibus, & qui magna
sustentat membra pes modicus. Si actionem diurnam, quæ
est forinsecus exposita, perquiras, Antelucanos sacerdotum
suorum cœtus minimo comitatu expedit, grandi sedulitate
ueneratur, quamq̃ sit sermo secretus, possis animaduertere,
quod seruet istam pro consuetudine potius quam pro ratio-
ne reuerentiam, Reliquum mane cura administrandi regni
sibi deputat. Circumsistit sellam Comes armiger, pellitorum
turbæ satellitū, ne obsit, admittitur: ne obstrepat, eliminatur,
sicq̃ pro foribus in murmurat, exclusa uelis, inclusa cæcellis.
Inter hæc intromissis gentium legationibus, audit plurima,
pauca respondet. Siquid tractabitur, differt. Siquid expedie-
tur, accelerat. Hora secunda surgit ē solio, aut thesauris inspis-
ciendis uacaturus aut stabulis.

Venatio.

Si uenatio est nunciata, procedit, Arcum lateri innectere,
citra grauitatem regiam iudicat. Quem tamen, si cominus
autem feramq̃ aut uenanti monstres, aut uianti, manu post
tergum reflexæ puer inserit nerua loroue fluitante. Quem si
cut puerile computat gestare thecatum, ita muliebre, accipe-
re iam teusum. Igitur acceptum modo in insinuatis ē regio-
ne capitibus intendit, modo ad talum pendulum nodi parte
conuersa, languentē cordæ laqueus uagratis digito superlac-
bente prosequitur, & mox spicula capit, implet, expellit,
quidue cupias percuti, prior admonet. Eligis quid feriat,
quod eligeris ferit. Quod si ab alterutro errandum est, rarius
fallitur figentis ictus quam destinantis obtutus.

Cōuiuium.

Si in conuiuium uenitur, quod quidem diebus profectis
simile priuato est, non ibi impolitam congeriem liuentis ar-
genti mēsis sedentibus suspiciosus minister imponit. Maxi-
mū tunc pondus in uerbis est. Quippe cū illic aut nulla nar-
rantur, aut seria, Toreumatū peripetasinatumq̃ modo
conchiliata

conchiliata profertur supellex, modo byssina, sibi arte non
precio placent, fercula nidore, non pondere, Scyphorum &
paterarum raras oblationes, facilius est ut accuset sitis quam
recuset ebrietas. Quid multis? Videas ibi elegantiam Græcā,
abundantiam Gallicanam, celeritatem Italicam, publicam
pompa, priuatam diligentiam, regiam disciplinā. De luxu
autem illo sabbatario narrationi meæ super sedendum, qui
nec latentes potest latere personas. Ad cœpta redeatur.

Ludus
Alex.

Dapibus expleto, somnus meridianus sæpe nullus, sem-
per exiguus. Quibus horis uiro tabula cordi est. Tesseras col-
ligit rapide, inspicit sollicite, uoluit argute, mittit infranter,
ioculanter cōpellat, patienter expectat, in bonis iactibus ta-
cet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisq; Philoso-
phatur, secundos fastidit uel timere uel facere. Quorū opor-
tunitates spernit oblatas, trāsit oppositas, sine metu euaditur,
sine colludio euadit. Putes illum et in calculis anima tractare.
Sola est illi cura uincendi, Cū ludendum est, Regiam seques-
trat tantisper seueritatem, hortatur ad ludum libertatē cō-
munionemq;. Dicam quod sentio. Timet timeri, Deniq; ob-
lectatur commotione superari, & tunc demū sibi cessisse col-
legam credit, cū fidē fecerit uictoriæ suæ bilis aliena. Quodq;
mirere, sepe illi lætitia minimis occasionibus ueniens, ingen-
tium negotiorum merita fortunat. Tunc petitionibus, diu
ante per patronorum naufragia iactatis, absolutionis subitæ
portus aperitur. Tunc ego etiam aliquid obsecraturus, foelis-
citer uicor, quādo malis ad hoc tabula petit, ut causa saluetur.

Circa Nonā recrudescit moles illa regnandi, redeunt pul-
santes, redeunt submouētes. Vbiq; litigiosus fremit ambitus,
qui tractus in uesperam, Cæna regia interpellante, rarefcit,
& per Aulicos deinceps pro patronorum uarietate dispargi-
tur, usq; ad tempus concubiæ noctis excubaturus. Sane in-
tro mittimur, quamq; raro intercænandum mimici sales, ita

Audientia
publica post
meridiem.

Cæna regia

Pp ij ut nullus

ut nullus conuiuia mordacis linguae felle feriat, sic tamen quod illic nec organa hydraulica sonant, nec sub Phonaeco uocalium concentus mediatum acroma simul intonat. Nullus ibi lyristes, Choraules, Mesochorus, Tympanistria, Psalteria canit, Rege solum illis fidibus delinito, quibus non minus mulcet uirtus animum quam cantus auditum, Cum surrexerit, inchoat nocturnas aulica casa custodias, Armati Regiae domus aditibus assistunt, quibus horae primi soporis uigilatur. Sed iam quid meas istud ad partes, qui tibi indicanda, non multa de regno, sed pauca de Rege promisi? Simul & stylo finem fieri decet, quia & tu cognoscere uiri non amplius quam studiaper sonam quoluisti. Et ego non historiā, sed Epistolam conficere curauī.

Hæc Sydonius. Quibus addere libet, quæ Boetius in fine Quinti libri sui de consolatione Philosophiæ scripsit, contra eos, qui propter Dei prouidentiam liberum arbitrium hominis negant. Sic ergo ait,

Duplex ne- Duæ sunt (inquit) necessitates. Symplex una, ueluti quod
cessitas. sim necesse est oēs homines esse mortales, altera conditionis, ut si
plex & cō- aliquem ambulare scias, eum ambulare necesse est. Quod
dictionalis. enim quisque nouit, id esse aliter ac notum est nequit. Sed hæc
conditio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim,
necessitate non propria facit natura, sed conditionis adiectio.
Nulla enim necessitas cogit incedere uoluntate gradientem,
Quamuis eum tamen, cum graditur, incedere necessarium
sit. Eodem igitur modo, siquid prouidentia præsens uidet,
id necesse est esse, tametsi nullam habeat naturæ necessitatem.
Atqui Deus ea futura, quæ ex arbitrii libertate proueniunt,
præsentia cōtuetur. Hæc igitur, ad intuitum relata diuinum,
necessaria fiunt, per conditionem diuinæ notionis: Per se uero
ro considerata, ab absoluta naturæ suæ libertate non desinunt.
Fiunt

Fiunt igitur proculdubio cuncta, quæ futura Deus esse præ-
 noscit, sed eorum quædam de libero proficiscuntur arbitrio.
 Quæ quamuis eueniant existendo, tamen propriam naturā
 non amittunt, Quia priusquam fierent, etiam non euenire
 potuissent. Quid igitur refert, nō esse necessaria, cum pro-
 pter diuinæ scientiæ cōditionē, modis omnibus necessitatis
 instar eueniant? Hac scilicet, quod ea quæ paulo ante pro-
 posui, sol oriens & gradiens homo, quæ dum fiunt, non fieri
 non possunt: Eorum tamen unum prius quoque, quam fieret,
 necesse erat existere, alterū uero minime. Ita etiā quæ præsen-
 tia Deus habet, proculdubio existunt, sed eorum hoc quidē
 dererum necessitate descendit, illud uero de potestate facien-
 tium. Haud igitur iniuria diximus, hæc si ad diuinā noticiā
 referantur, necessaria, si per se considerentur, necessitatis esse
 nexibus absoluta: sicut omne quod sensibus patet, si ad ratio-
 nē referas, uniuersale est, si ad seipsa respicias, singulare. Sed
 si in mea (inquies) potestate situm est, mutare propositum,
 euacuabo prouidentia: Cūque illa prænoscit, forte mutauero.
 Respondebo, propositum te quidem tuum posse deflectere,
 Sed quoniam & id te posse, & an facias, quoue conuer-
 tas, præsens prouidentia ueritas intuetur, diuinam te præscientiā
 non posse uitare, sicuti præsentis oculi effugere nō possis in-
 tuitum, quamuis te in uarias actiones libera uoluntate cōuer-
 tas. Quid igitur (inquies) ex mea ne dispositione scientia
 diuina mutabitur? Ut cum ego nunc hoc nunc aliud
 uelim, illa quoque noscendi uices alternare uideatur? B. Boetius
 B. Minime. P. Omne namque futurum diuinus præcurrit in-
 tuitus, & ad præsentiam propriæ cognitionis retorquet & re-
 uocat. Nec alternat, ut tu aestimas, nunc hoc nunc illud præ-
 noscendi uices, sed uno ictu mutationes tuas manens præue-
 nit atque cōplectitur. Quā cōprehendendi omnia uisendi præ-
 sentiam non ex futurarum prouentu rerum, sed ex propria
 Pp iij Deus

Præclara re-
 solutio de
 diuina pro-
 uidentia &
 de lib. arbitrio.

B. Boetius
 P. Philosophia.

Deus simplicitate sortitus est. Ex quo illud quoque resoluitur,
quod paulo ante posuisti, indignum esse, si scientiæ Dei cau-
sam futura nostra præstare dicantur. Hæc enim scientiæ uis
præsentaria notione cuncta cōplectēs, rebus omnibus modū
ipsa constituit: Nihil uero posterioribus debet, Quæ cum ita
sint, manet intemerata mortalibus arbitrii libertas, nec iniquæ
leges solutis omninecessitate uoluntatibus, præmia poenæque
proponunt. Manet etiam spectator desuper cunctorum præ-
scius Deus, uisionisque eius præsens semper æternitas cum
nostrorum actuum futura qualitate concurrat, bonis præmia,
malis supplicia dispensans. Nec frustra sunt in Deo positæ
spes precesque, Quæ cū rectæ sint, inefficaces esse non possunt.
Auersamini igitur uitia, colite uirtutes, ad rectas spes animum
subleuate, humiles preces in excelsa porrigite. Magna uobis
est (si dissimulare non uultis) necessitas iudicia probitatis,
cū ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Hæc Boetius
in fine ultimi libri sui de consolatione Philosophiæ, Quibus
non inepte (ni fallor) adnectuntur ea, quæ in principio libri
de disciplina scholarium posuit, sic sane ait & orditur. Vestra
nouit intētio de scholarium disciplina cōpēdiosum postulare tra-
ctatū. Utinā à spiritus mei paruitate, prout facultas suppetit,
ingeniique decliuitas erūnarūque tenacitas, amicis uestris o Mar-
tiane petitionibus rētabo acquiescere. Et licet duplici genere
cōmētorū sim impeditus, nō tamē omnino diuersorū, in quas-
dam Aristotelis necnon aliorum Philosophorum æditiones,
proprioque attenuatus studio, & inhumani Regis Gothorum
cruciatu corrosus, Philosophico me præueniente consolatu,
extremaque profundæ Trinitatis perspicatione permollitus.

EXPLICIT VITA THEODE-
rici Regis Gothorum.

Querela

Q Verela, cuius intitulo libri fit mentio, adiungi modo nō potest, Quia Quaternionum unus, intercidit, Reser- uanda est igitur in aliud tempus, quousq; redintegretur.

CORRECTORIVM.

Bb. 2. facie 1. linea 9. a cunabulis Et lin. 10. Theodericus. Et lin. 19. il- libenter. Et lin. ult. exprobrat Bb. 4. fa. 2. lin. 21. gens Gothica. Cc. 1. fa. 2. lin. 28. Populos. Cc. 4. fa. 2. li. 20. ab Odouacre. Et li. 21. Odo- uacer. Dd. 2. fa. 1. li. 5. Triarii. Ee. 2. fa. 1. li. 4. superesset. Et li. 9. quod Ee fa. 2. li. 11. Blondus. Ee. 3. fa. 2. Anitius. Ff. 1. fa. 1. li. 12. nō Et fa. 2. li. 26. ex Paulo Diacono. Et li. 29. Eutharicum. Et li. 30. Hæreditatis. Ff. 2. fa. 1. li. 2. Clodouci. Et li. 22. autem. Ff. 3. fa. 1. li. 11. autem. Et li. 12. Ro- manus Et li. 15. Centurionumq; Et fa. 2. li. 2. scriptoris. Et li. 14. instau- rari. Ff. 4. fa. 2. li. 14. sunt enim. Gg. 3. fa. 1. li. 1. Ludicræ. Et fa. 2. li. 1. con- seruetur. Hh. 1. fa. 2. li. 6. permittuntur. Hh. 1. fa. 2. li. 12. sub- motus. Hh. 3. fa. 1. in margine. Noster autem sub nepote eius Præfec. Præt. fuit. Et in Sicilia. li. 1. fa. 1. li. 14. non posset. Et fa. 2. li. 2. ex funda- mēto. li. 4. fa. 2. li. 22. Saioni. Kk. 1. fa. 1. li. 5. notus. Et li. 15. innumera. Ee fa. 2. li. 5. gratus ibi regressus. Kk. 2. fa. 1. li. 3. notus. Et li. 21. Sic. Et. fa. 2. li. 16. in subscriptionibus. Ll. 1. fa. 1. li. 5. nunc animos. Et fa. 2. li. 18. fuit illo Ll. 2. fa. 1. li. 1. Roma. Mm. 2. fa. 1. li. 22. reliquæ. Mm. 3. fa. 1. li. 4. fancienda. Et li. 20. tunc. Mm. 4. fa. 1. li. 12. ultra. Et li. 21. illas. Nn. 1. fa. 1. li. 24. uestram. Et li. 30. Eugenitum. Nn. 2. fa. 1. li. 24. summa cum. Et. fa. 2. li. 14. Regis Theo. Oo. 2. fa. 1. li. 18. uirtutem. Et li. ult. domuum. Et fa. 2. li. 1. fundator Oo. 3. fa. 2. li. 17. decuit.

1. The first part of the book is a preface by the author, in which he explains the purpose of the work and the method of its composition. He states that the book is intended to be a practical guide for the student of the law, and that it is written in a simple and plain style, so that it may be easily understood by all who read it.

2. The second part of the book is a treatise on the law of the land, in which the author discusses the various rights and duties of the citizen, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

3. The third part of the book is a treatise on the law of the sea, in which the author discusses the rights and duties of the merchant, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

4. The fourth part of the book is a treatise on the law of the air, in which the author discusses the rights and duties of the pilot, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

5. The fifth part of the book is a treatise on the law of the water, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

6. The sixth part of the book is a treatise on the law of the forest, in which the author discusses the rights and duties of the hunter, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

7. The seventh part of the book is a treatise on the law of the mine, in which the author discusses the rights and duties of the miner, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

8. The eighth part of the book is a treatise on the law of the river, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

9. The ninth part of the book is a treatise on the law of the lake, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

10. The tenth part of the book is a treatise on the law of the coast, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

11. The eleventh part of the book is a treatise on the law of the island, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.

12. The twelfth part of the book is a treatise on the law of the continent, in which the author discusses the rights and duties of the fisherman, and the principles of justice which govern the relations between the individual and the state. He also discusses the history of the law, and the changes which have taken place in it from time to time.